

Maaria Havumäki

”SÄRKEE SILMIÄ JA SIELUA”
Lifestyleblogien lukijoiden ja kirjoittajien
suhtautuminen kieliongelmiin

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Helmikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Maaria Havumäki: ”Särkee silmiä ja sielua” – Lifestyleblogien lukijoiden ja kirjoittajien suhtautuminen kieliongelmiin
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Suomen kielen tutkinto-ohjelma
Helmikuu 2020

Tämä tutkimus tarkastelee suomalaisten lifestyleblogien kirjoittajien ja lukijoiden kieliasenteita. Tutkimus selvittää, miten kirjoittajat ja lukijat suhtautuvat blogikielessä havaittuihin kielenhuollollisiin ongelmiin. Lisäksi eritellään, mitä havaitut ongelmat ovat. Analyysi rakentaa käsityksen maallikoiden kieliasenteista blogikieltä kohtaan. Aineisto koostuu kieltä ja sen ongelmia käsittelevistä kommentteista ja blogikirjoituksista, jotka on kerätty kuudesta suomalaisesta naistenlehden verkkosivuilla julkaistavasta lifestyleblogista.

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen ja sijoittuu kielitieteen kentässä kansanlingvistiikan ja sosiolingvistiikan alueille. Tutkimusmetodeina on käytetty sisällönanalyysia ja diskurssinanalyysia. Käsitys kieliongelmiin laadusta on muodostettu virhetyyppianalyysilla, kun taas kieleen suhtautumisen tapoja on tutkittu diskurssinanalyysin avulla. Näillä metodeilla on saatu tulokseksi ongelmien laadusta kertovat virhetyyppikategoriat, sekä lukijoiden ja kirjoittajien diskurssit eli kielestä puhumisen tavat.

Virhetyypit koostuvat lukijoiden huomaamista kieliongelmistä. Niistä muodostuu analyysin myötä kuusi kategoriaa. Useimmiten lukijat huomauttavat kirjoitusvirheistä ja oikeinkirjoituksen ongelmista. Muita virhekatgorioita ovat rakenne, semanttiset ongelmat sekä tyyli. Lisäksi lukijat puhuvat usein kielenongelmista viitaten niihin yleiskielisillä termeillä kuten *virhe* ottamatta sen tarkemmin kantaa ongelman laatuun. Kuudes kategoria muodostuu tällaisista huomautuksista.

Diskurssit ovat tässä tutkimuksessa blogien lukijoiden ja kirjoittajien tapoja puhua kielen ongelmallisuuksista. Lukijoiden puhetavoissa esiintyy yhdeksän diskurssia: neuvonta-, tunne-, laatu-, lievennys-, ymmärrettävyys-, konteksti-, motivointi-, ammattimaisuus- ja vastuudiskurssi. Näistä myös kirjoittajilla esiintyviä diskursseja ovat tunne, konteksti, ammattimaisuus ja vastuu. Kirjoittajien omia diskursseja ovat lisäksi kiittäus-, vastuu-, parannus-, syy- ja puolustusdiskurssit.

Tutkimuksen valossa näyttää siltä, että blogien lukijoiden ja kirjoittajien kielestä puhumisen tavat liikkuvat kahdella tasolla. Ensimmäisen tason muodostavat hyvän blogikielen ideaalia rakentavat diskurssit. Näitä diskursseja ovat laatu, ymmärrettävyys, konteksti, ja ammattimaisuus. Toisella tasolla ovat diskurssit, joilla blogien lukijat ja kirjoittajat asemoivat itseään suhteessa toisiinsa ja rakentavat vuorovaikutusta välilleen. Nämä diskurssit ovat neuvonta, lievennys, motivointi, kiittäus, vahvistus, syy, puolustus ja vastuu. Tutkimus osoittaa, että blogien lukijat ja kirjoittajat mieltävät blogikielen omanlaisekseen kielimuodoksi, jonka normit muodostuvat yhteisön keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Avainsanat: kansanlingvistiikka, sosiolingvistiikka, kieliasenne, kielenhuolto, diskurssi, diskurssinanalyysi
Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 TEORIATAUSTA	7
2.1 KIELITIEEELLISET LÄHTÖKOHDAT	7
2.1.1 SOSIOLINGVISTIIKKA	7
2.1.2 KANSANLINGVISTIIKKA	8
2.1.3 KIELI-IDEOLOGIA JA KIELIASENNE	10
2.1.4 IDENTITEETTI	12
2.1.5 METAKIELI	12
2.1.6 KONTEKSTI	13
2.2 KIELENHUOLTO	14
2.2.1 MITÄ KIELENHUOLTO ON?	14
2.2.2 KIELENHUOLLON KÄSITTEITÄ	15
2.2.3 KIELENHUOLLON HISTORIAA	18
2.2.4 KIELENHUOLTOASENTEET	20
2.3 BLOGIMAILMA	22
2.3.1 BLOGI KÄSITTEENÄ	22
2.3.2 BLOGIEN HISTORIA JA AMMATTIMAISTUMINEN	23
2.3.3 BLOGIT OSANA JOURNALISMIA	24
3 TUTKIMUSMETODIT	26
4 AINEISTO	30
5 VIRHETYYPPIANALYYSI	34
5.1 KIRJOITUSVIRHEET	36
5.2 OIKEINKIRJOITUS	38
5.3 RAKENNE	42
5.4 SEMANTTISET ONGELMAT	43
5.5 TYYLI	44
5.6 YLEINEN	46
6 LUKIJOIDEN DISKURSSIT	48
6.1 NEUVONTADISKURSSI	49
6.2 LUKIJOIDEN TUNNEDISKURSSI	51
6.3 LAATUDISKURSSI	54
6.4 LIEVENNYSDISKURSSI	55
6.5 YMMÄRRETTÄVYYSDISKURSSI	57
6.6 KONTEKSTIDISKURSSI	58
6.7 MOTIVOINTIDISKURSSI	60

6.8	AMMATTIMAIUUUSDISKURSSI	61
6.9	LUKIJOIDEN VASTUUDISKURSSI	62
7	KIRJOITTAJIEN DISKURSSIT	64
7.1	KUITTAUSDISKURSSI JA VAHVISTUSDISKURSSI	65
7.2	PARANNUSDISKURSSI	66
7.3	SYYDISKURSSI	67
7.4	PUOLUSTUSDISKURSSI	69
7.5	KIRJOITTAJIEN TUNNEDISKURSSI	71
7.6	KONTEKSTIDISKURSSI JA AMMATTIMAIUUUSDISKURSSI	72
7.7	KIRJOITTAJIEN VASTUUDISKURSSI	73
8	LOPUKSI	75
8.1	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	75
8.2	TUTKIMUKSEN ARVIOINTIA JA JATKOTUTKIMUSIDEOITA	81
	LÄHTEET	83

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus sai alkunsa lukuisista blogien parissa vierähtäneistä vapaa-ajan hetkistä. Suomen kielen opiskelijana minua alkoi kiehtomaan blogeissa esiintyvien teemojen lisäksi myös niiden kielellinen puoli. Etenkin kielestä käytyjen keskustelujen myötä esiin tulleet asenteet ja tunnereaktiot herättivät mielenkiintoni. Syntyi ajatus näiden havaintojen hyödyntämisestä maisteriopintojen tutkielmassa.

Urpo Nikanne (2002: 30) on todennut äidinkielen vaikutuksen identiteettiin olevan niin vahva, että sen oikeellisuutta ja puhtautta halutaan erityisesti vaalia. Koska kieli muuttuu jatkuvasti, oikeellisuuden ja puhtauden vaalimisessa ei näyttäisi olevan mitään järkeä. Kieli on kuitenkin niin selvä osa meitä itseämme, että sen muuttuminen voi uhata jopa identiteettiämme. (Nikanne 2002: 30.) Oikeellisuuden vaaliminen käy hyvin ilmi blogikeskusteluissa. Niissä metsästetään kielen virheitä ja arvotetaan tekstin tasoa vertaamalla sitä löytyneisiin puutteisiin.

Markku Haakana ja Anne Mäntynen (2002: 310) ovat huomanneet, että reaktiot virheelliseksi koettuun kieleen voivat olla hyvin tunnepitoisia. Ne kertovat kielen merkityksellisyydestä: kielestä keskustellaan ja siihen kiinnitetään huomiota. (Haakana & Mäntynen 2002: 310.) Blogikeskusteluissa kielen merkityksellisyys nousee esiin etenkin silloin, kun kielessä on jotakin huomautettavaa. Blogien lukijat kuvailevat kielivirheiden aiheuttamia tuntemuksiaan, ja kirjoittajat vastaavat kritiikkiin inhimillisillä tunnereaktioilla.

Tutkimukseni lähestyy tätä keskustelua blogikieltä ja siihen liittyviä kieliaseiteita tutkimalla. Tavoitteenani on tuoda esille, miten lifestyleblogien lukijat ja kirjoittajat suhtautuvat blogien kielenhuollollisiin ongelmiin. Lukijoiden suhtautumista tutkin tarkastelemalla, minkälaisista kielellisistä ongelmista blogien lukijat huomauttavat kommentoimalla blogiin. Lisäksi keskityn lukijoiden keinoihin rakentaa kommenttinsa, eli etsin yhteneväisyyksiä tavoista, joilla he puhuvat kielestä. Kirjoittajien asenteita tarkastelen lukijoiden saamien vastausten ja blogitekstien perusteella. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Minkälaisiin kielellisiin ongelmiin lifestyleblogien lukijat puuttuvat?
2. Kuinka lukijat huomauttavat ongelmista?
3. Kuinka blogien kirjoittajat suhtautuvat kielellisiin ongelmiin ja niistä huomauttamiseen?

Vastauksena ensimmäiseen kysymykseen tarjoan lukijoiden huomaamista virheistä tekemäni virhetyyppianalyysin. Kahta jälkimmäistä tarkastelen esittelemällä kirjoittajien ja lukijoiden metapuhetta eli puhetta kielestä. Lähestyn aineistoani sisällön- ja diskurssinanalyysin menetelmillä. Sisällönanalyysin avulla muodostan aineistosta kattavan ja yksityiskohtaisen kuvan. Diskurssinanalyysi

tarjoaa työkaluja, joilla erottelen kommentteista erilaisia puhumisen tapoja eli diskursseja. Työni on siis luonteeltaan laadullinen ja sijoittuu kielitieteen aloista sosiolingvistiikan ja kansanlingvistiikan kenttään.

Blogit ovat vakiinnuttaneet asemansa sosiaalisessa mediassa. Ne ovat kaupallistuneet ja ammattimaistuneet nopeasti, ja monet blogit tarjoavat nykyään asiantuntevaa ja kaupallista sisältöä. Niinpä myös niiden kielellistä ulottuvuutta on syytä tarkastella. Blogveja ei ole aiemmin tutkittu kielenhuollon ja kieliasenteiden näkökulmasta. Tällä tutkimuksella vastaan edeltävien tutkimusten jättämään tutkimusaukkoon. Tarkasteluni tarjoaa blogien kanssa työskenteleville ja niitä hyödyntäville tahoille hyödyllistä tietoa blogien lukijoiden ja kirjoittajien asenteista.

Tutkimusasetelmaltaan aiemmasta tutkimuksesta lähimpänä omaa tarkasteluani on Maija Saviniemen (2015) väitöskirja, jossa tutkitaan toimitushenkilökunnan kielenhuoltodiskursseja. Kyseinen tutkimus on toiminut lähtökohtana omalle diskurssinanalyysilleni. Kielestä puhumista ovat tutkineet esimerkiksi Aila Mielikäinen ja Marjatta Palander (2014) kansanlingvistisessä murretutkimuksessaan, sekä Markku Haakana ja Anne Mäntynen (2002) radion kieliohjelmaan tulleet kysymyksiä analysoidessaan.

Omaa aihettani lähellä olevia teemoja käsitteleviä opinnäytteitä ovat esimerkiksi Tytti Hämäläisen (2017) ja Eeva Öörnin (2014) pro gradu -tutkielmat, joista Hämäläisen (2017) käsittelee maallikoiden kielipuhetta verkkolehtien keskustelualueilla ja Öörnin (2014) Kielitohtori.fi-sivustolle tulleita kielenhuoltokysymyksiä. Kattavan yleisluontoisen tutkimuksen aineistoni kaltaisista blogeista ovat tehneet Elina Noppari ja Mikko Hautakangas (2012). Heidän mukaansa hyvän blogin kriteereihin kuuluu sujuva kirjoittaminen, huonon taas keho suomen kieli (Noppari & Hautakangas 2012: 155).

Tutkimuksellani kartutan tietoa maallikoiden kieliasenteista. Aineistoni ja lähestymistapani mahdollistavat autenttisen käsityksen aiheesta, sillä tutkimani kielenkäyttö on peräisin todellisesta spontaanista keskustelusta blogien lukijoiden ja kirjoittajien välillä. Kieli-ideologioiden tutkimisessa onkin annettu erityistä painoarvoa sille, että aineisto syntyy ilman tutkijan ohjaavaa vaikutusta (Vaattovaara 2016: 111). Blogikieli on mielenkiintoinen tarkasteltava myös siksi, että sen kielimuoto asettuu muodollisen kirjoitetun ja vapaan puhutun kielen välimaastoon. Tutkimukseni valossa näyttäisi siltä, että blogikieli noudattelee omanlaisiaan normeja, jotka muodostuvat blogiyhteisön keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Tutkimukseni alkaa teoriakatsauksella. Siinä käyn läpi aiheelleni läheiset kielitieteen alat sekä keskeiset käsitteet. Työn kolmannessa luvussa esittelen analyysissä käyttämäni tutkimusmenetelmät ja neljännessä aineistoni. Analyysini koostuu kolmesta isommasta osiosta. Ensimmäisessä osassa, virhetyyppianalyysissä, otan selvää, minkälaisista kieliongelmistä lukijat kirjoittajille huomauttavat.

Toisessa osassa tarkastelen lukijoiden asenteita ja mielipiteitä heidän jättämiensä kommenttien diskursseista. Viimeisessä analyysiluvussa keskityn kirjoittajien näkökulmaan lähtökohtanani heidän lukijoilleen osoittamiensa vastakommenttien sekä kieltä koskevien blogitekstien diskurssit. Työni loppuksi teen yhteenvetoa analyysini keskeisistä johtopäätöksistä.

2 TEORIATAUSTA

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen teoreettista taustaa. Ensin perehdytään aiheen kielitieteellisiin lähtökohtiin sosiolingvistiikan ja kansanlingvistiikan alueilla. Sen jälkeen edetään työn kannalta keskeisiin käsitteisiin. Analyysin tueksi esitellään etenkin kielenhuoltoa ja blogimaailmaa.

2.1 Kielitieteelliset lähtökohdat

Kieleen liittyvää tutkimusta tehdessään on hahmotettava sijaintinsa kielitieteellisellä kartalla. Savi-niemi (2015: 18) myös toteaa, että voidakseen tutkia diskursiivisesti vastaajien asennoitumista kieleen on tiedostettava asemansa kielen ja kielenhuollon kentässä. Tämä tutkimus tarkastelee maallikoiden suhtautumista kielenhuollollisiin ongelmiin verkkoympäristössä. Tässä luvussa tehdään katsaus tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja keskeisiin käytössä oleviin käsitteisiin.

2.1.1 Sosiolingvistiikka

Tutkimus käsittelee kielenkäyttäjien asennoitumisesta kieleen, sen norminmukaiseen käyttöön ja huoltoon. Mielenkiinnon kohteena on siis kieli sosiaalisena ilmiönä, mikä tekee tutkimuksesta luonteeltaan sosiolingvistisen. Piipon (2016: 30) mukaan sosiolingvistiikka tarkoittaa väljästi tulkittuna joukkoa tutkimussuuntauksia, jotka selvittävät, kuinka kieli, yhteisö, yhteiskunta ja kulttuuri kietoutuvat yhteen ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Nuolijärvi (2000: 13) kertoo sosiolingvistiikan käsittelevän kieltä sosiaalisessa ympäristössään ja tarkastelevan lingvistiikan keinoin sosiaalista todellisuutta. Kieltä kuvataan sosiaalisena ilmiönä ja sen käytölle ja yhteiskunnalliselle todellisuudelle pyritään etsimään yhteyksiä. (Nuolijärvi 2000: 13.)

Nuolijärven (2000: 13–14) mukaan terminä *sosiolingvistiikka* on akateemisessa yhteydessä mainittu ensimmäisen kerran 1954, jolloin sitä ei ollut vielä kielentutkimuksen alana olemassa. Termi vakiintui käyttöön vasta 1960-luvulla William Labovin ansiosta (Nuolijärvi 2000: 13–14). Nuolijärvi (2000: 15) esittää sosiolingvistiikan olevan vanhastaan jaettu kahtia mikro- ja makrososiolingvistiikkaan. Mikrososiolingvistiikassa tutkitaan esimerkiksi miten sosiaalinen rakenne vaikuttaa puhetapaan ja miten varieteetit ovat yhteydessä sosiaalisiin muuttujiin. Makrososiolingvistiikassa taas ollaan kiinnostuneita siitä, mitä yhteisöt tekevät kielilleen, jolloin tarkastellaan esimerkiksi kielen vaihtoa, säilymistä tai kuolemaa, kieliasenteita sekä eri kielimuotojen tehtäviä yhteisöissään. (Nuolijärvi 2000: 15). Tämä tutkimus on näistä lähimpänä kielellisten asenteiden tutkimista eli makrososiolingvistiikkaa.

Erilaisia sosiolingvistisen tutkimuksen teemoja ovat Nuolijärven (2000: 17–19) mukaan variaatio, kielen muuttuminen, kielen vaikutus ryhmäidentiteetin muodostumiseen, monikielisyys sekä standardikielen ja muiden kielimuotojen suhde. Näistä variaationtutkimusta on usein pidetty sosiolingvistiikan ydinalueena, jopa sen synonyymina. (Nuolijärvi 2000: 22.) Myös Lappalaisen (2012: 662) mielestä painopiste on puhujaryhmien välisten kielellisten erojen tarkastelussa.

Suomessa sosiolingvistiikka on näkynytkin Nuolijärven (2000: 17) mukaan etenkin variaationtutkimuksena, tästä esimerkkinä Lappalaisen (2004) väitöskirja *Variaatio ja sen funktiot*, sekä Mustanojan (2011) Tampereen puhekieltä idiolektin ja sen muuttumisen kannalta tarkasteleva väitöskirja. Vaattovaara (2009: 20) toteaa myös dialektologialla ja sosiolingvistiikalla olevan fennistiikassa kiinteä suhde, joka ilmenee esimerkiksi siten, että tutkimuskohteena ovat kaupunkipuhekielimuotojen ohella usein aluemurteet. Mäntynen, Halonen, Pietikäinen ja Solin (2012: 336) toteavat myös kieliideologisten kysymysten nousevan esiin suomalaisen sosiolingvistiikan havainto- ja asennetutkimuksissa. Tutkimuksessa pohditaan etenkin identiteetin ja kielen suhdetta, kieliasenteita sekä kielenkäytötapojen vertaamista standardikieleen.

Nuolijärvi (2000: 33) on myös 2000-luvun alussa asettanut sosiolingvistisen tutkimuksen uudeksi haasteeksi virtuaalimaailman limittymisen reaali maailmaan ja verkkopuheen ja -vuorovaikutuksen tutkimisen sosiolingvistiikan keinoin. Tämä tutkimus vastaa haasteeseen tarkastelemalla kielenkäyttöä ja puhetta kielestä juuri verkkoympäristössä.

2.1.2 Kansanlingvistiikka

Sosiolingvistiikan ja dialektologian välimaastoon sijoittuu Vaattovaaran (2009: 27) mukaan kansanlingvistinen tutkimusala. Kansanlingvistiikassa ollaan kiinnostuneita tavallisten ihmisten eli maallikoiden kielikäsitteistä (Mielikäinen & Palander 2002: 90, 2014: 11, Vaattovaara 2009: 15). Tutkimuskohteita voivat olla esimerkiksi ei-lingvistien käsitykset kielen oppimisesta, koulun ja opetuksen vaikutuksesta kielenkäyttöön ja eri väestöryhmille ominaisista kielimuodoista (Mielikäinen & Palander 2002: 90) tai yleisemmin maallikoiden arvovärityneet näkemykset ja käsitykset kielestä (Mäntynen ym. 2012: 336).

Mielikäisen ja Palanderin (2002: 90) mukaan kansanlingvistiikka on syntynyt 1980–90-luvulla. Tuolloin sosiolingvistiseen tutkimukseen kehittyi uusi suuntaus, kun Yhdysvalloissa alettiin tutkia maallikoiden kieltä koskevia havaintoja, metakieltä ja asenteita (Mielikäinen & Palander 2014: 17). Vaattovaara (2009: 27) nostaa Dennis R. Prestonin esiin henkilönä, johon kansanlingvistiikan teoreettinen ja metodinen kehitys painottuu. Myös Mielikäinen ja Palander (2014: 17) pitävät suuntauksen uranuurtajana Prestonia, jonka ensimmäiset alan tutkimukset käsittelivät yhdysvaltalaisien murkekäsityksiä. Myöhemmin kansanlingvistinen tutkimus on laajentunut yleisempäänkin kielitietoisuustutkimukseen. (Mielikäinen & Palander 2014: 17.)

Suomeen kansanlingvistiikka on Piipon (2016: 31) mukaan saapunut Yhdysvalloista 2000-luvun alussa. Vaattovaara (2005: 473) muotoilikin artikkelissaan 2000-luvun alussa suuntauksen olevan vasta nostamassa päätään fennistiikassa. Mielikäinen ja Palander (2014: 19) sijoittavat kansanlingvistiikan alun Suomessa Joensuun (nykyisen Itä-Suomen) ja Jyväskylän yliopistoihin, joissa 1990-luvun lopussa tehtiin murreasenne- ja murretietoisuustutkimuksia. Esimerkkeinä suomalaisesta kansanlingvistiikasta ovat Vaattovaaran (2009) tutkimus, joka on ensimmäinen kyseisen suuntauksen suomalainen väitöskirja, sekä Mielikäisen ja Palanderin (2002, 2014) tutkimukset.

Kuten Vaattovaara (2009: 27) toteaa, suomalainen kansanlingvistiikka on painottunut orientatioltaan kansandialektologiaan. Viime aikoina tilanne on kuitenkin muuttunut, kun esimerkiksi Saviniemi (2015: 277) on tutkimuksessaan tarkastellut fennistiikan kansanlingvistisestä valtavirrasta poiketen suhtautumista suomen kielen standardiin murteiden sijaan. Uutta tutkimuksessa on myös se, että informantit ovat niin sanottuja semi-maallikoita – eivät varsinaisesti lingvistejä, mutta eivät ei-kielitieteilijöitäkään (Saviniemi 2015: 93).

Tämä tutkimus suhteutuu kansanlingvistiikkaan pitkälti Saviniemen (2015) tavoin. Murreasenteiden sijaan tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita informanttien asenteista normirikkomuksia ja kielenhuoltoa kohtaan. Saviniemestä (2015) poiketen aineiston koostuu kuitenkin maallikoista, mikä tekee siitä perinteisellä tavalla kansanlingvistisen.

Metodisesti kansanlingvistiikka seuraa Mielikäisen ja Palanderin (2002: 90) mukaan lähinnä sosiolingvististä tutkimusta. Nuolijärvi (2000: 16) mainitsee sosiolingvistiikan lähestyvän puhuttua kieltä esimerkiksi dialektologian, diskurssinanalyysi, keskusteluanalyysin ja pragmatiikan keinoin. Vaattovaaran (2009: 22–23) mukaan etenkin variaatioanalyysissä on käytetty perinteisesti kvantitatiivisia menetelmiä, jotka ovat jossain määrin korvautuneet laadullisilla menetelmillä. Kansandialektologiassa taas Mielikäinen ja Palander (2014: 21) kertovat Prestonin käyttäneen ensimmäisissä tutkimuksissaan keskeisimpänä menetelmänä maallikoilla piirätettyjä murremielikuvakarttoja. Tämän tutkimuksen tärkein metodi on diskurssinanalyysi, jonka avulla voi tarkasti tutkia ja eritellä vastaajien kielellisiä asenteita.

Kiinteästi kansanlingvistiikkaan liittyvä termi *maallikko* tarkoittaa Mielikäistä ja Palanderia (2014: 11) mukaillen tavallista kielenkäyttäjää kielentutkijoiden tai kielitieteellistä koulutusta saaneiden sijaan. *Maallikko* on perinnäinen suomalaisen murretutkimuksen termi, mutta sen ohella voidaan puhua myös *ei-kielitieteilijöistä* tai *ei-lingvisteistä* (Mielikäinen & Palander 2014: 11). Jälkimmäisten kömpelön luonteen vuoksi tässä tutkimuksessa on päädytty käyttämään *maallikko*-käsitettä, vaikka kuten Saviniemi (2015: 93) muistuttaa, siihen liittyvä vahvan ideologinen lataus on hyvä tiedostaa.

2.1.3 Kieli-ideologia ja kieliassenne

Mäntysen ym. (2012: 328) mukaan *kieli-ideologia* on käsitteenä samanaikaisesti konkreettinen ja abstrakti. Sillä kuvataan suhteellisen järjestelmällisiä ja pysyviä yhteisön uskomuksia ja näkemyksiä kielestä, mutta se myös auttaa tutkijaa kuvaamaan paikantuneita, yksittäisenkin kielenkäyttäjän kielikäytänteitä sekä peilaamaan niitä laajempiin toimintamalleihin. Kieli-ideologisia kysymyksiä ovat esimerkiksi mitä kieli kielenkäyttäjille ja yhteisölle merkitsee, miten kieleen suhtaudutaan ja mitä kielellä tehdään. (Mäntynen ym. 2012: 325, 328.)

Mäntysen ym. (2012: 328) mukaan kieli-ideologiat ilmenevät käytännössä kieleen liittyvinä käsitteistyksinä ja vakiintuneina, hyväksyttyinä käytänteinä. Kieli-ideologioiden voidaan myös ajatella lihallistuvan normeina ja olevan siten tiiviissä yhteydessä norminmuodostukseen ja niistä neuvottelemiseen. (Mäntynen ym. 2012: 331–332.) Mäntynen (1996: 514) muistuttaa, että se, mihin so-pivaa kielenkäyttöä verrataan, on merkityksellistä ja kertoo kulttuurimme arvoista.

Piippo (2016: 24–25) toteaaakin, että kieli-ideologioiden tarkastelu antaa mahdollisuuden kytkeä vuorovaikutuksessa tehtävät kielelliset valinnat ja kielenkäytön arviot laajempaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen kehykseen. Kieli ei ole pelkkä rakennejärjestelmä tai sääntöjen joukko, vaan toimintaa, joka liittyy tiiviisti sitä käyttävään yhteisöön ja sen tapoihin arvottaa maailmaa. Kieli-ideologiat kertovatkin monenlaisia asioita kieliyhteisöstä ja sen aatepohjasta. (Piippo 2016: 24.) Mäntynen ym. (2012: 325) muistuttavat kieli-ideologioiden olevan vaikutusvaltaisia muokkaamalla esimerkiksi näkemyksiä kielten arvojärjestyksestä.

Fennistiikassa kieli-ideologioita sivuavaa tutkimusta on Mäntysen ym. (2012: 355) mukaan tehty variaationtutkimuksessa, kansanlingvistiikassa ja kielenhuollon tutkimuksessa. Kieli-ideologia liittyy myös asennoitumisen tutkimiseen, jossa tarkastellaan, kuinka kielenkäyttäjät rakentavat asenteita kielellisillä valinnoillaan. (Mäntynen ym. 2012: 327.) Tämä tutkimus jatkaa suomalaisen kansanlingvistiikan ja kielenhuollon tarkastelua ja pyrkii esittelemään blogien lukijoiden kieliassenteista pilkahtelevia kieli-ideologioita.

Kieliassenne on Piipon (2016: 27) mukaan suhtautumistapa, joka ihmisillä on kielimuotoja, kielenpiirteitä tai kielenkäyttäjää kohtaan. Kalaja (1999: 47) tarkentaa vielä itse asenteen, sen aiheuttajan (kieli) ja reaktion (arviointi) oleva erillisiä asioita. Maamiestä (1998) mukaillen esimerkiksi jokainen suomea puhuva elää omassa kielellisessä todellisuudessaan ja liittää kieleen omat tunteensa, arvonsa ja arvostuksensa.

Kalajan (1999: 46) mukaan kieliassenteiden tutkiminen alkoi 1960-luvulla, jolloin William Lambert kumppaneineen (1960) tarkasteli kanadalaisten suhtautumista englannin ja ranskan kieleen ja näiden puhujiin. Mielikäinen ja Palander (2002: 86) kertovat tutkimuksen pohjautuneen alkuaan sosiologiseen ja sosiaalipsykologiseen asennetutkimukseen. Asenteet ovat kuitenkin nousseet esiin

erityisesti sosiolingvistiikassa, sillä niiden nähdään vaikuttavan kielenkäyttöön. (Mielikäinen & Palander 2002: 86.)

Kieliasenteiden tutkiminen oli Kalajan (1999: 58) mukaan pari ensimmäistä vuosikymmentä paljolti kuvailua. Teorioiden kehittäminen alkoi 1980-luvulla. Tutkimuksissa on tarkasteltu asenteiden muodostumisprosessia ja kielellisten piirteiden osuutta tässä prosessissa. On pohdittu asenteiden osuutta ryhmien välisessä viestinnässä ja vieraiden kielten oppimisessa. Perinteisen tutkimussuuntauksen edustajat pyrkivätkin etsimään vastausta kysymykseen ”millaisia ihmisten todelliset asenteet johonkin kieleen ovat?”. (Kalaja 1999: 58, 63.)

Kalaja ja Hyrkstedt (2000: 372) toteavat kuitenkin, että asenteet saattavat vaihdella tilanteesta toiseen. Niiden ei oleteta olevan niin vakaita tai vaikuttavan yhtä suoraviivaisesti käyttäytymiseen kuin aiemmin ajateltiin. (Kalaja & Hyrkstedt 2000: 372–373.) Kalajan (1999: 63) mukaan asenteiden esittäminen nähdäänkin enemmän kielellisenä toimintana kuin heijastuksena siitä, mitä mielessämme liikkuu. Aiemmin on siis tutkittu sitä, mitä asenteet ovat, ja nykyään sitä, miten ne esitetään tekstissä kielellisesti (Kalaja & Hyrkstedt 2000: 373). Juuri tästä on kyse tässä tutkimuksessa. Sen sijaan, että pyritäisiin pääsemään informanttien ajatuksiin, kuvaillaan heidän suhtautumistaan sen avulla, minäkalaisi kielellisiä keinoja he käyttävät puhuessaan kielen ongelmista.

Asenteita on Kalajan ja Hyrkstedtin (2000: 369–371) mukaan tutkittu perinteisesti mentalistisin määritelmien ja kokeellisin metodein. Tutkimusmenetelminä ovat toimineet haastattelut ja kyselyt, mutta yleisimmin on käytetty matched guise -tekniikkaa. Siinä koehenkilöt kuuntelevat ennalta laaditun ärsykenauhan jostakin kielimuodosta ja reagoivat kuulemaansa täyttämällä kyselylomakkeen. Tällainen tutkimus tuottaa koeasetelmassa, lähes laboratorio-olosuhteissa saatua tietoa. Vaihtoehtoksi sille onkin tarjottu diskursiivista tutkimussuuntausta. (Kalaja & Hyrkstedt 2000: 369–371.)

Myös Vaattovaara (2009: 26–27) toteaa sosiolingvistien olleen kiinnostuneita kielellisten tuotosten taustalla olevista asenteista, mutta mielenkiinnon kohdistuneen ennemmin tuotokseen kuin kielenkäyttäjien omaan kielinäkemykseen. Kansanlingvistiikka on osoittanut, että kielikäsitysten tarkastelu on välttämätöntä, mikäli halutaan todella ymmärtää kieliasenteita variaatiota ja muutosta ajavana voimana. (Vaattovaara 2009: 26–27.)

Kieliasenteita lähestytään tässä tutkimuksessa kansanlingvistisestä näkökulmasta diskursiinanalyysin avulla. Kielikäsitysten, -asenteiden ja -ideologioiden välinen hierarkia ymmärretään Saviniemen (2015: 31) mukaan niin, että käsitykset ja asenteet ovat osa kieli-ideologiaa. Näin on mahdollista tulkita informanttien käyttämien kielellisten keinojen avulla heidän asenteitaan, joiden takaa saattaa näkyä pilkahduksia erilaisista kieli-ideologioista.

2.1.4 Identiteetti

Maamies (2002a) on todennut, että jokaisella ihmisellä on kieleensä henkilökohtainen suhde ja jokainen tekee jatkuvasti kielenkäyttöään koskevia valintoja. Haakanan ja Mäntysen (2002: 310) mukaan äidinkieli, ja etenkin sen omiksi koetut piirteet, ovatkin osa ihmisen identiteettiä.

Nikanne (2002: 30) muotoilee *identiteetin* yksilön omaksumaksi suhteeksi itseensä ja muihin ihmisiin. Jokisen ja Juhilan (2016: 282) mukaan *identiteetillä* viitataan kielen yhteydessä siihen, miten ihmiset rakentavat itsestään ja toisistaan tilanteittain vaihtelevia määrittelyjä kielenkäytössään. Identiteettiä ei siis mielletä staattiseksi ominaisuudeksi. (Jokinen & Juhila 2016: 282.)

Vaattovaara (2009: 25) toteaa identiteetin rakentuvan suhteessa toisiin. Sosiaalinen identiteetti syntyy sosiaalisten prosessien ja yhteisten normien kautta ajan kuluessa. (Vaattovaara 2009: 25.) Esimerkiksi suomalaiset ovat Mielikäisen ja Palanderin (2014: 239) mukaan pitkään identifioineet itseään ja muita kielenkäytön perusteella, ja näin kieli on vaikuttanut jopa heimostereotyyppien syntyyn.

Nikanne (2002: 28) toteaa kielen olevan tehokas sosiaalisen alkuperän tunnistin. Yksilön kannalta äidinkieli on ehkä kaikkein selvimmin osa juuri identiteettiä. Äidinkielen identiteettifunktio on niin vahva, että sen puhtautta halutaan erityisesti vaalia. Kieli on niin selvästi osa itseämme, että sen muuttuminen koetaan uhaksi identiteetille. Ihminen identifioituu jonkin kielen puhujaksi ja kieliyhteisön jäseneksi, eli myös kieliyhteisö on tärkeä osa identiteettiä. (Nikanne 2002: 29–33.) Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 64) toteavat kielen olevan identiteetin tulkki ja kannatteli. Identiteettiä ilmaistaan ja kuvataan kielenkäytön avulla. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 64.)

Myös diskursseilla on Pietikäisen ja Mäntysen (2009: 63) mukaan kyky rakentaa identiteettejä. Diskurssintutkimuksen näkökulmasta onkin keskeistä, että identiteetti rakentuu juuri kielen resursseja käyttämällä. Tässä tutkimuksessa kommentoijien käyttämät diskurssit kertovatkin oleellisesti heidän tavastaan rakentaa sekä omaa että muiden identiteettiä.

2.1.5 Metakieli

Kuten Haakana ja Mäntynen (2002: 287) huomauttavat, kieli hahmottuu ihmiselle kielen varassa. *Metakieltä* eli kielestä puhumisen käytänteitä analysoimalla onkin mahdollista selvittää, millaisia merkityksiä kielellä ihmiselle on. (Haakana & Mäntynen 287–288.) Tämän tutkimuksen aineistosta esimerkiksi käy ilmi, minkälaisia merkityksiä blogien lukijat ja kirjoittajat liittävät kielenhuoltoon ja sen ongelmiin.

Hiidenmaan (2003: 9) mukaan ihmisen tapa puhua kielestään on lajiominaisuus. Mikään muu olento ei ole tietoinen omasta kielestään, saati referoi, siteeraa, ironisoi tai kyseenalaista sitä. Suuri osa kielenkäytöstä onkin sen itsensä kommentointia. (Hiidenmaa 2003: 9,12.) Tanskanen (2014: 51) tarkoittaa vielä metakommunikaation olevan kommunikaatiota, joka ei edistä puheena olevan aiheen käsittelyä, vaan keskittyy siihen, miten viesti pitäisi ymmärtää tai miten keskustelun normit toimivat.

Hiidenmaa (2003: 12) toteaa kielipuheen aiheena olevan usein kielen sopivuus tai onnistuneisuus. Metakielellä saatetaan esimerkiksi arvottaa eri kielimuotoja, ottaa kantaa ilmausten sopimattomuuteen tai vaikka kilpailla siitä, kuka kieltä ja toimintaa määrittelee. (Hiidenmaa 2003: 12.) Piippo (2016: 25) yhdistää kielipuheen aiemmin esiteltyihin kieli-ideologioihin. Kielenkäyttöä kuvaava ja arvioiva puhe on tärkeä keino ideologioiden ylläpitoon. Se muokkaa ajatuksiamme kielen normatiivisuudesta, ja siksi kielipuheessa normit sekoittuvatkin usein kieli-ideologioihin. (Piippo 2016: 25, 41–42.)

Kansanlingvistiikassa metakieli on Mielikäisen ja Palanderin (2014: 26) mukaan jaettu kaksitasoiseksi ilmiöksi sen mukaan, mistä maallikot puhuvat puhuessaan kielestä ja murteista. Niedzielski ja Preston (2003: 302–314) erottavat kielipuheesta kaksi tasoa: ensimmäisen ja toisen metakielen tason. Ensimmäisellä tasolla metakieli (metakieli 1) on puhetta kielestä. Se käsittelee kieltä, esimerkiksi kielimuotoja ja kielenpiirteitä. Toisen tason metakieli (metakieli 2) sisältää viittauksia kielenkäyttäjiin: puhutaan esimerkiksi arvoista ja asenteista, yhteisöllisistä ja kulttuurisista tekijöistä. (Niedzielski & Preston 2003: 302–314.)

Maallikoiden metakieli eroaa Mielikäisen ja Palanderin (2014: 79) mukaan lingvistien puhetoista. Heidän kielipuheensa on kuvailevampaa ja ekspressiivisempää. Terminologia ei ole jäsentynyttä tai tarkkaa, vaan voi olla hyvinkin suurpiirteistä. Maallikoiden puheessa termistö sijoittuu jatkumolle, jonka toisessa päässä ovat lingvistienkin käyttämät kielitieteen termit, toisessa taas kansanomaiset ilmaukset. Esimerkiksi koulussa on opittu joitakin kielitieteellisiä ilmaisuja, joiden merkitys tunnetaan. Etenkin nuoret tuntevat kielioppisanastoa, jota ei kuitenkaan käytetä aina kielitieteen mukaisessa merkityksessä. Lingvistien ja maallikoiden puheessa on myös näkökulmaero: maallikoiden puheessa kieli on puhujien aktiivisen toiminnan kohde, lingvistit toteavat muutokset vain kielen kannalta. (Mielikäinen & Palander 2014: 79, 112, 238–240.)

Myös Suominen (2019: 289) on todennut tutkimuksessaan maallikoiden kuvaavan kielen ilmiöitä ensisijaisesti yleiskielisin ja puhekielisin ilmaisin. Samansuuntaisia huomioita on tehty myös tämän tutkimuksen virhetyyppianalyysissa. Maallikoiden metakieli näyttää analyysin perusteella erityisen kiinnostavalta silloin, kun he eivät tiedä, kuinka kuvailla löytämiään kielen ongelmia.

2.1.6 Konteksti

Yksi tutkimukselle keskeinen käsite on *konteksti*. Heikkinen (2012a: 89) toteaa etenkin *diskurssin* käsitteeseen nojaavissa tarkasteluissa kontekstin olevan tärkeä osa tutkimusta. Tällöin on oleellista pohtia, miten suhtaudutaan diskurssien erilaisiin ”tilanteisiin” ja ”ympäristöihin”. (Heikkinen 2012a: 88, 89). Kielenkäytön, tekstien ja diskurssien ajatellaan sijoittuvan toisaalta konkreettisiin tilanteisiin, toisaalta abstraktimpiin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Siksi tekstin- ja diskurssin tutkimuksissa kontekstilla on erityinen paikka. (Heikkinen 2012b: 95.)

Heikkisen (2012a: 92) mukaan *kontekstin* käsite on yleinen ja monikäyttöinen. Siksi onkin oleellista määritellä, mitä sillä kussakin tutkimuksessa tarkoitetaan. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 29) toteavat kontekstin antavan mahdollisuuden analysoida ja tulkita kielenkäyttöä. Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016: 37) mukaan kontekstin huomioon ottamisella analyysissa viitataan siihen, että toimintaa tarkastellaan tietyssä aikana ja tietyssä paikassa, ja tulkinta suhteutetaan niihin.

Tässä tutkimuksessa puhutaan kontekstista lähinnä aineiston ilmestymisympäristönä. Konkreettisen kontekstin muodostaa siis blogimaailma, tarkemmin sanottuna suomalaisten naistenlehtien alaisuudessa ilmestyvät lifestyleblogit. Kielenkäyttö tapahtuu näissä puitteissa, ja siksi puitteet muodostavatkin tärkeän alustan analyysille. Esimerkiksi yksi diskursseista on nimetty kontekstidiskursiksi sen luonteen vuoksi: kommenttien argumentointi- ja rakennustavoissa on otettu kantaa blogeihin tietynlaisen kielenkäytön areenana.

2.2 Kielenhuolto

Tässä luvussa käydään läpi kielenhuoltoa tutkimuksen kannalta olennaisilta osin. Aluksi tarkastellaan, mitä kielenhuollolla tarkoitetaan yleisesti ja tässä tutkimuksessa. Luvussa tehdään myös katsaus kielenhuollon käsitteisiin ja tutkimuksen näkökulmasta keskeisiin kielenhuollon historian vaiheisiin. Lopuksi eritellään kielenhuoltoon liittyviä asenteita.

2.2.1 Mitä kielenhuolto on?

Kuten Mäntynen (2003: 39) on todennut, suomalainen kielenohjailu on iältään suhteellisen nuorta. Alkuaikoina kieltä ohjasivat lähinnä yksityiset henkilöt ja näiden muodostamat seurat, kuten vuonna 1831 perustettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja vuonna 1876 perustettu Kotikielen Seura. (Mäntynen 2003: 39.) Nykyään suomen kielen huollosta vastaa Kotimaisten kielten keskuksen kielenhuolto-osasto eli Kielitoimisto sekä suomen kielen lautakunta, joilla yhdessä on auktoriteettiasema suomen kielen ohjailussa (Kolehmainen 2014: 16).

Kielenhuolto koskee Kankaanpään (2013) mukaan ensisijaisesti kirjoitettua yleiskieltä. Suositukset on tarkoitettu etenkin julkisille, sävyltään asiallisille teksteille (Kankaanpää 2013). Sajavaara (2000: 68) lisää kielenohjailun kohdistuvan kirjoitetun kielen lisäksi myös virallisuonteiseen julkiseen puhekieleen.

Mitä kielenhuolto sitten tekee? Maamiehen (2002a) mukaan kielenhuolto tarkoittaa laajasti kaikkia toimia, joilla pyritään takaamaan kielenkäyttäjille kehittyvä ja käyttäjiä hyvin palveleva yleiskieli. Tässä tutkimuksessa yhdytään tähän esitykseen. Kielitoimiston tehtävänä taas on antaa suosituksia yleiskielen käytöstä ja neuvoa ja opastaa kielenkäyttäjiä (Maamies 2002a). Kolehmainen

(2014: 19) tarkentaa kielenohjailun tärkeäksi tehtäväksi kielen normittamisen eli standardoinnin, jolla taataan vakiintunut kieli, jonka käyttäjän ei tarvitse ratkaista jokaista kielenkäytön ongelmaa itse.

Kielitoimiston konkreettisia toimia ovat Hiidenmaan (2003: 269) mukaan suositusten antaminen, kielen ja sen käytön kuvaaminen, kielen muutosten seuraaminen, tiedottaminen, kieli- ja nimityksymyksiin vastaaminen, kielitiedon tarjoaminen sekä muunlaisen asiantuntija-avun antaminen. Sajavaara (2000: 69) lisää vielä termien luomisen ja kehittämisen kielenhuollon tehtäväliselle.

Öörni (2016) on kehitellyt kielenhuollolle kolmiportaiset tavoitteet, sillä hänen mukaansa kielenhuolto ei voi olla kirjaimellisesti tulkittuja mekaanisia sääntöjä ja kieltoja. Tavoitteissa painokkaimmat asiat sijoittuvat kolmiportaisen pyramidin pohjalle, ja pyramidilla havainnollistetaan mitä eritasoisten keinojen on tarkoitus tuoda tekstiin. Pohjalla on selkeys, joka on perusedellytys sanoman välittymiselle. Sitä seuraa sujuvuus, jolla vahvistetaan tekstin positiivista vastaanottoa. Huipulla on sivistyneisyys, joka viimeistelee uskottavuuden. (Öörni 2016.)

Kerrosten merkitykset painottuvat eri lailla eri tyyppisissä teksteissä. Esimerkkinä Öörni (2016) käyttää blogitekstiä, jossa sivistyneisyydellä on vähemmän painoarvoa kuin esimerkiksi sanomalehtitekstissä. Käyttöohjeeseen verrattuna blogiteksti taas selviää vähemmällä selkeydellä. Sujuva ja kiinnostava kielenkäyttö onkin blogitekstin kielenhuollon tärkein tavoite. Ohjeet on siis suhteutettava aina kulloisenkin tekstin tavoitteisiin. (Öörni 2016.) Myös tämän tutkimuksen analyysissä blogitekstin sujuvuus ja ymmärrettävyys nousevat lukijoiden keskeisiksi vaatimuksiksi.

Hiidenmaan (2003: 49) mukaan kielenhuolto on siirtynyt analyttisempään otteeseen ja jättänyt subjektiiviset arvioinnit vähemmälle. Yhä suurempi osa työstä on kielen analyysia ilman arvottamista. (Hiidenmaa 2003: 49.) Myös Maamiehen (1998) mielestä kielenhuollon painotukset ovat muuttuneet. Yksittäisten oikeinkirjoitusohjeiden rinnalla kokonaiset tekstit ovat tulleet näkyvämmiksi. *Kielenhuolto*-termin rinnalla onkin alettu puhua myös *tekstinhuollosta*. (Maamies 1998.)

Voutilaisen (2016: 152) mukaan kielenohjailu ei ole neutraalia, puhtaasti järkipäistä toimintaa, vaan se perustuu väistämättä kielenkäyttäjien arvoihin, asenteisiin ja ideologioihin. Maamies ja Räikkälä (1997: 273) muotoilevat kielenhuollon, niin kuin yhteiskunnallisen toiminnan aina, olevan arvostettua, ja Rintala (1998) toteaa, ettei kielenohjailu tapahdu tyhjiössä, vaan kytkeytyy kiinteästi vallalla olevaan kielikäsitykseen. Mantila (2005) summaa asian niin, että yksittäisten suositusten ja normien takana on aina jokin idea kielestä. Onkin selvää, että mielikuva kielestä kansallisena symbolina synnyttää erilaisia normeja kuin mielikuva esimerkiksi pelkästä viestintävälineestä. (Mantila 2005.)

2.2.2 Kielenhuollon käsitteitä

Kielenhuollosta on sen historian aikana puhuttu varsin monenlaisilla nimillä. Voutilaisen (2016: 149) mukaan kielenohjailun nimet ovatkin hyvä ikkuna siihen, miten ihmiset ovat kielenohjailun

merkityksen eri aikoina ymmärtäneet. Jokainen nimistä välittää omaa näkökulmaansa siitä, millaisena kieli nähdään ja miten siihen pitäisi vaikuttaa. (Voutilainen 2016: 149.)

Kolehmainen (2010) kertoo *kielenhuolto*-sanankäytön alkaneen vakiintua käyttöön vasta 1950-luvulla. Kielenkäytön ohjailua kutsuttiin tätä ennen *oikeakielisyydeksi*, *kielenpuhdistukseksi* tai *kielenvaalinnaksi*. (Kolehmainen 2010.) Maamiehen ja Räikkälän (1997: 275) mukaan *kielenhuollon* vakiinnuttua *oikeakielisyydellä* on tarkoitettu lähinnä oikeinkirjoitusseikkoja.

Sana *oikeakielisyys* on Kolehmaisesta (2014: 110) mukaan peräisin 1800-luvun lopulta. Alun perin se on käänöslaina ruotsin *språkriktighetistä*. Suomeen se saapui E. N. Setälän vuoden 1894 virkaanastujaisesityksen *Oikeakielisyydestä suomen kielen käytäntöön katsoen* mukana. Tämän jälkeen sana yleistyi nopeasti, sillä *Virittäjä*, – suomen kieltä ja sen tutkimusta käsittelevä tieteellinen aikakauslehti – otti sen heti käyttöönsä. *Oikeakielisyydestä* puhuttiin kielenohjailun yhteydessä puoli vuosisataa. (Kolehmainen 2014: 110, Kolehmainen 2010.)

Rintalan (2000) mukaan *kielenhuolto*-termi alkoi yleistyä ja vakiintua 1950-luvulla. Kolehmaisesta (2014: 113) mielestä se liitettiin kuitenkin tuolloin vielä muiden pohjoismaisten kielten ohjailuun, kun suomen kielen yhteydessä puhuttiin mieluummin *kielenvaalinnasta*. Sillä tarkoitettiin oikeakielisyyteen tähtääviä käytännön toimia. (Kolehmainen 2014: 113.) Rintala (2000) toteaa E. A. Saari- maan olleen *kielenhuolto*-sanankäytön ensimmäisiä käyttäjiä tämän lainatessa ruotsalaisia lähteitä, joissa puhuttiin *språkvårdista*.

Kolehmainen (2010) ajattelee *kielenhuollon* tulleen vähitellen käyttöön, kun *oikeakielisyys* ei enää kuvannut toiminnan luonnetta. Voutilaisen (2016: 150) mukaan virallista kielenohjailua kutsutaankin nykyään useimmissa yhteyksissä *kielenhuolloksi*. Kuten Saviniemi (2015: 36) on todennut, *kielenhuolto* on *oikeakielisyyttä* ja *kielenohjailua* neutraalimpi käsite erityisesti siksi, että se ei välttämättä sisällä ajatusta siitä, että kieleen puututtaisiin jossakin toisaalla ilman, että kielenkäyttäjillä on asiaan osaa tai arpaa.

Normi on kielenhuollon keskeinen käsite, sillä kuten Piippo (2016: 40) huomauttaa, kieli on luonnostaan normatiivista. Usein kielen normit ymmärretään kielenhuollon antamiksi ohjeiksi hyväksyttävälle kielenkäytölle. Ennen kuin sääntöjä, normit ovat kokemuksemme tarjoama tulkintapohja. Osa kielen normatiivisuudesta onkin enemmän säännön kaltaisia, osa taas vähemmän. Kielen perusrakenne ja oikeinkirjoitus ovat helpommin kuvattavissa sääntöinä, kun taas käyttö ja merkitys vaikeammin. (Piippo 2016: 39, 41.)

Kolehmaisesta (2014: 19) mukaan normit ovat sääntöjä, ohjeita ja suosituksia. Niiden avulla arvioidaan ovatko kielen ilmaisut yleiskielessä hyväksyttäviä eli ”oikeita” vai ”vääriä”. Kielisosiologiasta näkökulmasta normi voidaan ymmärtää laajemmin kieliyhteisön käsitykseksi siitä, mikä missäkin tilanteessa on oikeaa ja soveliaa kielenkäyttöä. (Kolehmainen 2014: 19.) Tähän tapaan normit

muotoutuvat myös tässä tutkimuksessa, sillä sekä lukijat että kirjoittajat arvottavat kielenkäyttöä blogiyhteisöissä ja muodostavat näin käsityksen norminmukaisesta blogikielestä.

Kolehmainen (2014: 341) huomauttaa, että kerran päätetyt normit eivät ole vakituisia, vaan ne voivat muuttua ajan ja kielenkäyttötapojen mukaan. Aikoinaan päätetty normi saattaa horjua tai siinä voi ilmetä siirtymistä johonkin suuntaan, mikä johtaa normin tarkistukseen. (Kolehmainen 2014: 342.) Mäntynen (1996: 504) toteaaakin normien olevan ainakin osittain keinotekoisia eikä välttämättä kieliyhteisössä vallitsevia. Esimerkkinä hän käyttää possessiivisuffiksin käyttö sääntöjä. (Mäntynen 1996: 504.) Omistusliitteitä käytetään harvoin vapaassa puhekielessä, mutta kuten Kankaanpää (2009) huomauttaa, yleiskieleen ne kuuluvat. Normien idea on Kolehmaisen (2014: 347) mukaan siinä, että jokaista kirjoitusongelmaa ei tarvitse ratkaista erikseen.

Mäntysen (2003: 15) mukaan normit jaetaan yleensä kahtia: kielen luonnollisiin normeihin ja oikeakielisyyssnormeihin. Normimuodoista puhutaan luonnollisina ja kodifioituina normeina (esim. Kolehmainen 2014: 19–20). Kolehmainen (2014: 19) muotoilee kielen luonnollisten normien kuuluvan kielen perusrakenteeseen. Kukaan ei ole päättänyt niistä, vaan ne kuuluvat kieleen automaattisesti. Suurin osa kielen normeista on tällaisia. (Kolehmainen 2014: 19.) Kodifioidut normit taas ovat Mäntysen ym. (2012: 332) mukaan esimerkiksi oikeinkirjoitusnormeja, joita jokin institutionaalinen taho säätelee. Kolehmainen (2014: 20) näkee kodifioiduilla normeilla tarkoitettavan kielenohjailun ja -huollon normeja. Rintala (1992: 47) toteaa erityisesti kodifioitujen normien olevan niitä, joista puhutaan, kun kielen normeja kritisoidaan.

Normien lisäksi on myös syytä hakea määritelmät eri kielimuodoille, sillä analyysissä otetaan kantaa erilaisiin kielen rekistereihin ja tyyliin. Kirjakielellä tarkoitetaan Häkkisen (1994: 17) mukaan ensisijaisesti kirjoitettua yleiskieltä, ei mitä tahansa kirjoitettua kieltä. Sajavaara (2000: 82) lisää kirjakielen olevan julkisen kielenkäytön malli, johon muuta kielenkäyttöä verrataan. Kielellisten ilmausten korrektius ja hyväksyttävyys mitataan kirjakielen mukaan. Kirjakieli myös edustaa kieltä suhteessa muihin kieliin. Siltä vaaditaan enemmän yhtenäisyyttä ja yksiselitteisyyttä kuin puhutulta kieleltä, sillä osallistujat ovat usein ajan ja paikan erottamia. (Sajavaara 2000: 80–83.)

Mäntysen (1996: 510) mukaan kirjakieltä pidetään kielen ensisijaisena muotona, jolloin puhuttu kieli jää hierarkiassa alemmas. Kirjakieli nähdään keskipisteenä, johon muut kielimuodot suhteutetaan. Se on siis tunnusmerkitön ja hahmotetaan kielimuodoista ylimpänä olevaksi. (Mäntynen 1996: 510, 516.) Paunonen (1996: 548) näkee tämän olevan perua 1800-luvun kielenhuoltajilta, sillä jako hyvään ja huonoon kieleen heijastui siihen, miten eri kielimuotoihin suhtauduttiin.

Standardikieli on Sajavaaran (2000: 80) mukaan kielenohjailun pääkohde; tietoisesti ja julkisesti normitettu kieli, jonka oikeasta käytöstä on olemassa ohjeet. Kolehmainen (2014: 15) kuvailee

standardikielen olevan viralliseksi valittu kielimuoto, jonka kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi on laadittu kodifioituja normeja. Standardi kehittyy ja vaatii ylläpitoa. (Kolehmainen 2014: 15–16.)

Saviniemi (2015: 25) taas yhdistää standardikielen vakiintuneeseen yleiskieleen. Yleiskielellä tarkoitetaan Maamiehen ja Räikkälän (1997: 275) mukaan kaikille yhteistä kielimuotoa, joka on jonkinlainen kompromissi kilpailevien järjestelmien välillä. Kolehmaisen (2014: 21) mielestä yleiskieli on kirjoitettua kieltä ja sitä lähellä olevaa virallisuonteista puhuttua kieltä. Myös Häkkisen (1994: 17) mukaan yleiskielen piiriin kuuluvat sekä kirjoitettu että puhuttu yleiskieli, joista jälkimmäinen voi olla vaihtelevampaa. Mielikäinen ja Palander (2014: 232) toteavat yleiskielistä puhetapaa odotettavan erityisesti tiedotusvälineiltä, opettajilta, kouluja käyneiltä ja johtavassa asemassa olevilta.

Maamiehen (2002b) mukaan usein esitetään, että puhe- ja kirjakieli ovat suomen kielessä loitontuneet liian kauas toisistaan. Myös Mielikäinen ja Palander (2002: 105) ovat huomanneet, että tekstiviestit, sähköpostit ja Internet-keskustelut häivyttävät kirja- ja puhekielen eroa. Rintalan (1992: 63) mukaan kirjakieli ei kuitenkaan saisi etäännyä liikaa aikansa puhekielestä, sillä muuten sen opettaminen, oppiminen ja käyttäminen käy vaikeaksi.

Maamies (2002b) näkee tähän ratkaisuna yleiskielen, josta on tullut todellinen kaikkien kieli, eli kielimuoto, joka on kaikille suomea puhuville yhteinen. Yleiskielen perusideana onkin tietynlainen konservatiivisuus ja pysyvyys. Yleiskielen säilyttämiseksi tarvitaan jonkinlaista kielenhuoltoa ja normien asettamista. (Maamies 2002b.)

Tutkimuksen analyysiosiossa päästään tarkastelemaan blogien lukijoiden ja kirjoittajien näkemyksiä suomen kielen kirjakielimuodosta ja sen soveliaisuudesta blogiympäristöön. Informanttien puheessa nousee esille jonkinlainen puhekielen ja kirjakielen välimuoto, joka tämän tutkimuksen perusteella näyttäisi olevan lähimpänä norminmukaista blogikieltä.

2.2.3 Kielenhuollon historiaa

Kuten Kolehmainen (2014: 13) toteaa, tietoisella kielenohjailulla on ollut suuri merkitys kirjoitetun suomen kielen kehittämisessä nykyiseen muotoonsa. Kirjakieli ei ole kehittynyt itsestään, vaan sen luominen on vaatinut paljon tietoista kehittelyä. Keskeinen suomen kirjakielen kehittäjä on Mikael Agricola, jonka oli muodostettava suomen kielen kirjoitustapa lähes tyhjästä. (Kolehmainen 2014: 13, 52–53.) Rintalan (1992: 48) mukaan kieliyhteisön siirtyessä kirjalliseen kulttuuriin kirjaan pantu kielimuoto saa standardin aseman. Agricolan teokset toimivatkin ensimmäisenä standardina. (Rintala 1992: 48.)

Rintala (1992: 48) kertoo, että autonomian alussa tapahtuneen kansallisen herätyksen myötä virisi pyrkimys kehittää suomesta virka- ja kulttuurikieli. Kielen standardin luominen kävi välttämättömäksi. (Rintala 1992: 48.) Kirjakielen uudistus liittyi 1800-luvulla kansalliseen heräämiseen. Kansallisromanttisen ajattelutavan mukaan pyrittiin toteuttamaan kielen omaa erityislaatua. Kielellä

ajateltiin olevan ihannemuoto, joka voitiin murteita vertailemalla paljastaa. (Rintala 2000.) Kansallisromantiikan ilmentymiä ovat kieli-idealismi, kansankielen arvostus ja pyrkimys puhdaskielisyyteen (Rintala 1998: 50).

Pian autonomian koittamisen jälkeen Suomeen saapui romantiikan ja idealistisen filosofian virikkeitä ja niiden mukana kansalliskielen käsite. 1800-luvun alussa suomea käytti puhekielenä maaseutuväestö ja kaupunkien palvelusväki, kirjakielenä käytännössä vain kirkko. Tavoitteeksi asetettiin suomen saaminen opiskelukieleksi ja virkamiesten ja sivistyneistön käyttöön. (Rintala 2000.)

Häkkisen (1994: 11) mukaan suomen kielen kehitys on tapana jakaa kolmeen jaksoon, jotka ovat vanha suomi, varhaisnykysuomi ja nykysuomi. Näistä varhaisnykysuomen kausi on ollut murrosten aikaa. Muutamien vuosikymmenten kuluessa suomen kieli saavutti monella tapaa kehityskannan, jota nykykielenkäyttökin edustaa. (Häkinen 1994: 11, 13–14.)

Myös Rintalan (1998: 50) mukaan varhaisnykysuomen kausi, vuodet 1820–1870, on ollut voimakkaaimman kehityksen aikaa. Kauden alussa alkoi pitkälinen kirjakielen normien valinnan ja kehittelyn aika (Rintala 1992: 49). Kolehmainen (2014: 15) kertoo suomenmielisen sivistyneistön pyrkineen tuolloin nostamaan suomen kielen statusta ja kehittämään siitä yhteisen, kaikkiin tarkoituksiin sopivan sivistyskielen.

Kolehmaisen (2014: 175) mukaan kielen puhtaus oli 1800-luvulta lähtien kielenohjailun keskeinen tavoite. Se ei ollut pelkästään suomalaisen kielenohjailun periaate, vaan näkyi muissakin kielissä. Puhtauden tavoite eli purismi liittyi kansallisuusaatteeseen ja vieraiden kielten vaikutusten vastustamiseen. Nuori valtio halusi seistä omilla jaloillaan myös kielellisesti. (Kolehmainen 2014: 175, 187.) Paunonen (1996: 546) toteaa, että kieli edusti kansakunnan myyttistä henkeä ja sen tuli siksi olla mahdollisimman alkuperäistä ja turmeltumatonta. Tästä syystä muukalaisuudet, suomessa lähinnä ruotsalaisuudet, tuli hylätä. Svetisismien etsimisestä tulikin eräänlainen oikeakielisyysmiesten taidonnäyte pitkiksi ajoiksi. (Paunonen 1996: 545–547.)

Rintala (1998: 54) kertoo 1800-luvulla olleen määrätietoisin purismin, kansallisen heräämisen ja kirjakielen uudistuksen vaihe. Kirjakieli tarvitsi puhdistamista ja rikastuttamista. (Rintala 1998: 54.) Paunosen (1994: 21) mukaan oikeakielisyysperiaatteiden keskinäisen kilpailun päätteeksi suomen kirjakieleen vakiintui 1800-luvun lopulla tiukka kieliopillis-puristinen näkemys. Näkemyksen mukaan kieli oli täydellinen, systemaattinen järjestelmä. Ideaalinen malli oli kielen alkuperäinen, turmeltumaton järjestelmä, joka tavoitettiin murteita vertailemalla. Kieli nähtiin siis jäykkänä, mekaanisena ja staattisena. (Paunonen 1994: 21.)

Paunonen (1994: 18) painottaa 1800-lukua keskeisenä aikana suomen nykyiselle kirja- ja yleiskielelle. Tuolloin vakiinnutettiin oikeakielisyysperiaatteet, jotka ovat ohjanneet kielen käyttöä myös suurimman osan 1900-lukua. (Paunonen 1994: 18.) Kolehmaisen (2014: 23) mukaan kieliopillis-

puristinen näkemys ideaalikielystä väistyi vasta 1900-luvun puolivälissä. Tuolloin juuri itsenäistynyt valtio halusi osoittaa kielellisen omavaraisuutensa. Aatteellisesta muutoksesta kertoo myös *kielenhuolto*-sanon käyttöönotto *oikeakielisyyden* tilalle. (Kolehmainen 2014: 23, 38.)

Rintala (2000) toteaa puhdaskielisyyden olevan luonnollista nuoren sivistyskielen ensiaskelellis: sillä herätetään kielellistä tietoisuutta ja luodaan arvovaltaa. Kun se on täyttänyt tehtävänsä, sen on aika väistyä järkipäisemmän, epäpuristisen kielenhuollon tieltä. (Rintala 2000.) Kuten Paunonen (1994: 23) kuitenkin huomauttaa, tuon ajan kielenhuollonäkemyksiä on paikallaan arvioida myös nykyisestä näkökulmasta, sillä oikeakielisyysperiaatteiden vaikutus on ollut tuntuva vielä lähellä nykyaikaakin.

Rintalan (1998: 60) mukaan on vaikea sanoa tarkkaan, milloin painopiste muuttui kielen erikoislaadun vaalimisesta viestinnälliseen näkökulmaan. Se liittyi osittain tieteellisen paradigman muutokseen, mutta myös siihen, että kielenohjailu oli tuottanut tulosta: tiettyihin normeihin ei tarvinnut enää kiinnittää niin paljon huomiota. (Rintala 1998: 60.) Häkkinen (1994: 16) toteaaakin nyky-suomen kauden olleen tasaisemman kehityksen aikaa. Muutoksia on tapahtunut, mutta ne ovat koskeneet enemmän yksityiskohtia, kuin koko kirjakielen perusrakennetta. (Häkkinen 1994: 16.)

Kieliopillis-puristinen näkökulma sekä oikeakielisyys ja kielenhuolto ovat keskeisimmät suomen kielen historian suuntaukset tämän tutkimuksen kannalta, ja siksi tässä historiakatsauksessa keskityttiin lähinnä niihin. Kuten Paunonen (1994: 23) on yllä todennut, nämä näkemykset vaikuttavat kielenkäyttöön yhä nykyään. Mustavalkoinen ajattelutapa ja jako oikeaan ja väärään näkyy tämänkin tutkimuksen aineistossa, ja siksi blogiyhteisön kielenhuoltoasenteita tulkitessa on hyvä pitää mielessä historiallinen konteksti, johon ne liittyvät.

2.2.4 Kielenhuoltoasenteet

Tämä tutkimus tarkastelee kielenhuoltoa etenkin siihen liittyvien asenteiden kautta. Kuten tarkastelu osoittaa, kielenhuolto välittyy maallikoille pitkälti tapoina suhtautua kieleen ja sen ongelmallisuuksiin. Hiidenmaa (2003: 43) onkin todennut, että kielenhuollolla ei vaikuteta niinkään kieleen, vaan siihen, miten kielestä puhutaan ja miten sen moninaisuutta ja ilmaisuvaroja kuvataan ja arvioidaan. Näistä syistä *kielenhuoltoasenne* on tutkimuksen merkittävimpiä käsitteitä.

Suomen kielen kielenhuoltokeskusteluissa painoarvoa saavat usein virhekeskeisyys ja norminmukaisuus. Esimerkiksi Haakanan ja Mäntysen (2002: 292) tutkimuksessa on huomattu, että maallikoiden kielenhuoltoa koskevat kysymykset tuovat esiin virhekeskeisen ja normatiivisen suhtautumisen äidinkieleen. Tämän voi todeta myös muun muassa lehtien ja internetin yleisönosastoilla ja mielipidekirjoituksissa, joissa keskitytään usein virheiden metsästämiseen ja norminmukaisuuden vaatimiseen.

Myös Hiidenmaa (2003: 296) toteaa, että kieltä kuvatessa on otettava huomioon kielen normatiivinen luonne. Kieltä käyttäessä tulee jatkuvasti määritelleeksi sen normeja. Kielenkäyttäjät esimerkiksi valitsevat eri muotojen väliltä ja tulkitsevat toisiaan. Lisäksi ihmiset näkevät usein oman kiellensä normina muiden kielelle ja vetoavat opetettujen normien lisäksi omiin yksilöllisiin kielikokemuksiinsa. (Hiidenmaa 2003: 19, 296.)

Virhekeskeisyyden ja normatiivisuuden lisäksi kieleen suhtaudutaan tunneperäisesti. Voutilainen (2016: 147) sanookin kielenhuollon herättävän erityisen paljon tunteita kielestä puhuttaessa. Julkisessa keskustelussa tunteet ovat yleensä kielteisiä, sillä normien rikkominen herättää huolta ja paheksuntaa. (Voutilainen 2016: 147.) Haakana ja Mäntynen (2002: 296) muistuttavat, että kyse on usein sekä tunteista puhumisesta että niiden ilmaisemisesta. Analyysiluvuissa käsitellään tarkemmin lukijoiden ja kirjoittajien tunneperäistä suhtautumista kielestä huomauttamiseen.

Hiidenmaa (2003: 14) on huomannut, että kielestä puhuttaessa keskustelijoille näyttäisi olevan yhteistä usko siihen, että jotkin kielimuodot ovat toisia parempia. Kieli jaetaan herkästi hyvään ja huonoon, sopivaan ja väärään. Usein kriteerinä pidetään norminmukaista kirjakieltä. Suomalaisten kielikäsitystä voikin luonnehtia grafisentriseksi, eli kirjakielen ohjaamaksi. Standardikieli määrittää tapamme katsoa koko kieltä. Kirjakielen hallitseminen tai hallitsemattomuus saatetaan liittää jopa älykkyyteen, ja näin ollen esimerkiksi lukihäiriöinen voi joutua vakuuttamaan älynsä riittävyyttä. Jako hyvään ja huonoon kieleen on johtanut jopa siihen, että kirjakielisiin muotoihin voidaan liittää esteettisiä arvoja. (Hiidenmaa 2003: 14, 28, 238–240.)

Voutilainen (2016: 159–172) esittelee kielenohjailun arkki-ideologioita, jotka ovat perustavia näkemyksiä ihmisyhteisöjen käyttämistä kielistä. Yksi keskeisistä ja vahvasti julkisessa keskustelussa esillä olevista ideologioista on konservatismi. Konservatismi korostaa perinteitä, vakautta ja jatkuvuutta, ja vetoaa auktoriteetteihin ja poikkeuksettomiin normeihin. Liberalismi taas sallii erilaisuuden ja muutoksen, vetoaa rationaalsiin perusteluihin perinteiden säilyttämisen sijaan ja kannattaa joustavia yleisluontoisia normeja. (Voutilainen 2016: 159–172.)

Nationalismi on Suomessakin 1800- ja 1900-luvuilla vaikuttanut ideologia, jossa painotetaan kielen alkuperää ja puhtautta. Aiemmin mainittu purismi on juuri nationalismille leimallista. Suuntaukselle vastakohdan tarjoaa internationalismi, jossa ulkopuoliset vaikutteet nähdään kansalliskielen rikkautena. Viides arkki-ideologia on populismi, joka vetoaa tunnepohjaiseen retoriikkaan sekä vastakkainasetteluihin esimerkiksi kansan ja eliitin tai äidinkielen ja vieraiden kielten välillä. Viimeisenä mainitaan egalitarismi eli tasa-arvoaate, jonka mukaan kieltä tulisi normittaa tasa-arvon ja osallisuuden näkökulmasta siten, että jokaisella on pääsy yhteiseen kielimuotoon. (Voutilainen 2016: 159–172.)

Analyysiluvuissa selviää, että tässä tutkimuksessa informanttien vastaukset heijastelevat konservatismiin ja liberalismiin vastakkainasettelua sekä populismia ja jonkin verran jopa nationalismia. Ideologiat tulevat esiin, kun blogien lukijat ja kirjoittajat keskustelevalle esimerkiksi normeista ja niiden rajoista, perustavat argumenttinsa tunneperäisesti ja pohtivat tiettyjen muotojen kotoperäisyyttä.

Tutkimuksen informantit edustavat maallikoita. Muun muassa Mäntynen (2003: 14) on huomannut, että maallikoiden ja lingvistien asenteissa on havaittavissa kuilu. Kielentutkijoiden ja -huoltajien näkemykset näyttävät julkisen keskustelun perusteella suvaitsemalta kuin maallikoiden. Usein maallikot tulkitsevat kielentutkijoiden esittämät kuvaukset kielestä oikeakielisyyssäännöiksi. (Mäntynen 2003: 14–15.) Myös Hiidenmaa (2003: 44) on todennut, että maallikot odottavat usein tarkkaan määriteltäviä ohjeita, vaikka sellaisia ei olisi antaa. Tällainen maallikoiden kielenhuoltoasenne on selvästi havaittavissa myös tämän tutkimuksen aineistossa ja analyysissa.

2.3 Blogimaailma

Koska tutkimuksen aineisto on peräisin blogeista, on niihin liittyvää todellisuutta syytä avata. Tässä luvussa esitellään blogi ja siihen liittyvät elementit käsitteinä. Lisäksi kerrotaan hieman blogien historiasta, etenkin niiden ammattimaistumisesta, joka on myöhemmän analyysin kannalta keskeinen blogien piirre. Luvussa tarkastellaan myös blogeja osana journalismia, sillä aineisto koostuu verkkolehtien blogeista.

2.3.1 Blogi käsitteenä

Sosiaalinen media on Sanastokeskus TSK:n Sosiaalisen median sanaston (SMS) mukaan viestinnänmuoto, joka hyödyntää tietoverkkoja ja tietotekniikkaa, ja luo ja ylläpitää ihmisten välisiä suhteita. Sosiaaliselle medialle on tyypillistä vuorovaikutteinen ja käyttäjälähtöinen sisältö (SMS). Tällaista sisältöä ovat esimerkiksi aineistona toimivat blogit.

Blogi sanana tulee englannin *blog*-termistä, joka on supistunut muoto sanasta *weblog* (SMS). Blogi on siis eräänlainen kirjoittajansa loki tai päiväkirja. Koskisen (2014: 130) mukaan blogi on jatkuvasti päivitettävä kotisivu, jolla kirjoittajan tuottama sisältö on esillä käänteisessä kronologisessa järjestyksessä. Noppari ja Hautakangas (2012: 20) kuvailevat blogia yhden tai useamman kirjoittajan verkkosivustoksi, jossa uusimmat postaukset näkyvät ensimmäisenä ja vanhat muuttumattomina arkistossa. Postauksella tarkoitetaan bloggaajan tekemää päivityskokonaisuutta, joka voi sisältää tekstiä, kuvia tai vaikka videoita. Heinosen ja Domingon (2009: 73) mukaan blogin hallitseva periaate onkin yksinkertaisuus. Artikkeleita ei järjestetä esimerkiksi journalististen kriteerien mukaan tärkeysjärjestykseen, vaan ne näkyvät julkaisujärjestyksessä. (Heinonen & Domingo 2009: 73.)

Blogien luonteelle tyypillistä on henkilökohtaisuus. Koskinen (2014: 131) toteaa blogigenressä olevan piirteitä yksityisistä päiväkirjoista, kolumniperinteestä ja pamflettikirjallisuudesta. Blogi voi käsitellä esimerkiksi kirjoittajan yksityiselämää tai mielenkiinnonkohteita (SMS). Noppari ja Hautakangas (2012: 61) ovatkin huomanneet, että monet lukijat seuraavat blogien kirjoittajien elämää kuin television jatkosarjoja – heitä kiinnostaa, mitä suosikkiahmole kuuluu ja miten hahmon tarina etenee. Elämäntarinan lisäksi lukijoita kiinnittää blogeihin niiden tarjoamat uudet ideat ja kiinnostavat vinkit. (Noppari & Hautakangas 2012: 61, 63.) Heinonen ja Domingo (2009: 75) kuitenkin huomauttavat, että blogit eivät ole pelkästään henkilökohtaisen ilmaisun välineitä, vaan myös monilla yrityksillä on virallinen blogisivusto, josta löytyy esimerkiksi tietoa yrityksestä ja sen tuotteista.

Yksi blogin keskeinen ominaisuus on vuorovaikutteisuus. Noppari ja Hautakangas (2012: 58) toteavat yleisön synnyttävän blogin. Ilman lukijoita ja vuorovaikutusta blogit ovat vain verkossa ilmestyviä tekstejä. Postauksia on yleensä mahdollista kommentoida, ja vuorovaikutus tapahtuukin Nopparin ja Hautakankaan (2012: 59) mukaan pääasiassa postausten alaosan kommenttiosiossa. Heinonen ja Domingo (2009: 73) toteavat kommentointimahdollisuuden tekevät blogeista keskustelun areenoja. Aktiivista kommenttiosiota pidetäänkin Nopparin ja Hautakankaan (2012: 60) mukaan merkinä blogin elävyydestä. Kommentit ja kirjoittajan vastaukset ovat oleellinen osa blogia, ja ne voivat laajentaa alkuperäistä postausta huomattavasti. (Noppari & Hautakangas 2012: 60.)

Aineiston blogit edustavat lifestyle-genreä, joka Manifeston sosiaalisen median vaikuttajia käsittelevän barometrin (2019) mukaan on kanavien suosituin teema. Se on eräänlainen yleisnimitys monille blogin kirjoittajan elämäntapaan liittyville teemoille. Lifestyle-genreen niputetaan esimerkiksi muoti, hyvinvointi ja perhe (Manifesto 2019: 12). Noppari ja Hautakangas (2012: 18) ovat huomanneet *lifestyle*-termin yleistyneen *muotiblogin* tilalle viitattaessa henkilökohtaisiin päiväkirjamaisiin tyyliblogeihin.

2.3.2 Blogien historia ja ammattimaistuminen

Manifesto on esitellyt vuoden 2019 vaikuttajabarometrissään suomalaisten blogien historiaa vuodesta 2003 lähtien. Ensimmäisiä kolmea vuotta kuvataan bloggauspalveluiden syntymisenä. Verkossa olevat palvelut tekivät sisällön julkaisemisesta ja blogin perustamisesta helppoa. Vuonna 2007 bloggaaminen yleistyi, ja moni nykyään suosittu bloggaaja aloitti bloginsa, ja vuotta myöhemmin puhuttiin jo muotiblogi-ilmiöstä. Vuonna 2009 yritykset kiinnostuivat suosiota kasvattavista blogeista ja seuraavana vuonna alettiin puhua blogien kaupallistumisesta. Pian blogien kirjoittajat alkoivat kirjoittaa myös muihin medioihin blogien lisäksi. (Manifesto 2019: 6–9.)

Vuonna 2012 suosituimpia bloggaajia seurattiin jo kuin julkisuuden henkilöitä. Blogimaailmassa alkoivat myös muotoutua tietyt pelisäännöt, ja esimerkiksi Kuluttajaliitto kiinnostui blogimainonnasta. Blogit eivät olleet enää pelkkiä itseilmaisunfoorumeita, vaan ne toimivat myös

markkinointikanavina. Lähempänä nykypäivää, vuonna 2016 bloggaaja-titteliä käytettiin entistä vähemmän, sillä blogin kirjoittajat olivat bloggaamisen lisäksi muutenkin sosiaalisen median vaikuttajia. (Manifesto 2019: 6–9.)

Nykyään useat bloggaajat pitävätkin yllä monta kanavaa. Vuoden 2017 barometrin mukaan tyypillistä on, että kanaville luodaan erilaista sisältöä eri käyttötarkoituksiin. Seuraajia palvellaan laajemmin ja sisällöt saadaan näkyville otollisimmalla tavalla. Perinteinen blogi on menettänyt jonkin verran asemaansa muille kanaville, mutta samalla blogien sisältö on yhä asiantuntevampaa. Blogi on vaikuttajien keskuudessa kolmanneksi suosituin kanava Instagramin ja Facebookin jälkeen. (Manifesto 2019: 3, 6.)

Blogien ammattimaistumisella tarkoitetaan Nopparin ja Hautakankaan (2012: 160) mukaan toisaalta ilmaisten hyödykkeiden ja ansiotulojen saamisena, toisaalta lisääntyvänä näkyvyytenä tai niin sanottuna julkkisstatuksena. Manifeston barometrin (2019: 4) mukaan somevaikuttamista ei nähdä enää pelkkänä hauskana harrastuksena, vaan se on kehittynyt ammattimaisempaan suuntaan ja siihen suhtaudutaan vakavasti. Suurin osa vaikuttajista työskentelee osa-aikaisesti, mutta kokoaikaisten ja säännöllistä tuloa ansaitsevien määrä kasvaa jatkuvasti. (Manifesto 2019: 4.)

Kuten Noppari ja Hautakangas (2012: 16) toteavat, ammattimaistuminen liittyy blogit osaksi kaupallista kulutusta ja yritystoimintaa. Manifeston (2019: 5) barometrissa on esitetty yritysten hyötyvän sosiaalisen median mahdollisuuksista tekemällä yhteistyötä vaikuttajien kanssa. Nopparin ja Hautakankaan (2012: 144) mukaan kaupallistuminen on kuitenkin yksi blogien lukijoiden tavallisimpia kritiikin aiheita. Tässä tutkimuksessa blogien ammattimaisuutta tarkastellaan lukijoiden ja kielen näkökulmasta. Ammattimaisuuden vaikutuksia lukijoiden odotuksiin esitellään lukijoiden diskursioiden yhteydessä.

2.3.3 Blogit osana journalismia

Kuten Heinonen ja Domingo (2009: 69) toteavat, blogit näyttävät olevan nykyään kaikkialla journalismissa. Esimerkiksi tiedotusvälineet julkaisevat niitä osana sisällöntarjontaansa. (Heinonen & Domingo 2009: 69.) Noppari ja Hautakangas (2012: 16) kertovat bloggaajien tekevän yhteistyötä perinteisen median kanssa, minkä lisäksi blogien ympärille rakennetaan uudenlaisia mediakonsepteja. Media-ammattilaisten näkökulmasta blogeissa kiehtoo niiden pitäjän kyky luoda tiivis vuorovaikutussuhde yleisöönsä. (Noppari & Hautakangas 2012: 16, 162).

Tutkimuksen aineiston lifestyleblogit sijoittuvat Nopparin ja Hautakankaan (2012: 102) muotiblogien tapaan erityisesti naistenlehtien toimintakentälle. Sisältönsä perusteella blogit luovat sillan sosiaalisen median ja perinteisen naisille tarkoitetun mediatarjonnan välille. Näkyvin yhteistyön muoto onkin se, että bloggaajia palkataan pitämään blogiaan aikakauslehden verkkosivustolle. Lehdet saavat blogien lukijoista säännöllisiä sivuilla kävijöitä, jotka ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa blogin

kirjoittajan kanssa. (Noppari & Hautakangas 102–107.) Kuten Töyry (2009: 129) toteaa, aikakauslehdille on tyypillistä tavoitella avoimuutta ja helposti omaksuttavaa ilmaisua. Tämä on mahdollista blogien avulla. Noppari ja Hautakangas (2012: 110) myös huomauttavat, että perinteisen median palvelukseen pääseminen on bloggaajalle selvä merkki siirtymisestä ammattilaissarjaan. Tutkimuksen aineisto koostuukin juuri tällaisista naistenlehtien verkkosivustoilla ilmestyvistä blogeista.

Noppari ja Hautakangas (2012: 125) esittävät yhdeksi ammattimaistumisen kannalta keskeiseksi kysymykseksi sen, miten blogien sisällöt vertautuvat lehtien journalistisesti tuotettuihin sisältöihin. Tässä tutkimuksessa kysymys on kiinnostava erityisesti kielen kannalta. Kuten Piippo, Vaattovaara ja Voutilainen (2016: 78) ovat todenneet, median uusi kansanvalta hälventää julkisen ja yksityisen kielenkäytön rajaa ja tuo puhekielisemmän kielenkäytön osaksi julkista kirjallista kieltä. Analyysissa pilkahtelee esiin lukijoiden asenteita tällaista uudenlaista kielimuotoa kohtaan. Tutkimuksen loppupuolella pohditaan enemmän blogien ja erityisesti niissä esiintyvän kielen assosioitumista lehteen, jonka alla ne ilmestyvät.

3 TUTKIMUSMETODIT

Se, millaisia tulkintoja aineistosta voidaan tutkimuksessa tehdä, riippuu metodeista ja niiden valinnasta. Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tekoon käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Luonteeltaan tutkimus on laadullinen, ja siksi kvalitatiivinen tutkimusote esitellään lyhyesti luvun alussa. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä sisällönanalyysi, jolla tämänkin tutkimuksen analyysi on aloitettu. Tärkein tutkimusmenetelmä on diskurssinanalyysi, jonka esittelyyn luku keskittyy.

Fennistiikassa kvalitatiivinen tutkimustapa on luonteva valinta. Pietikäisen ja Mäntysen (2009: 139) mukaan laadullinen tutkimus on väljä nimitys monille tutkimustavoille, jotka pyrkivät ymmärtämään ihmisen toimintaa ja merkityksmaailmaa. Tässä tutkimuksessa niitä edustavat sisällön- ja diskurssinanalyysit. Kvalitatiivinen tutkimus keskittyy kuvaamaan, tutkimaan ja selittämään nimensä mukaisesti tutkittavana olevan ilmiön laatua. Päämääränä on ymmärtää ihmisen käyttäytymistä ja tehdä tulkintoja merkityksistä, joita ihmiset rakentavat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 139.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistolähtöisyys on luonteva lähtökohta tutkimukselle. Siinä pyritään Tuomen ja Sarajärven (2017) mukaan luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti, ja avainajatus on, että yksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. (Tuomi ja Sarajärvi 2017.) Koska tässä tutkimuksessa ei ole haluttu tehdä täsmällisiä ja kahlitsevia hypoteeseja, turvaudutaan aineistolähtöiseen analyysiin. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä virhetyyppiluokat että diskurssit ovat erottuneet aineistosta, ja analyysi on tehty niiden pohjalta. Aineistoa ei siis ole käyty läpi valmiin viitekehyksen ja etukäteen määriteltyjen sisältöluokkien avulla, vaan tutkittavat yksiköt ovat löytyneet tarkan sisällönanalyysin avulla suoraan aineiston teksteistä.

Sisällönanalyysi on Tuomen ja Sarajärven (2017) mukaan perusanalyysimenetelmä, jota voi käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sen voi nähdä yksittäisen metodin lisäksi myös väljänä teoreettisena kehyksenä, jonka voi liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Menetelmällä pyritään saamaan tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus ilmiöstä. Sisällönanalyysillä syntyy siis sanallinen kuvaus dokumenttien sisällöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2017.)

Sisällön erittelyn avulla voidaan Väliwerrosen (1998: 15) mukaan luokitella tekstin sisältämiä aiheita, asenteita, mielipiteitä sekä toimijoita ja näiden välisiä suhteita. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysi auttaa ryhmittelemään yli kahtasataa yksittäistä tekstiä. Sen avulla on eritelty kommentteja ja blogitekstejä ja saatu niistä yleinen kuva, jonka jäsentämiseen on myöhemmin käytetty diskurssinanalyysia. Näin ovat syntyneet virhetyyppi- ja diskurssiluokat.

Diskurssinanalyysin keskeinen termi *diskurssi* on Pietikäisen ja Mäntynen (2009: 22) mukaan luonteeltaan monimerkityksinen ja dynaaminen. Se voi eri yhteyksissä ja tilanteissa tarkoittaa hieman eri asioita. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 22.) Jokinen ym. (2016: 26) toteavat, että kieltä käyttäessään ihmiset konstruoivat eli merkityksellistävät kohteet, joista puhutaan tai kirjoitetaan. Kaikilla lausumilla paitsi kuvataan jotakin, myös tehdään jotakin. Lausumat siis toisaalta väittävät jotain todellisuudesta, toisaalta rakentavat tuota todellisuutta. (Jokinen ym. 2016: 47.)

Jokinen ym. (2016: 34) määrittelevätkin *diskurssin* verrattain eheäksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemiksi, joka rakentuu sosiaalisissa käytänteissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta. Luukan (2000: 143) mukaan *diskurssilla* voidaan tarkoittaa konkreettista kielenkäyttöä, useimmiten puhetta ja kirjoitusta. Heikkisen (2012b: 95–96) mielestä keskeistä *diskurssin* käsitteessä on, että sillä viitataan aitoon kielenkäyttöön ja ihmisten välisen kanssakäymisen kokonaisuuteen. Kaikkein useimmiten *diskurssi* kuitenkin määritellään lausetta laajemmiksi kielenkäytön kokonaisuuksiksi (esim. Pietikäinen & Mäntynen 2009: 24, Heikkinen 2012b: 94, Luukka 2000: 143).

Koska *diskurssi* saattaa eri paikoissa viitata eri asioihin, on tutkijan välttämätöntä määritellä, mitä *diskurssilla* juuri kyseisessä tutkimuksessa tarkoitetaan. Kuten Saviniemi (2015: 26) omassa tutkimuksessaan, tässäkin tutkimuksessa *diskursseilla* tarkoitetaan aineistossa esiintyviä merkitysjärjestelmiä, joilla blogien lukijat ja kirjoittajat rakentavat kieleen ja sen ongelmiin liittyvää maailmaa. Diskurssiluokat viittaavat siihen, kuinka informantit kielestä puhuvat ja miten he kielipuheensa rakentavat. Tässä tutkimuksessa *diskurssit* ovat siis puhe- ja argumentointitapoja.

Diskurssin käsitteen lisäksi on syytä avata myös sen analysoimista, onhan diskurssinanalyysi tutkimuksen keskeisin metodi. Valtonen (1998: 106) kuvaa menetelmää laadulliseksi tutkimukseksi, jonka lähtöajatuksena on ilmiöiden moninaisuuden ja ainutkertaisuuden tunnustaminen. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 140) toteavat, että koska analyysissa keskitytään siihen, miten merkitykset rakentuvat arjessa sosiaalisesti ja kielellisesti toimimalla, erilaiset laadulliset tutkimusmenetelmät sopivat luontevasti sen työkaluiksi.

Diskurssinanalyysin teoreettinen koti on Jokisen (2016: 251) mukaan sosiaalisen konstruktio- nismien traditiossa. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 12) kertovat sosiaalisen konstruktio- nismien olevan yleisnimi tutkimussuunnille, joissa keskitytään sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentumiseen. Diskurssinanalyysin keskeinen ajatus onkin heidän mukaansa se, että kielenkäyttö on paitsi kielellistä myös sosiaalista toimintaa. Kieli ei järjestäydy ainoastaan kieliopin luontaisten sääntöjen mukaisesti, vaan myös diskursiivisten ja sosiaalisten normien mukaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 12, 13.)

Valtosen (1998: 96) mukaan diskurssinanalyysi on teoreettis-metodologinen viitekehys, jonka avulla voi tutkia hyvinkin erilaisia kielenkäytön kysymyksiä. Luukka (2000: 134) lisää, että

diskurssinanalyysi saatetaan toisinaan nähdä yläkäsitteenä useille suuntauksille, kuten pragmatiikka, keskusteluanalyysi, tekstilingvistiikka ja variaatioanalyysi, toisinaan taas yhtenä suuntauksena näiden joukossa. Pietikäisen ja Mäntysen (2009: 14) mukaan erilaisista kielikäsitteistä diskurssinanalyysi nojautuu erityisesti funktionaaliseen käsitykseen. Tällä tarkoitetaan, että diskurssintutkijan näkökulmasta kielelliset merkitykset ovat aina sidoksissa tilanteeseen ja syntyvät silloin, kun kieltä käytetään. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14.) Kuten Luukka (2000: 140) toteaa, kieltä ei ole mielekästä kuvata irrallaan kontekstistaan. Tämä näkyy myös tässä tutkimuksessa. Kontekstin tärkeyttä tutkimukselle on avattu enemmän luvussa 2.1.6.

Valtosen (1998) mukaan tutkimuksessa on keskeistä se, että keskitytään kielen käyttämisen tarkasteluun. Kieltä ei nähdä pelkästään reittinä sen takana sijaitsevaan oikeaan todellisuuteen, vaan kielenkäyttöä itseään pidetään luovana konstruktivisena toimintana. (Valtonen 1998: 97.) Myös Kalaja ja Hyrkstedt (2000: 376) toteavat, että diskurssinanalyysissa ollaan kiinnostuneita tekstin yksityiskohdista ja siitä, mitä sanotaan, eikä siitä, mitä ehkä tarkoitetaan. Tarkoituksena ei siis ole päästä puhujan pään sisälle, vaan analyysi on vuorovaikutusta aineiston ja tutkijan välillä. Kieliasenteiden tutkimisessa tämä tarkoittaa asenteiden paljastamisen sijaan niiden rakentumisen ja funktioiden tarkastelua kielellisenä toimintana. (Kalaja & Hyrkstedt 2000: 376, 384.) Tämä näkyy tutkimuksessa siten, että analyysissa ollaan kiinnostuneita siitä, miten lukijat asenteensa ilmaisevat ja perustelevat, sekä siitä, minkälaisia diskursseja heidän puheessaan aktivoituu.

Jokinen (2016: 258) lisää, että keskusteluanalyysista poiketen diskurssinanalyysi ei ole kiinnostunut analysoimaan vuorovaikutuksen organisoitumisen säännönmukaisuuksia, vaan pikemminkin sitä, miten tulkinnat rakentuvat vuorovaikutusketjussa. Jokinen ja Juhila (2016: 267) tarkentavat, että menetelmässä tutkitaan kulttuurisia merkityksiä, ei mitä tahansa merkityksiä. Merkitykset taas rakentuvat, pysyvät yllä ja muuntuvat ihmisten keskinäisessä toiminnassa ja käyttöyhteyksissään. (Jokinen & Juhila 2016: 267, 269.) Kulttuurisella kontekstilla tarkoitetaan Jokisen ym. (2016: 39) mukaan sitä, että analyysissa aineistosta tunnistetaan myös sellaisia seikkoja, joiden tulkinta vaatii tutkijan omien kulttuuristen tapojen, stereotyyppien ja yhteiskunnallisen ilmapiirin tuntemusten tietoja käyttöä.

Diskurssinanalyysissa on Väliwerrosen (1998: 23) mukaan tapana korostaa valtasuhteita, joita kaikki vuorovaikutus ihmisten välillä luo ja ylläpitää. Myös Pietikäisen ja Mäntysen (2009: 53) mukaan ajatus diskursiivisesta vallasta on menetelmälle keskeinen. Yksittäisillä ilmaisuilla ja diskursseilla on tilanteista voimaa, mutta toisaalta kieli on myös yhteiskunnallisena ilmiönä vallan kohde ja väline. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 53.) Tässä tutkimuksessa informantit neuvottelevat vallasta arvottaa ja kommentoida muiden kieltä: kenellä on valta luoda ja valvoa normeja ja norminmukaista kieltä?

Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 157–158) muistuttavat, että laadullisen tutkimusperinteen mukaisesti diskurssinanalyysissä ei ole päämääränä tyhjentävä analyysi tai ilmiön lopullinen selitys. Parhaimmillaan tulokset kuvaavat ilmiön laatua monipuolisesti, esittävät syyseuraussuhteita ja selventävät sosiaaliseen toimintaan liittyviä prosesseja ja ehtoja. Diskursseja tarkastelevat tutkimukset auttavat ymmärtämään kielellistä käyttäytymistä ja sen normeja, ideologioita, valtakysymyksiä ja asenteita. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 157–158, 170.)

Tämä tutkimus hyödyntää diskurssianalyysia metodisena viitekehystenä, joka antaa mahdollisuuden monenlaisten tutkimustapojen käyttöön. Aineistoa analysoidaan yhdistelemällä sisällönanalyysia ja diskurssinanalyysia. Aluksi on tehty huolellinen sisällönanalyttinen lähiluku, jonka avulla teksteistä on hahmottunut erilaisia ryhmittymiä aineistolähtöisesti. Ryhmittymät näkyvät kielellisinä valintoina, joita on lähestytty diskurssinanalyysin avulla. Kuten Saviniemi (2015: 235) toteaa, laadukas diskurssinanalyysi ei jää yksityiskohtien kuvaamiseen, vaan tulkinta ja selittäminen syventävät tarkastelua.

4 AINEISTO

Tutkimuksen aineisto koostuu kuuteen suomalaiseen lifestyleblogiin tulleista kieltä koskevista kommenteista ja kieltä pohtivista blogikirjoituksista. Aineisto on rajattu naistenlehtien verkkosivuilla julkaiseviin blogeihin, sillä näin voi varmistua siitä, että ne ovat julkiseen levitykseen ja suurelle yleisölle tarkoitettuja. Rajaukseen sopivista blogeista on valittu kuusi potentiaalisinta tätä tutkimusta ajatellen. Tarkoituksena on analysoida lukijoiden ja kirjoittajien mielteitä blogien kieliongelmistä, joten oleellista blogeja valitessa on, että ongelmia ja niiden pohdintaa löytyy.

Tutkimuksen informantit ovat maallikoita. Blogien kirjoittajat ovat toki kirjoittamisen ammatilaisia siinä mielessä, että he tienaaavat blogillaan rahaa ja julkaisevat tekstejään lehtitalojen alaisuudessa. Yhdelläkään tutkimuksen bloggaajalla ei kuitenkaan ole julkisessa tiedossa olevaa kirjoittamiseen tai kielitieteeseen liittyvää koulutusta, eivätkä he ole toimittajia lehdissä, joiden alaisuudessa bloggaavat. Tästä näkökulmasta heidät voi nähdä maallikoina lingvistiksessä tutkimuksessa.

Myös toinen tutkimuksen informanttiryhmä, blogien lukijat, on maallikkotaustainen. Koska lukijat esiintyvät kommentoimissaan anonyymeina, heidän taustatietonsa eivät ole tutkimuksessa käytävissä. Yksikään kommentoija ei kuitenkaan tuo esiin kielitieteellistä taustaansa, joten kommentoijia käsitellään lähtökohtaisesti maallikoina. Tämä erottaa tutkimuksen aiemmin esitellystä Saviniemen (2015) tutkimuksesta, jossa kyselyyn vastaajat ovat toimittajia eli lingvistiikan semi-ammatilaisia.

Noppiari ja Hautakangas (2012: 17) ovat huomanneet, että blogien käyttäminen tutkimusaineistona ei ole eettisesti täysin ongelmatonta. Vaikka blogit luodaan julkiseen tilaan, ne ovat usein luonteeltaan yksityisiä. (Noppiari & Hautakangas 2012: 17–18.) Tässä tutkimuksessa blogien tunnistettavuus ei ole oleellista johtopäätösten kannalta. Tuloksia voi pohtia yleisellä tasolla, ja blogien eroja esitellä viittamatta blogeihin nimellä. Näistä syistä aineiston blogien nimet on päädytty jättämään tutkimuksen ulkopuolelle.

Aineistoksi on valikoitunut kuusi naistenlehtien verkkoportaaleissa ilmestyvää lifestyleblogia. Manifeston (2019: 12) vaikuttajabarometrin mukaan lifestyle on sosiaalisen median kanavien suosituin teema, joten se on perusteltu valinta tutkimuksen aineiston rajaamiseksi. Lifestyle-genren, kuten myös kaikkien aineiston blogien, tyypillisiä teemoja ovat esimerkiksi muoti, kauneus, sisustus, ruoka, liikunta ja matkustelu. Samoja aiheita käsitellään myös naistenlehdissä, joiden alaisuudessa blogeja kirjoitetaan.

Koska blogien ympäristönä on naistenlehtien verkkosivustot, ja kaikki blogien kirjoittajat ovat nuorehkoja naisia, voi blogien kohderyhmäksi todeta heihin samaistuvat ihmiset. Blogien

painotuksista ja lehtien tyylistä riippuen lukijoiden kiinnostuksen kohteet ja keski-ikä saattavat hieman vaihdella, mutta pääosin aineiston blogien lukijakunta koostunee nuorehkoista suomalaisista naisista.

Jokaisen blogin ajallinen tarkasteluväli on muodostunut omanlaisekseen. Blogimaailman luonteelle tyypillisen nopean vaihtelevuuden vuoksi tutkimuksen teon aikana aineiston blogeihin on tullut joitakin muutoksia. Joissakin blogeissa kommentteja ei löydy vanhemmista postauksista lainkaan, ja näin ollen tarkasteltava ajanjakso on rajautunut kommenttien esiintyvyyden mukaan. Kommentit saattavat puuttua vanhemmista kirjoituksista esimerkiksi blogiportaalin vaihtumisen vuoksi. Joidenkin blogien aikajakson muodostumiseen vaikutti myös oma aiempi tutkimukseni. Olen käyttänyt osaa blogeista aiemmassa tutkielmassani ja hyödynnän siinä keräämääni aineistoa myös tässä työssä.

Blogeista on kerätty aineistoksi lukijoiden jättämiä kommentteja, joissa otetaan kantaa blogissa esiintyvän kielen luonteeseen, kirjoittajien vastakommentteja sekä blogiteksteissä esiintyvää metapuhetta kielen ja tekstin ongelmista. Yhteensä kommentteja on kertynyt 206, joista 145 on lukijoiden kirjoittamia ja 61 blogien kirjoittajien vastakommentteja. Blogiteksteistä löytyvää pohdintaa kielestä on vain yhden blogin viidessä postauksessa. Vähäisen määrän vuoksi niistä löytyviä diskursseja tarkastellaan yhdessä blogien kirjoittajien jättämien kommenttien diskurssien kanssa. Näin aineisto koostuu kahdesta suuremmasta ryhmästä: lukijoiden ja kirjoittajien näkökulmat. Taulukkoon 1 on koottu tiedot aineistosta jokaisen blogin kohdalta.

Taulukko 1. Aineisto blogien mukaan.

	Blogi 1	Blogi 2	Blogi 3	Blogi 4	Blogi 5	Blogi 6
Tarkastelu- ajanjakso	1.2.2015– 28.2.2018	1.3.2017– 28.2.2018	15.11.2015 –31.1.2017	23.2.2015– 31.1.2017	1.3.2017– 28.2.2018	1.3.2017– 28.2.2018
Lukijoiden kommentit	13	9	18	34	66	5
Kirjoittajien kommentit	4	8	5	25	17	2
Blogitekstit	0	0	0	0	5	0

Kuten taulukosta 1 käy ilmi, kommentit jakaantuvat määrällisesti epätasaisesti blogien kesken. Ehdottomasti eniten tarkasteltavaa löytyy blogista 5, josta aineistoon on päätynyt yhteensä 83 kommenttia ja viisi blogitekstiä. Verrattuna blogiin 6, josta on löytynyt yhteensä seitsemän kommenttia, lukumäärien erot ovat huomattavia. Taulukosta näkyy myös, kuinka blogien kirjoittajat vastaavat

saamiinsa kommentteihin vaihtelevasti. Osa kirjoittajista vastaa lähes kaikkiin kieltä koskeviin kommentteihin, osa vain harvoihin.

Kommenttien epätasapainoon saattaa vaikuttaa blogien kielellisten tasojen eroavaisuudet. Joissakin blogeissa kieli on virheettömämpää kuin toisissa, ja myös virheiden laatu vaihtelee paljon. Vähän kieliongelmia sisältävissä blogeissa virheet ovat yleensä huomaamattomampia kuin blogeissa, joissa niitä on runsaasti. Aineistossa vähän kielikommentteja keränneissä blogeissa virheet ovat esimerkiksi tiettyjen samojen sanojen oikeinkirjoitusvirheitä tai satunnaisia yhdyssana- tai kirjoitusvirheitä. Runsaasti huomautuksia saavissa blogeissa virheet ovat näkyvämpiä ja karkeampia. Niissä esiintyy paljon erilaisia huolimattomuusvirheitä, pääasiassa kirjoitusvirheitä mutta myös sanojen toistoja ja rakenneongelmia. Blogien kielellisen tason ja kielestä huomauttamisen suhdetta tarkastellaan vielä tutkimuksen loppupuolella.

Jotta kielestä huomauttavien kommenttien määrästä saisi jonkinlaisen käsityksen, kaikkien blogien kaikki kommentti- ja postausmäärät on käyty läpi tarkasteluajanjaksolta. Yksi blogeista (blogi 4) on tosin tutkimuksen teon aikana poistunut osittain, mutta luvuista on saatavissa suuntaa antava käsitys ilman tätä blogiakin. Postauksia tarkasteluajanjaksoilta on yhteensä 1549, jos blogia 4 ei oteta huomioon. Postausten pituus ja tekstin määrä vaihtelee paljon, mutta tässä postausmäärässä tekstiä on joka tapauksessa runsaasti. Kommentteja blogin 4 poissulkemisen jälkeen on yhteensä 19428. Tästä määrästä on jätetty pois erilaiset arvonnat ja kilpailut, joihin lukijat osallistuvat kommentoimalla, sillä niissä ei ole tutkimuksen kannalta sisällöllistä merkitystä.

Yhtä kaikki lukumääristä on nähtävissä, että kieltä koskevia kommentteja on kaikkiin kommentteihin nähden vähän. On kuitenkin huomattava, että kieli ei kuulu yhdenkään blogin varsinaisiin aihepiireihin, vaan sitä koskevat kommentit nousevat tekstien aiheiden ulkopuolelta, niiden muodosta, ja kommentoijien omasta halusta ja huomioista. Tästä syystä niiden tarkastelu on erityisen mielenkiintoista.

Kommenttien rakenne vaihtelee paljon. Osa on yhden sanan mittaisia, pisimmät voivat muodostua useammista virkkeistä. Myös kieleen keskittyvän aineksen osuus koko kommentin pituudesta vaihtelee. Joissakin kommentteissa saatetaan esimerkiksi alussa huomauttaa jostakin kieleen liittyvästä seikasta ja sen jälkeen siirtyä muihin aiheisiin. Jotkin kommentit voivat koostua pelkästään yhdestä sanasta, jolla on tarkoitus korjata kirjoittajan virheellinen ilmaisu. Pidemmät kommentit ovat jopa usean virkkeen mittaisia, ja niissä saatetaan ottaa kantaa useampiin kielellisiin ongelmiin.

Aineiston ulkopuolelle on rajattu kommentit, joissa pohditaan yleisesti tekstin ”hyvyyttä” tai ”huonoutta”, sillä niillä voidaan viitata yhtä lailla tekstin sisältöön ja aiheeseen kuin kieliseikkoihin. Lisäksi pois ovat jääneet muita kieliä koskevat kommentit, sillä tarkastelu rajautuu suomen kieleen. Tällaisia kommentteja tarkasteluajanjaksolta löytyy kaksi. Toisessa huomautetaan englannin *flu-*

sanan oikeinkirjoituksesta ja toisessa espanjan *mercado*-sanankäytön merkityksen mukaisesta käytöstä. Blogiteksteissä sanat esiintyivät muuten suomen kielisessä ympäristössä.

Analyysissä viitataan aineistoon esimerkeillä, jotka koostuvat aiheen kannalta oleellisista osista kommenttia. Kommentit on koodattu lukijoiden kommentteiksi, joihin viitataan lyhenteellä LK + kommentin numero aineistossa sekä kirjoittajien kommentteiksi, joihin viitataan lyhenteellä KK + kommentin numero aineistossa. Blogitekstien lyhenteenä esimerkeissä on BT + tekstin numero aineistossa. Kommentit ja tekstit on järjestetty aineistossa blogin kirjoittajan mukaan aakkosjärjestykseen. Esimerkit ovat suoria lainauksia lukuun ottamatta sensurointia, joka on tehty henkilöön viittaavien nimien kohdalla.

5 VIRHETYYPPIANALYYSI

Ensimmäinen analyysiluku keskittyy lukijoiden jättämiin kommentteihin. Kommentteja eritellään niissä esiintyvien ongelmatyyppien perusteella. Analyysi vastaa kysymykseen: **minkälaisista kielellisistä ongelmista lukijat huomauttavat kommentteissaan?** Ongelmat on luokiteltu kuudeksi virhetyypiksi, joita jokaista tarkastellaan itsenäisesti. Lisäksi niiden esiintymistiheyttä aineistossa verrataan keskenään.

Honko (tulossa) on huomannut, että virheet kiinnostavat sekä maallikoita että lingvistejä, koska ne poikkeavat tutusta ja on usein helppo havaita. Tämän huomaa myös tämän tutkimuksen aineistosta, jossa kaikki informantit ovat lähtökohtaisesti maallikoita, mutta tarttuvat mielellään bloggaajien tekemiin virheisiin. Virheet erottuvat tekstistä ja saavat aikaan korjaamishalun.

Kuten Piippo (2016: 40) toteaa, kieli on luonnostaan normatiivista. Suomen kielessä normatiivisuuteen ja norminmukaisuuteen on suhtauduttu hartaasti (esim. Paunonen 1994). Asennoituminen juontaa juurensa suomen kielen historiasta. Paunosen (1994: 27) mukaan ennen oli ”hyvää” ja ”huonoa”, ”oikeaa” ja ”väärrä” suomea, ja tällaiset käsitykset ovat yhä juurtuneet syvälle suomalaisten mieliin. Kuten Mäntynen ym. (2012: 331) esittävät, kieli-ideologiat tiivistyvät normeiksi, ja kielenkäyttöä koskevat arvostukset muokkautuvat institutionaalisissa konteksteissa normikoodistoiksi.

Suomessa perinteistä virhetyypianalyysia ovat aiemmin tehneet Ruoppila, Röman ja Västi (1969). Vankan aseman saaneen analyysitavan tilalle ehdottivat Kulju ja Mäkinen (2009) omaa sanarakenneanalyysia. Kaikkein tuoreimpana esimerkkinä virhetyypitutkimuksesta mainittakoon Hongon (tulossa) tutkimus alakoululaisten kirjoittamisen tarkkuudesta. Kuten Honko (tulossa) toteaa, tarkkuuden tarkastelusta erityisen haastavaa tekee virheiden ongelmallinen luokittelu. Vaikeudet esimerkiksi oikeinkirjoituksessa, morfologiassa ja merkityksissä limittyvät toisiinsa niin, että tarkkarajaisten virheluokkien luominen voi käydä mahdottomaksi. (Honko, tulossa.)

Myös tässä tutkimuksessa joidenkin virheiden luokittelu on haastavaa. Tietyissä virhetyypeissä, esimerkiksi rakenteessa, saattaa olla piirteitä monenlaisista puutteista, tai kommentoijat eivät välttämättä nimeä lainkaan esimerkkejä, vaan puhuvat vain yleisesti virheistä. Lisäksi on syytä muistaa, että vaikka tässä luvussa käsittelen erilaisia virheitä ja niiden esiintymistiheyttä, ei niiden syntymisen syihin juuri päästä käsiksi. Joitakin tulkintoja on mahdollista tehdä, ja seitsemännessä luvussa esiteltävässä aineistossa blogien kirjoittajat saattavat itse kommentoida satunnaisia virheitä, mutta pääosin täsmälliset syyt jäävät tutkimatta.

Kielivirheellä tarkoitetaan Hiidenmaan (2003: 240) mukaan kielimuotoa, joka on kirjakielen traditiossa saanut ei-kirjallisen aseman. Tämä johtuu siitä, että katsomme kieltä juuri kirjoituksen läpi. (Hiidenmaa 2003: 240.) Honko (tulossa) taas painottaa odotuksenmukaisuutta: kielellisiä

epätarkkuuksia nimitetään useimmin *virheiksi*, joita yksinkertaistaen voisi kuvailla eroksi odotuksen mukaisen ja toteutuneen muodon välillä. Se, mitä pidetään virheellisenä, on kuitenkin aina sopimuksenvaraista ja ajan mukana muuttuvaa. (Honko, tulossa.)

Virhettä peilataan usein *normin* käsitteeseen, joka Kolehmainen (2014: 19) mukaan tarkoittaa sääntöjä, ohjeita ja suosituksia, joiden avulla voidaan arvioida, onko jokin ilmaisu hyväksyttävä vai ei. Laajemmin normi voidaan nähdä myös kieliyhteisön käsityksenä siitä, mikä missäkin tilanteessa on oikeaa ja soveliaista kielenkäyttöä. Normit jaetaan myös usein luonnollisiksi ja kodifioituiksi, joista ensimmäisellä viitataan kielen perusrakenteisiin, toisella tietoisesti päätettyihin oikeakielisyysperiaatteisiin. (Kolehmainen 2014: 19–20.)

Tässä tutkimuksessa virheellä tarkoitetaan informanttien esiin nostamia kielen ongelmia. Virheen käsite muodostuu siis blogin lukijoiden ja kirjoittajien yhteisestä keskustelusta. Tällaisena määrittely nojannee eniten Kolehmainen (2014: 19–20) esittelemään kieliyhteisön käsitykseen. Lukijoiden ja kirjoittajien muodostama yhteisö synnyttää keskustelussaan tietynlaisen kuvan norminmukaisesta kielenkäytöstä.

Seuraavaksi esitellään blogien lukijoiden nimeämiä kieliongelmiä virheluokiksi jaoteltuina. Huomautukset on jaettu aiheen mukaan kielellisiin kategorioihin. Virhetyypit ovat muodostuneet aineiston pohjalta tulkitsemalla lukijoiden kommentteja, eli luokitus on tehty mainittuihin ongelmiin perustuen. Koska kommentteja jättäneet henkilöt eivät ole kielitieteilijöitä, kommentteista ei välttämättä löydy kielitieteellisiä termejä tai oikeaa yläkategoriaa kyseessä olevalle ongelmalle. Siksi aineistoa on tulkittu, ja kategoriat muodostettu sen pohjalta. Jos kommentista löytyy esimerkki kielivirheestä, on virhe sijoitettu tietyn virhetyypin alaisuuteen: esimerkiksi yhdyssanavirheestä huomauttava kommentti kuuluu analyysissa oikeinkirjoituskategoriaan.

Luokittelun tukena toimii Saviniemen (2015: 117–131) tutkimuksen *Kielenhuoltotiedot*-luku sekä Räsänen (2001) Kielitoimiston puhelinneuvontaan esitettyjä kysymyksiä tarkasteleva artikkeli. Kummassakin on jaoteltu kielenhuollon ongelmia yleisyytensä perusteella kategorioihin. Saviniemen (2015: 115–117) kategoriat ovat oikeinkirjoitus, lauserakenne, muotorakenne, tyyli, merkitys sekä äännerakenne ja ääntäminen. Räsänen (2001) kategoriat ovat täsmälleen samat, mutta virheiden esiintymistiheys hieman erilainen: oikeinkirjoitus, merkitys, tyyli, muotorakenne, lauserakenne, äännerakenne ja ääntäminen.

Tässä tutkimuksessa näistä esiintyvät oikeinkirjoitus, merkitys ja tyyli. Lisäksi rakennekategoria kattaa kaikki rakenteeseen liittyvät huomiot. Aineistossa suurimmaksi virheluokaksi nousutta kirjoitusvirhekategoriata ei löydy kummastakaan aiemmasta luokittelusta. Tämä selittyy aineistojen erilaisuudella: Saviniemen (2015) tutkimuksessa informantit kommentoivat pyydettyä medioissa esiintyviä virheitä, Räsäsellä (2001) oli kyseessä kielineuvontapuhelimeen soittaneiden ihmisten

kysymykset. Kummassakin tapauksessa on luonnollista, että kirjoitusvirheet eivät osoittaudu samassa määrin ongelmaksi kuin blogikirjoituksissa. Lisäksi tämä tarkastelu keskittyy ainoastaan kirjoitettuun kieleen, minkä vuoksi ääntämistä käsitteleviä kommentteja ei löydy.

Joistakin kommentteista on tulkittavissa vain yksi virhetyyppi, joistakin useampia. Jotkin kommentit siis kuuluvat virhetyyppinsä perusteella useampaan kategoriaan. Koska aineistossa on päällekkäisyyksiä, ei kommenttien määrä ole verrannollinen virheluokissa esiintyvien kommenttien määrään. Virhetyyppianalyysi on pyritty toteuttamaan tarkasti, joten kaikkiin luokkiin kuuluu erilaisia ylä- ja alakategorioita.

Kommenteissa nousevat virhetyypit voisi jakaa karkeasti kahteen luokkaan: niihin, joissa kommentoija näkee jonkinlaisen oikein–väärin-asetelman ja niihin, jotka kommentoija mieltää seikoiksi, jotka kirjoittaja voi perustaa omiin valintoihinsa. Samanlaista kahtiajakoa on esiintynyt myös muissa virhetyyppianalyyseissa, esimerkiksi Hongolla (tulossa). Ensimmäisistä esimerkkeinä ovat kirjoitusvirheisiin ja oikeinkirjoitukseen liittyvät huomautukset ja jälkimmäisestä kirjoittajan tyyliä koskevat seikat. Toki virhetyypeistä löytyy kategorioita, joista voi löytää kummankin ryhmän piirteitä. Etenkin lauserakenteisiin liittyviä kommentteja voi tulkita kummastakin näkökulmasta.

5.1 Kirjoitusvirheet

Yksittäisistä virhetyypeistä eniten huomautuksia keräsi kirjoitusvirhekatgoria. Yhteensä kirjoitusvirheisiin puututtiin 41 lukijoiden jättämässä kommentissa eli hieman useammin kuin joka neljännessä. Suurimmassa osassa kategorian kommentteista puhutaan suoraan *kirjoitusvirheistä*, mutta muutamassa tapauksessa luokkaan kuulumisen on tulkittu muutoin, kuten esimerkissä 1:

(1) Mikä on Anteena? :D Tarkoitatko siis kaupunki Ateenaa? (LK34)

Kirjoitusvirheillä tarkoitetaan yleensä niin sanottuja lyöntivirheitä, jotka Kielitoimiston sanakirjan mukaan tarkoittavat näppäilyvirheitä konekirjoituksessa tai tekstinkäsittelyssä (KS 25.9.2019). Suurin osa aineiston kommentteista viittaaakin kirjoitusvirheisiin tässä merkityksessä, sillä niiden yhteydessä puhutaan esimerkiksi huolimattomasta vaikutelmasta, kiireellisyydestä, tarkastamisesta ja oikolukemisesta. Myös esimerkit, joita kommenteissa on annettu, viittaavat juuri lyöntivirheisiin, kuten esimerkistä 1 näkyy.

Aina kirjoitusvirheiden merkitys ei kuitenkaan näytä olevan tämä. Joissakin kommenteissa kirjoitusvirheet vaikuttavat olevan jonkinlainen yläkategoria kielen virheille. Niillä viitataan yleisesti bloggaajan tekemiin kielivirheisiin, ei pelkästään näppäilyvirheisiin. Esimerkiksi oikeinkirjoituksen

tai kieliopin ongelmista saatetaan puhua kirjoitusvirheinä. Kuten esimerkeistä 2 ja 3 ilmenee, kirjoitusvirheinä voidaan puhua monenlaisista ongelmista:

(2) Kirjoitusvirheisiin voit vielä puuttua, etenkin yhdyssanojen osalta. Esimerkiksi jos yhdyssana sisältää vierasperäisen etuosan, kuuluu se kirjoittaa näin: macaron-leivos. (LK73)

(3) Nyt mun on kyllä pakko kommentoida että vaikka kirjoitusvirheet ei ihmisen älykkyydestä varsinaisesti kerrokkaan (vaikka miellän sen kyllä osaksi verbaalista älykkyyttä) niin kyllä toistuvat yhdyssanavirheet ja pilkut siellä missä ne näyttävät hyvältä antaa kirjoittajasta todella epäsiivistyneen ja jopa tyhmän kuvan. (LK121)

Lukijoiden kommentteista käy ilmi, että kirjoitusvirheistä huomautetaan erityisesti silloin, kun niitä on paljon. Esimerkkien 4 ja 5 tapaan useissa kommentteissa korostetaan virheiden määrää käyttämällä ilmaisuja kuten *monet*, *useat*, *paljon*, *lukuisine*, *usein*, *jatkuvasti* ja *täynnä*.

(4) Paljon kirjoitusvirheitä :/ (LK31)

(5) Joo muakin häiritsee noi tosi monet kirjoitusvirheet:((LK32)

Määrään viittaavat ilmaisut kertovat, että tämä virhetyyppi ei välttämättä yksittäisenä esiintyessään saisi lukijaa kommentoimaan, mutta jos virheitä löytyy runsaasti, voi niistä huomauttaa. Virheiden määrällä voi oikeuttaa kommentoinnin, sillä ongelma on suuruudellaan ja jatkuvuudellaan lukijan mielestä huomionarvoinen.

Kirjoitusvirheistä huomauttavien kommenttien suuri lukumäärä voi perustua niiden huomaimisen helppouteen. Monissa kommentteissa ainoana teemana on kirjoitusvirheet. Lukijan ei tarvitse olla kielitieteilijä ymmärtääkseen, että lyöntivirheellä varustettu ilmaisu ei ole tarkoituksenmukainen. Sen lisäksi, että kirjoitusvirheet huomataan helposti, niistä on myös vaivatonta mainita kirjoittajalle, sillä aihe ei vaadi erityisten termien käyttämistä tai oikeinkirjoitussääntöihin viittaamista.

Mielenkiintoista on kirjoittajien suhtautumistavan jakautuneisuus. Toiset kommentoijat mainitsevat kirjoitusvirheistä herkästi ja kertovat niiden vaikuttavan lukukokemukseen, mutta löytyy myös paljon niitä, joita virheet eivät häiritse ja joiden mielestä niistä mainitseminen on turhaa:

(6) Luen blogiasi aktiivisesti enkä ikinä ole takertunut esim. kirjoitusvirheisiin koska hei mäkin teen niitä, niin mitäsitten! (LK77)

(7) Mitä sitten jos tulee kirjoitusvirheitä, jos jotain häiritsee niin paljon niin kannattaisko lopettaa tämän blogin lukeminen ja etsiä sellainen blogi missä kaikki on pelkkää kulissia ja ”täydellistä”. (LK92)

Kirjoitusvirhe on virhetyyppi, joka saa monet kommentoijat puolustamaan kirjoittajaa. Tämä saattaa perustua virheen laatuun, sillä kirjoitusvirheet viittaavat enemmän huolimattomuuteen kuin tietämättömyyteen. Näin niitä ei kenties nähdä yhtä pahoina kuin muita virheitä. Jotkut kommentoijat ovat jopa sitä mieltä, että kirjoitusvirheet tekevät tekstistä jollain tavalla paremman:

(8) Kirjoitusvirheet ei mua haittaa...ne on persoonallisia! :) (LK2)

(9) Mun mielestä kirjoitusvirheet tekee tekstistä persoonallisemman. Miksi niitä pitäisi korjata, jos olet niiden kanssa menestynyt blogin kirjoittaja. (LK126)

5.2 Oikeinkirjoitus

Kirjoitusvirhe-kommenttien jälkeen seuraavaksi yleisintä on kommentoida oikeinkirjoitusta. Sekä Saviniemellä (2015: 121) että Räsäsellä (2001) oikeinkirjoitus on virhetyyppikategorioista suurin. Kategorioiden koko ja tämän tutkimuksen huomautusten määrä selittyvät sillä, että oikeinkirjoitus aiheuttaa kirjoittajille päänvaivaa. Tämä on luonnollista, sillä Räsäsen (2001) sanoin toisin kuin muut kielenkäytön säännöt oikeinkirjoituksen normit on opettelemalla opeteltava.

Oikeinkirjoituksella, eli ortografialla tarkoitetaan kielen kirjoitusasua, eli vallitsevaa tapaa kirjoittaa jotakin kieltä (KS 25.9.2019). Tässä tutkimuksessa virhetyyppinä oikeinkirjoitus viittaa ongelmiin sanojen oikeanlaiseen kirjoitusasun tai vallitsevien kirjoitussääntöjen suhteen. Lisäksi samaan analyysilukuun on sijoitettu taivutusta ja tavutusta käsittelevät alaryhmät niiden yhteneväisten teemojen vuoksi.

Oikeinkirjoitus virhetyyppinä löytyy neljästäkymmenestä kommentista, eli useammasta kuin joka neljännessä. Useimmiten oikeinkirjoitusta käsittelevissä kommenteissa huomautetaan yhdyssanoista, yhteensä 19 kommentissa. Huomiota tukevat aiemmat tutkimukset: sekä Saviniemellä (2015: 123) että Räsäsellä (2001) yhteen ja erikseen kirjoittaminen ovat tyypillisimpiä oikeinkirjoituksen vaikeuksia. Suurimmassa osassa maininnoista puhutaan yleisesti yhdyssanoista ja yhdyssanasäännöistä. Niihin viittaamisessa on samanlaisia piirteitä kuin kirjoitusvirheiden rinnastamisessa yleisesti kieliongelmiin:

(10) Nämä muutamat kommentoijat ovat kateellisia siitä, että lukihäiriöinen saa ”yhdys sana virheillään” parempaa kuukausilikaa kuin he. (LK93)

Esimerkissä 10 ilmaisulla ”*yhdys sana virheillään*” viitataan yleisemmin puutteelliseen kieleen. Yhdyssanojen osaaminen tai osaamattomuus yhdistyy siis kommentoijan mielessä yleisesti kieliosaamiseen. On kiinnostavaa, että yksi spesifi oikeinkirjoitusongelma saa tällaisen merkityksen.

Yleisten huomautusten lisäksi kommenteissa on myös eritelty erilaisia yhdyssanaongelmia. Yhteen kirjoittamisen ongelmista esimerkkeinä on mainittu muun muassa *blogi historia*, *raakapuuro resepti*, *ripsiväri löytö*, sekä *käsilaukku arvostelu*. Näissä kaikissa on kyse melko yksikertaisesta yhdyssanatapauksesta, jossa nominatiivissa olevia sanoja ei ole kirjoitettu yhteen. Yleensä tällaisten sanojen oikeinkirjoitus on Räsäsen (2001) mukaan melko ongelmatonta, ja siksi sen unohtamista pidetään yleisesti pahana virheenä. Tästä syystä yhdyssanavirheisiin on myös helppo puuttua.

Myös toisenlaiset virheet yhdyssanoissa voivat tuntua lukijoista erityisen vakavilta, kuten esimerkiksi 11 nähdään:

(11) Vai onko tosiaan niin, että tosissasi luulet esimerkiksi sosiaalisen median olevan yhdyssana? (LK28)

Kirjoittaja on tuottanut muodon *sosiaalinenmedia*, jonka lukija ilmaisee pahaksi virheeksi kysymällä, uskooko kirjoittaja sen todella olevan yhdyssana. Kirjoittaja on kenties mieltänyt ilmaisun niin kiinteäksi käsitteeksi, että on kirjoittanut sen yhteen. Sekä yhteen että erikseen kirjoittaminen voivat siis tuottaa virheitä, jotka lukijat mieltävät kömpelöiksi muihin virheisiin verrattuna.

Yhteen ja erikseen kirjoittamisen lisäksi kommentoijat ovat ottaneet kantaa myös vierasperäisen osan sisältävien yhdyssanojen oikeinkirjoitukseen (esim. *macaron-leivos*). Monet esimerkit sekä kommenttien suuri määrä kertovat, että lukijat pitävät yhdyssanojen osaamista tärkeänä. Tähän viittaavat myös esimerkit 12 ja 13:

(12) Voisitko kerrata suomen kielen yhdyssanasäännöt, jotta kirjoituksiasi pystyy lukemaan raastamatta hiuksiaan irti jo pelkästään kielioppivirheiden vuoksi. (LK119)

(13) Esimerkiksi tässä postauksessa on paljon todella outoja ja jopa alkeellisia virheitä, kuten sana "vapaa-aika", kun puhe on kampaajan vapaasta ajasta, kysymysmerkkejä sellaisten virkkeiden lopussa, joiden tulisi päättyä pisteeseen ja puuttuvia yhdysmerkkejä. (LK54)

Ilmaisut kuten *raastamatta hiuksiaan irti* ja *todella outoja ja jopa alkeellisia virheitä* viittaavat siihen, että yhdyssanavirheitä pidetään erityisen pahoina muihin virheisiin verrattuna. Näiden esimerkkien lisäksi kommentteissa muun muassa toivotaan jokaiselle bloggaajalle pakolliseksi luettavaksi yhdys-sanaopasta ja yhdyssanojen korjaamista uskottavuuden nimissä. Kuten Piippo (2016: 41) on kuvailut, yhdyssanojen oikeinkirjoituksen onnistuneisuutta on helppo kommentoida ja jopa kertoa, millaisia säännönmukaisuuksia oikeinkirjoitus noudattelee.

Toisaalta yhdyssanat nousevat esiin oikeinkirjoituksen esimerkkeinä todennäköisesti myös siitä syystä, että ne saattavat todellisuudessa olla myös hankalia. Lappalainen ja Korhonen (2013) ovat kyselytutkimuksessaan todenneet, että yhdyssanojen mietityttävyys lienee perustuvan siihen, että niitä koskevat säännöt ovat monipolvisia ja osin tulkinnanvaraisia. Myös Öörni (2014: 20) on todennut yhdyssanojen helppouden myytiksi. Hänen mukaansa arkielämässä törmää usein käsitykseen, jonka mukaan yhdyssanojen ja sanaliitojen erotus nähdään jonkinlaisena kirjoitustaidon mittarina, mutta näennäisestä yksinkertaisuudesta huolimatta yhdyssanatapauksien ratkaiseminen saattaa vaatia kokeneeltakin kirjoittajalta useiden lähteiden käyttämistä. (Öörni 2014: 20.)

Yhdyssanojen jälkeen yleisimmin oikeinkirjoituskategoriassa huomautetaan yksittäisten sanojen kirjoitusasuista, jotka lukija tahtoo oikaista. Useimmiten tällaisissa tapauksissa on kyse vierasperäisen sanan oikeinkirjoituksesta. Myös Saviniemellä (2015: 123) vierassanojen kirjoitusasu tuodaan usein esiin, samoin Räsäsellä (2001), jolla tavallinen ongelma on vieraslähtöisen sanan äänteen pitiuus. Öörnillä (2014: 27) epätietoisuutta aiheuttaa muun muassa kirjainmerkkien valinta.

Aineistossa kymmenessä kommentissa tapaus on melko selkeä ja esimerkkejä ovat muun muassa *taxi*, *gluteiini*, *diapetes* ja *shampanja*. Näistä *taxi*, *diapetes* ja *shampanja* edustavat

kirjainmerkkien valinnanvaikeutta ja *shampanja* ja *gluteiini* äänteen pituutta. Myös Räsänen (2002) on todennut, että grafeemien valinta saattaa aiheuttaa tällaisia pulmia. Esimerkki 13 vaatii enemmän pohdintaa:

(13) Hotelli kirjoitetaan kahdella ällällä, eikä hoteli... (LK26)

Hotelli-sana on kansainvälistä perua ja tullut suomen kieleen 1860-luvulla ruotsin kautta (Aapala & Ruppel 2017). Blogin kirjoittaja on kirjoitushetkellä asunut Ruotsissa, millä voi olla vaikutusta kirjoitusasun virheen suhteen. Eli vaikka *hotelli* onkin vanha lainasana, joka on sopeutunut suomen kieleen, on mahdollista, että tässä tapauksessa sen oikeinkirjoitusvirhe perustuu vierasperäiseen vaikutukseen.

Kaupallinen ja jatkuvasti kansainvälistyvä blogimaailma saattaa olla syynä vierasperäisten sanojen oikeinkirjoitusongelmiin. Etenkin lifestyle-genrelle tyypilliset teemat, kuten matkustaminen ja erilaisten tuotteiden esittely voivat horjuttaa kirjoittajan suomen kielen oikeinkirjoitusosaamista tiettyjen sanojen kohdalla. Kuten Öörni (2014: 27) on huomannut, epätietoisuus vierassanan kotoutumisen asteesta voi näkyä kirjoitusongelmina. Toisaalta, kuten Räsänen (2002) vierassanoja käsittelevässä artikkelissaan toteaa, vierassanojen kirjoittaminen on ikuisuusongelma, jonka syy on lähtökielen ja kohdekielen erilaisuudessa.

Yhdys- ja vierassanojen ohella myös välimerkit puhuttavat lukijoita. Ne nostetaan esiin yhdeksässä kommentissa. Muihin tutkimuksiin (esim. Räsänen 2001, Öörni 2014) verrattuna tämän tutkimuksen aineistossa huomautetaan välimerkeistä kuitenkin verrattain harvoin. Tämä selittynee kontekstilla: blogimaailmassa norminmukaista välimerkkien käyttöä ei ehkä koeta yhtä välttämättömäksi kuin muodollisemmissa teksteissä. Välimerkeistä useimmin mainitaan pilkku. Kiinnostava huomio pilkkukeskustelussa on sen jakautuneisuus:

(14) Ja vielä yksi pikkutippi: mielummin liian vähän pilkkuja kuin liikaa. Liiallinen pilkutus voi aiheuttaa tosi pahoja ymmärrysmokia. (LK91)

(15) Tärkeintä ei minusta ole se miten kirjoittaa, vaan se mitä kirjoittaa. Olen minäkin huomannut täällä kirjoitusvirheitä, mutta ei ne hetkauta, sillä mua kiinnostaa se sisältö ja asia, ei pilkut tai väärissä kohdin olevat välilyönnit. (LK127)

Osa kommentoijista on sitä mieltä, että pilkkusäännöt tulisi osata, ja niiden osaamattomuus vaikuttaa suuresti lukukokemukseen. Osa taas ajattelee aivan toisin: sisältö ratkaisee, eivät pilkut. Pilkkuja ja niiden sääntöjä jopa käytetään kommentteissa symboloimaan jotakin turhaa, kuten esimerkissä 15, jossa kommentoija toteaa, että pilkut eivät kiinnosta häntä.

Aineistossa puhutaan myös jonkin verran yleisesti oikeinkirjoituksesta:

(16) Voisitko muuten kiinnittää enemmän huomiota oikeinkirjoitukseen ja ehkä laveamminkin voisit rustata näitä postauksia? Jatkuvat virheet saavat postaukset näyttämään vasemmalla kädellä hutaistuilta :/ (LK30)

(17) Suosittelen bloggaajalle myös perehtymistä oikeinkirjoitukseen, juttu on täynnä kirjoitusvirheitä. (LK118)

Kuten aiemmin kirjoitusvirheet ja yhdyssanat, myös *oikeinkirjoitus*-termi kattaa kommentteissa yleisesti kielen ongelmia. Kuten esimerkissä 16 sillä saatetaan viitata huolimattomuusvirheisiin, mutta sitä käytetään myös todellisessa merkityksessään, eli viittaamaan vallitsevien kirjoitussääntöjen noudattamiseen. Myös Saviniemen (2015: 123) tutkimuksen informantit puhuvat oikeinkirjoituksesta tai (tarkasta) kirjoitusasusta yleensä. Oikeinkirjoituksen ongelmia ei siis välttämättä osata yksilöidä kovinkaan tarkasti. (Saviniemi 2015: 123.)

Aineistosta löytyy kahdeksan kommenttia, joissa aiheena on taivutus, sekä yksi, jossa aiheena on tavutus tekstinasettelun yhteydessä. Virhetyypit on sijoitettu oikeinkirjoituksen kategoriaan niiden luonteen vuoksi: kommentteissa on useimmiten kyse epävarmuutta aiheuttavista muodoista, joiden oikeanlainen kirjoitusasu ei ole kirjoittajalle selvä. Taivutusta koskevista kommentteista oikean taivutusmuodon valinta aiheuttaa keskustelua. Kolmessa kommentissa pohditaan *Thaimaa*-sanana taivuttamista, lisäksi esimerkiksi *reikä*- ja *ylettyvä*-sanojen taivutukset ovat saaneet lukijan kommentoimaan.

Erityisen tunnepitoisesti taivutukseen on suhtauduttu komitatiivin yhteydessä:

(18) Pahinta tuossa kirjoittamisessasi on kyllä tuo "kaikkineen ärsyttävineen juttuineen..." SIIS MITÄ?! Tuo särkee silmiä ja sielua niin paljon että välillä oikeasti tekisi mieli itkeä :D Tätä samaa "lauseenrakennustapaa" viljelet aivan sairaan paljon, monessa, monessa postauksessa. Jotta sitä ei tarvitse enää tehdä, niin ystävällisenä ihmisenä voin nyt neuvoa, että tuota "neen"- päätettä ei käytetä kolmessa sanassa peräkkäin. Todellakaan. Jos tuota ylipäättään pakko on käyttää, niin oikea tapa olisi käyttää päätettä vain yhdessä sanassa noista helvetin kolmesta: kaikkine ärsyttävine juttuineen. (LK59)

Mielenkiintoiseksi esimerkin 18 tekee se, että vaikka lukija ei ole osannut tarkasti määritellä, mistä kieleen ilmiöstä on kyse, hän on halunnut kommentoida asiaa ja vieläpä hyvin painokkaasti. Tämänkaltaiset ilmaisut voivat tuntua natiivikielenpuhujasta pahalta, sillä kuten Öörni (2014: 41) on todennut, taivuttaminen on suomenkieliselle yleensä kohtalaisen ongelmatonta. Kyseisen blogin kirjoittajan lukijoista toinenkin on huomauttanut samasta asiasta, mikä on merkilläpantavaa suhteutettuna komitatiivin harvinaisuuteen. Komitatiivivirhe vaikuttaisi häiritsevän erityisen pahasti lukukokemusta.

Kuten esimerkissä 18 lukijat tuntuvat oikeinkirjoituksen suhteen olevan sitä mieltä, että asiat ovat joko oikein tai väärin. Toisin kuin kirjoitusvirheiden suhteen, oikeinkirjoituksesta annetaan usein yksittäisiä esimerkkejä. Kommentit saattavat koostua vain tästä yhdestä esimerkistä, jonka lukija haluaa korjata. Ilmaisua nähdään norminvastaisena, ja kommentoija haluaa muuttaa sen norminmukaiseksi. Aineistosta käy siis ilmi, että oikeinkirjoitukseen suhtaudutaan mustavalkoisesti ja hyvin yksityiskohtaisesti. Sajavaara (2000: 69) onkin todennut, että jyrkät oikeakielisyyssasenteet istuvat edelleen tiukasti suomen kielessä.

Oikeinkirjoitukseen liittyvien kommenttien määrää selittää sen luonne. Kuten Öörni (2014: 2) muotoilee, ortografia on kielenhuollon ydintä, sillä siihen liittyviä normeja on eniten ja niitä on vaikea oppia hallitsemaan, siitä syystä, että puhekieli ei anna mallia kirjoituksen oikeaoppisuuteen. Tämä

näkyä aineistossa siinä, että oikeinkirjoitusvirheitä esiintyy juuri sellaisissa paikoissa, joissa säännöt on erikseen opeteltava: yhdyssanat, vierassanat, välimerkit jne.

5.3 Rakenne

Aineisosta löytyy 18 kommenttia, joissa on rakenteeseen liittyvä ongelma. Tämä tarkoittaa noin 12 prosenttia kommentteista. Sekä Saviniemellä (2015: 124–126) että Räsäsellä (2001) rakenne jakautuu lause- ja muotorakenteeseen, mutta tässä tutkimuksessa vähäisen määrän vuoksi kaikki rakenne kommentit on koottu yhdeksi kategoriaksi. Jo aiemmin oikeinkirjoituksen yhteydessä on tarkasteltu tavutusta, joka muodostaa kummallakin Saviniemellä (2015: 125) ja Räsäsellä (2001) suurelta osin muotorakenneluokan.

Esimerkkien 19 ja 20 tapaan tämän tutkimuksen aineistossa pohditaan useimmiten syntaksin haasteita:

(19) Vaikkapa verbin puuttuminen tai väärä muoto saattaa saada koko lauseen tai virkkeen asian päälaelleen, siksi ihmettelen miten moni bloggaajakin toteaa ettei ole ”resursseja” oikolukuun. (LK129)

(20) Joissakin sun lauseissa ei ole mitään järkeä ja tekstissä on muutenkin paljon virheitä. Pointtina tähän nyt lähinnä on se, että kun kerran kirjoitat blogia työksesi, tai sivutyöksesi, niin voisitko keskittyä kielioppiin ja lauserakenteisiin? (LK55)

Esimerkeistä käy ilmi, että virkkeiden ja tekstin rakenteet vaikeuttavat ymmärtämistä ja vaikuttavat lukukokemukseen. Jos aiemmat virheluokat ovat nostaneet esiin lähinnä yksittäisiin sanoihin puuttumista, tuo rakennekategoria tähän muutoksen. Rakenne vaikuttaa lukemiseen kokonaisvaltaisemmin. Tekstin ja lauseiden rakenteiden yhteydessä lukijat kuvailevat lukukokemustaan muun muassa ilmaisuilla *vaikealukuista*, *ajatuksenvirtamaista* ja *mukavampi lukea*.

Myös aikamuotoihin liittyviä ongelmia pohditaan parissa kommentissa. Tulla-futuuri nousee esiin esimerkeissä 21 ja 22:

(21) Lisäksi käytät todella paljon ilmaisua tulen/tulee, lue esimerkiksi tämän postaus läpi. Suomen kielessä futuuria ei ole tarpeen ilmaista tuolla tavoin. (LK50)

(22) Kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää huomiota aikamuotoihin. Suomessa futuuri ilmaistaan kuten preesens esim. ”menemme elokuviin keskiviikkona, teen postauksen aiheesta”, ei ”tulemme menemään elokuviin, tulen tekemään postauksen aiheesta”. :) (LK51)

Kiinnostavaa on, että kummassakin esimerkissä tulla-futuurin käyttö kielletään täysin. Se on yksiselitteisesti väärin, samaan tapaan kuin aiemmin kuvatussa suhtautumisessa oikeinkirjoitukseen. Havainto tukee Kolehmaisen (2007) ajatusta, jonka mukaan käsitys, että tulla-futuuria ei pitäisi lainkaan käyttää, elää edelleen merkillisen sitkeänä.

Rakenneosion muiden kommenttien määrä selittyy sillä, että yhdessä aineiston blogissa on käyty kiivas keskustelu erään postauksen ymmärrettävyydestä. Monet lukijat ovat kommentoineet tekstin rakennetta sen sisäistämisen kannalta. Kummankin näkökulman edustajia löytyy:

(23) Joo tää sama kohta oli kyllä mullekin hankala 🤔 Eka lähdit [henkilön nimi] ja jonkun kanssa kolmistaan liikenteeseen mutta sit mäkkärissä yhtäkkiä soititkin [henkilön nimi], joka olikin nyt toisella puolella kaupunkia. (LK83)

(24) Musta aika normaali puhekielinen teksti. En oikein ymmärrä, mikä tuossa lauseessa oli vaikeasti ymmärrettävää... (LK81)

Teksti on kertomus blogin pitäjän ja hänen puolisonsa tarinasta. Muodoltaan tarina on puhekielinen, polveileva ja nopeasti etenevä, ja kommenttien perusteella kaikki lukijat eivät ole pysyneet juonessa mukana. Osa lukijoista on toivonut selkeyttä tekstin rakenteeseen, kun taas osa on ymmärtänyt sanoman epäselvyydestä huolimatta.

5.4 Semanttiset ongelmat

Erilaisia merkitysongelmia käsitellään 12 kommentissa. Räsäsellä (2001) merkitykseen liittyvät kysymykset ovat toiseksi suurin kysymysryhmä oikeinkirjoituksen jälkeen, mutta Saviniemen (2015: 127–128) tavoin myös tässä tutkimuksessa merkityskategoria jää huomattavasti pienemmäksi: sitä esiintyy vain noin kahdeksassa prosentissa kommentteja. Tämä voi selittyä sillä, että merkityskysymyksiä tulee pohtineeksi useammin itse tekstiä tuottaessaan kuin muiden tuotoksia lukiessaan. Merkityksiin kiinnittää huomiota lähinnä silloin, jos niitä käytetään selvästi väärässä yhteydessä.

Suurimmassa osassa merkitystä käsittelevistä kommentteista onkin kyse juuri tästä. Myös Räsäsen (2001) mukaan useimmiten pohditaan sanan tai ilmauksen oikeellisuutta tietyssä yhteydessä. Yksittäisiä sanoja, joita lukijat ovat korjanneet, ovat esimerkiksi *murtomaahiihto* ja *cheerleader* (käytetty suomenkielisessä yhteydessä). Lisäksi yhden kirjoittajan käyttämä Tapio Ilmavaara -nimitys on poikanut useamman korjauksen muotoilijan oikeasta nimestä Ilmari Tapiovaarasta. Vaikuttaa siltä, että etenkin väärän nimen käyttäminen herättää lukijassa halun korjata se oikeaksi.

Kahdessa tapauksessa merkityksen muuttuminen on lähtöisin ajatus- tai huolimattomuusvirheestä:

(25) Kamppailu puhdasta kotia VASTAAN. 😂 Meniköhän ihan noin? (LK5)

(26) Tarkoitat varmaan ei olisi aamua kun hänen sänkynsä olisi petaamatta? :D (LK67)

Kummassakin esimerkissä kirjoittaja on sekoittanut merkitykseltään vastakkaiset termit ja muuttanut näin koko virkkeen merkityksen. Kun tarkoituksena on ollut puhua kamppailusta puhtaan kodin puolesta sekä aamusta, kun sänky olisi petaamatta pedatun sijaan, onkin epähuomiossa tuotettu

merkitykseltään päinvastaiset virkkeet. Tekstin konteksti on kuitenkin kertonut lukijalle, että merkitys olisi pitänyt olla toinen.

Vahingosta syntyneiden merkitysmuutosten lisäksi aineistosta löytyy esimerkkejä siitä, että ilmaisun todellinen merkitys ei ole kirjoittajalle selvä. Kahdessa kommentissa lukija huomauttaa kirjoittajalle sanonnasta, jota tämä on käyttänyt väärällä tavalla.

(27) Karhunpalvelus = toisen hyvää tarkoittavaa auttamista, joka kuitenkin jotain muuta kautta tai muusta syystä kääntyy autettavaa vastaan. Siis autettava on avun jälkeen samanlaisessa tai pahemmassa pinteessä kuin ennen apua. (Wikipediasta) (LK136)

(28) Mä olen luullut että reissu rapakon taakse tarkoittaa matkaa jenkkeihin. (LK19)

Esimerkissä 28 pohditaan *reissu rapakon taakse* -sanonnan merkitystä. Kirjoittaja on käyttänyt sanontaa matkasta, joka suuntautuu Tukholmaan, ja on lukijan mielestä ymmärtänyt merkityksen väärin. Esimerkissä 27 taas kerrotaan *karhunpalveluksen* oikea tarkoitus. Kommentoija on jopa antanut lähdeviitteen tiedollensa, ja on näin kenties halunnut tehdä tiedosta vakuuttavan. Kummassakin tapauksessa kirjoittaja on siis käyttänyt sanontaa yhteydessä, johon se ei lukijan mielestä sovi. Räsänen (2001) mukaan tyypillinen merkityskysymys käsitteleekin tunnetun sanan tai ilmaisun oikeaa tai ”virallista” merkitystä.

Näiden lisäksi kaksi kommentoijaa ottaa kantaa ilmaisuun, jossa semanttisen ongelman taustalla on vääränlaisen päätteen valinta:

(29) Kullitetut yksityiskohdat kylpyhuoneessa kuulostavat hyvin mielenkiintoisilta. Onko käynyt niin että joku on hieronut sukuelimiään kaikkiin yksityiskohtiin vai tarkoitatko kullattuja yksityiskohtia? Kumpikin kai ihan mahdollista. (LK115)

(30) Se sana on juhlava, ei juhlallinen. (LK43)

Ensimmäisessä esimerkissä *kullattu*-sana on taipunut monikossa *kullatut*-muodon sijaan *kullitetut*-muotoon. Jälkimmäisessä esimerkissä lukijan mielestä ulkonäköön ja ehostautumiseen liittyvässä postauksessa *juhlallinen*-ilmaisu tulisi korvata *juhlavalla*. Sanan ja laajemmin tekstin merkitys on kyseenalaistunut väärin päätteen vuoksi.

5.5 Tyyli

Tyyli on virhetyyppikategoriana omanlaisensa, hieman aiemmista poikkeava. Tyyliin liittyvät kommentit ovat useammin makuasioita. Räsänen (2001) onkin määritellyt tyylin voivan tarkoittaa tilanteeseen soveliaan ilmaisun löytämistä ennemmin kuin ilmausten jakoa ehdottomasta oikeisiin ja väärin. Toisaalta monet tyylin seikat voidaan nähdä myös kielenhuoltoon liittyvinä. Tyyliä käsitteleviä kommentteja on aineistossa 24 kappaletta eli noin 16 prosenttia. Vaikka tyyli olisi siis jossain määrin valinnainen asia, lukijat haluavat ottaa siihen kantaa.

Saviniemellä (2015: 126–127) tyyliin liittyvät ongelmat ovat useimmiten muoti-ilmauksiin, vieraisiin vaikutteisiin tai tyyliin yleensä yhdistyviä seikkoja. Tyylipohdinnat voivat liittyä esimerkiksi puhekielen ja kirjakielen yhteensovittamiseen (Saviniemi 2015: 126–127). Puhekielisyyden noussee myös tämän tutkimuksen aineistossa usein esiin:

(31) Simppeli oikoluku on vain ja ainoastaan hyödyllistä kirjoittajalle sekä lukijoille. Ja vielä, oikoluku ei ole sama kuin kirjakielelle ”kääntäminen”. Puhekielisyyden, vapaamat sanamuodot sun muut on mielestäni olennainen osa ns. semi-ammattilaisten tekstejä ja nettijuttuja. (LK129)

Esimerkissä 31 kommentoija on jopa sitä mieltä, että puhekielisyyden on tärkeä osa blogikontekstia. Puhekielisyyttä pidetään blogien kaltaisessa ympäristössä normina, jota ei tarvitse muuttaa, ja joka on jopa suotavaa. Yhdessä kommentissa ei kuitenkaan määritellä, mitä puhekielisyydellä tarkoitetaan. On siis hankala sanoa, mitä kaikkea lukijat ovat valmiita näkemään puhekielisyyden aiheuttamaksi.

Yksi keskeinen tyylikeskustelun aihe on erilaisten tehokeinojen käyttö. Etenkin rakenteeseen ja virkkeenmuodostamiseen liittyvät tehokeinot mietityttävät:

(32) tosiaan tekstiäsi olisi kivempi lukea jos välillä vaihtelisit kirjoitustyyliä. Itse en ainakaan huomaa kummosia kielioppivirheitä ja ei mua ainakaan ne kiinnostaxD mut monesti kirjoitat jonkun lauseen ja heti perään alat lauseen edellisessä lauseessa olleella sanalla. Sinänsä ihan kiva tyylikeino mut ois mukavampi lukea jos et joka postauksessa käyttäs sitä. Esim "Näin tänään pitkästä aikaa yhtä ystävääni. Ystävääni, joka oli hyvin tärkeä." "tiedän heille voivani kertoa kaiken. Aivan kaiken" tätä on tosi paljon sun teksteissä. (LK71)

Kommentoija haluaa huomauttaa kirjoittajan persoonallisesta tavasta rakentaa tekstiä. Hänen mukaansa kirjoittaja viljelee kyseistä tehokeinoa liiallisesti. Muistakin kommentteista käy ilmi, että mikäli tehokeinojen käytöstä huomautetaan, ne nähdään jollain tapaa häiritsevinä. Yhdessä kommentissa tehosteiden käytöstä ei kiitellä. Kuten esimerkiksi 32 tyylikeino saatetaan mieltää ”ihan kivaksi”, kunhan se ei esiinny jokaisessa postauksessa. Määrä onkin oleellinen tehokeinojen yhteydessä. Erälle bloggaajalle on huomautettu useammassa kommentissa maanerien käyttämisestä.

(33) Tähän samaan olen minäkin kiinnittänyt huomiota, maneerisi tekevät tekstistä usein hieman töksähtelevää ja jotenkin teennäistä. (LK50)

Samanlaisten ilmausten toistaminen tekee kommentoijien mukaan tekstistä *töksähtelevää* ja *teennäistä*. Kuten toinen kommentoija asiaa kuvailee, ”*jatkuvasti käytettyinä nämä dramatiikkaa luovat keinot alkavat menettää tehoa*”.

Yleensä näissä tapauksissa kirjoittaja ei ole tietoinen asiasta. Hänen tarkoituksensa ei ole käyttää pelkästään yhtä tyylikeinoa. Joissain tapauksissa toisto on kuitenkin harkittu tehokeino. Tällöin puhutaan yleensä sanatason toistosta. Aineistosta löytyy muutamia kommentteja, joissa halutaan puuttua tiettyjen sanojen liialliseen toistoon. Lisäksi kahdessa kommentissa huomautetaan toistosta, joka aihe yhteyden perusteella johtuu pikemminkin huolimattomuudesta kuin halusta tehostaa sanoa. Erässä kommentissa tapausta havainnollistetaan esimerkillä ”*Esittelen teille tänään nämä kaikki*”.

khdeksan [sic!] *ihanaa tuotetta pienen esittelyn kera.*" Esitteleminen löytyy lyhyestä virkkeestä kahdeksan kertaan, mikä tuskin on ollut kirjoittajan tarkoitus.

Joidenkin tyyllisten seikkojen käsittely lähenee oikeakielisyyskeskustelua. Esimerkiksi persoonan näkymistä tekstissä on pohdittu kahdessa kommentissa:

(34) Yksi asia, joka itseäni kuitenkin vaivaa paljon, on minä-pronominin käyttö. "Mun ystäväni", "päivä mun kanssa" etc., eikä kyseisiä ilmauksia esiinny vain omassa blogissasi, vaan kyseinen ilmaisutapa taitaa olla muotia suomalaisissa muotiblogissa. Yäk! (LK29)

(35) Kirjotat välillä korostaen persoona/omistusmuotoja vähän liikaa... Esim. "- mikäli kamerani pysyy [henkilön nimi] ja minun matkassani." ja "menemme luultavasti istumaan meidän luottopaikkaamme.". Vähän kun hölläisit tota kieltä ja karsisit turhat sanat pois, niin olis miellyttävämpää luettavaa. (LK58)

Vaikka kommentoijat eivät varsinaisesti kerro, mikä persoonan korostamisessa häiritsee, se koetaan asiaksi, josta olisi syytä päästä eroon. Esimerkissä 35 persoonailmaisuihin viitataan jopa ilmaisulla *turhat sanat*. Kommentoijat pitävät kyseistä persoonamuotojen käyttötapaa vääränä, mikä viittaa samalaiseen ajatteluun tyylin asioista kuin esimerkiksi oikeinkirjoituksesta.

Toisaalta jotkut lukijat ovat jopa valmiita laittamaan kieliongelmia tyylin piikkiin:

(36) Olen lukenut blogiasi kauan ja alkuun minua häiritse ihana hirveästi se, että teksteissasi on kirjoitusvirheitä eikä se ole välttämättä juuri sitä viimeistellyintä tekstillisesti. Enää ei häiritse, vaan se kuuluu tyyliin eikä siihen oikeastaan enää kiinnitä lainkaan huomiota. (LK113)

On kiinnostavaa, että tyyli nähdään niin kattavana asiana, että jopa virheellisyydet voivat kuulua siihen. Lukijan mielestä teksti ei olisi enää tyyllisesti sama, mikäli kirjoittaja yrittäisi viimeistellä sitä. Voidaan siis todeta, että bloggaajan persoonallinen tapa ilmaista itseään saattaa aiheuttaa lukijoissa tarpeen huomauttaa asiasta, mutta mielipiteet eivät ole yhteneväisiä, vaan tyyli saa aikaan monenlaisia reaktioita sekä puolesta että vastaan.

5.6 Yleinen

Viiden virhetyyppiluokan lisäksi aineistosta löytyy yleinen kategoria, johon on luokiteltu kommentteja, joissa ei ole mainittu yksittäisiä virhetyyppejä tai annettu niistä esimerkkejä. Kommenteissa viitataan yleisemmin kieliongelmiin. Se saatetaan tehdä käyttämällä erilaisia ilmaisuja tai huomautuksia, joista käy ilmi kielen puutteellisuus: *kirjoitusongelmat*, *huono äidinkieli*, *opettele kirjoittamaan*.

Useimmiten pyydetään kuitenkin kiinnittämään huomiota kielioppiin tai oikeinkirjoitukseen, tai huomautetaan yleisesti *virheistä*:

(37) Tykkään sun blogista paljon, mutta kielioppiin voisit kiinnittää enemmän huomiota. Tekstisi on tosi raskas-lukuista. (LK64)

(38) Onko sulla koskaan todettu lukihäiriötä? Tosi usein sun kirjoituksissa tulee semmoisia virheitä jotka saattaisi viitata tähän :) (LK38)

Virhe onkin Hiidenmaan (2003: 15) mukaan valitettavan käyttökelpoinen kategoria, sillä kirjoittajat selvittävät harvoin, mistä lähtökohdista virhettä tarkastelevat. Myöskään esimerkeissä 37 ja 38 ei voi varmuudella tietää, mihin lukijat kommentteillaan viittaavat. Kenties he eivät tiedä itsekään. Tällaisten kommenttien määrä, 24, kuitenkin kertoo, että lukijalla ei ole aina täsmällisiä esimerkkejä tai termejä kuvaamaan kieliongelmaa, vaikka niistä haluaisikin huomauttaa. Epämääräiset määritelmät saattavat auttaa lukija tilanteessa, jossa hän ei osaa eritellä, mikä tekstissä on pielessä. Kun tietää, että kieli on ongelmallista, mutta ei osaa tarkasti kuvata sitä, voi ei-lingvistille *kieliopin* tai *virheiden* kaltaiset ilmaisut tuntua luontevimmilta.

Myös Mielikäinen ja Palander (2014: 112) ovat todenneet, että silloin kun ilmiölle ei ole tiedossa nimitystä, siitä puhutaan arkikielen keinoin. Koulutus on vaikuttanut siten, että maallikot puhuvat osin samoilla termeillä lingvistien kanssa. (Mielikäinen & Palander 2014: 112, 240) Tämä voi olla syynä esimerkiksi *kielioppi*-termin viljelyyn. Saviniemi (2015: 106) onkin osuvasti todennut, että osalla suomalaisista on kielikäsitteen sijaan kielioppikäsitys. Kielestä ei osata hahmottaa eri osaluokkia, vaan esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaine nähdään synonyymiksi kieliopille. (Saviniemi 2015: 106.)

Kaikkien virhetyyppien lisäksi aineistoon kuulu 17 kommenttia, joista varsinaista virhetyyppejä ei ole määritelty. Vaikka kaikki kommentit koskevat jollain tapaa kielellisiä vaikeuksia, niissä ei tuoda esiin mitään yksittäistä ongelmaa. Kommentteilla saatetaan esimerkiksi vastata toiseen kommenttiin tai puolustaa blogin kirjoittajaa. Niissä voidaan huomauttaa blogin sivustosta johtuvasta vaikealukuisuudesta tai muuten kertoa omasta lukukokemuksesta.

Useimmissa virhetyypittömissä kommentteissa puhutaan lukihäiriöstä. Se esiintyy teemana kolmessa kuuden blogin aineistosta. Lukihäiriön epäily tai siitä muuten keskustelu vaikuttaisi olevan melko yleistä blogeissa, joissa kieliongelmaa esiintyy. Tässä saattaisi nähdä viitteitä siitä, että Suomessa lähtökohtaisena oletuksena on kirjakielen hallitseminen, jonka epäonnistumiselle haetaan syytä esimerkiksi lukihäiriöstä.

6 LUKIJOIDEN DISKURSSIT

Tutkimukseni toinen analyysiluku tarkastelee lukijoiden kommenteissa aktivoituvia diskursseja. Edellinen luku keskittyi siihen, mitä kommenteissa sanottiin, kun taas diskursseja käsittelevässä luvussa pureudutaan lukijoiden tapaan sanoa sanottavansa. Analyysi vastaa kysymyksiin: **Millä tavalla lukijat huomauttavat kielen ongelmista? Miten he rakentavat kommenttinsa?**

Haakana ja Mäntynen (2002: 287–288) muotoilevat kielestä puhumisen analyysin avaavan näkymän siihen, millaisia merkityksiä kielellä ihmiselle on. Tämän tutkimuksen aineistossa kieltä merkityksellistetään puhumalla sen ongelmista. Kahdessa seuraavassa luvussa tarkastellaan, millaisia merkityksiä informantit liittävät ongelmalliseen blogikieleen ja miten merkitykset ilmaistaan. Tämä analyysiluku pyrkii selvittämään, millaisia merkityksiä lukijat kielen avulla luovat kommenteissaan.

Kysymykseen vastataan diskurssien avulla. Lukijat puhuvat kielenhuollollisista ongelmista monenlaisin tavoin, ja nämä tavat muodostavat diskursseja. Saviniemen (2015: 26) tapaan diskurssit ymmärretään tässä tutkimuksessa merkitysjärjestelmiksi, joilla lukijat rakentavat kieleen ja sen huoltoon liittyvää maailmaa. Diskurssit kertovat, miten asia esitetään.

Kalajaa ja Hyrkstedtiä (2000: 376) mukaillen analyysissa ollaan kiinnostuneita siitä, mitä sanotaan, ei siitä, mitä ehkä tarkoitetaan. Suoninen (2016: 231–232) muistuttaakin, että diskurssinanalyysissa kielenkäyttäjii ei nähdä informantteina, jotka yksinkertaisesti paljastavat tutkijalle, millaisia esimerkiksi heidän asenteensa ovat. Sen sijaan kiinnostus kohdistuu siihen, miten kielenkäytöllä tehdään asioita ymmärrettäväksi. (Suoninen 2016: 231–232.) Saviniemen (2015: 33) mukaan kielenhuollosta puhumisen tavoista voi löytää jotain viitteitä informanttien kieli-ideologioista. Ne saattavat pilkahtaa näkyviin esimerkiksi asenteenilmauksissa, jotka puolestaan aktioivat diskursseja. (Saviniemi 2015: 33.)

Tämän tutkimuksen diskurssit ovat muodostuneet aineistolähtöisesti kommenteista, joita lukijat ovat kirjoittaneet blogeihin. Diskurssien muodostamisen apuna on toiminut Saviniemen (2015) tutkimus toimitushenkilökunnan kielenhuollondiskursseista. Analyysi alkoi aineiston läpikäymisellä: kommentit on luettu useita kertoja kokonaiskuvan saamiseksi käyttäen sisällönanalyysimenetelmää, jolla Tuomen ja Sarajärven (2017) mukaan on mahdollista saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa.

Ennen kuin lopulliset diskurssit ovat muodostuneet, aineiston pariin on palattu monta kertaa työn eri vaiheissa. Kommenttien ilmaisuista on ryhmitelty eroja ja yhteneväisyyksiä, kunnes niistä on voitu muodostaa kategorioita, jotka on nimetty niiden luonteen mukaan. Diskurssit ilmenevät pitkälti sanavalintoina, mutta myös rakenteina ja esimerkiksi kielikuvina.

Kaikista mahdollista kielenhuollollisia ongelmia koskevista diskursseista vain osa aktivoituu tässä tutkimuksessa. Aktivoituvia kielen ongelmista puhumisen tapoja, eli diskursseja löytyy kahdeksan: neuvonta, tunne, laatu, lievennys, ymmärrettävyys, konteksti, motivointi ja ammattimaisuus. Näistä kaksi, laatu ja tunne, löytyvät myös Saviniemen (2015: 239) tutkimuksen kuudesta diskursista. Muiden diskurssien eroavaisuudet selittää luonnollisesti erilainen aineisto.

Lukijoiden kommentteissa saattaa aktivoitua useampia diskursseja, eli diskurssit voivat olla osittain päällekkäisiä. Kaikki kommenttien diskurssit on otettu erikseen huomioon jokaisessa yksittäisessä diskurssissa. Toisaalta myös yhden diskurssin kommentteja löytyy runsaasti, erityisesti neuvontadiskurssista. Eri diskursseista löytyvien kommenttien lukumäärä ei siis ole verrattavissa kommenttien kokonaislukumäärään.

6.1 Neuvontadiskurssi

Diskursseista kaikkein useimmiten aktivoituu neuvontadiskurssi. Sitä löytyy yhteensä 57 kommentista, eli enemmän kuin joka kolmannesta lukijoiden kommentista. Kuten Hiidenmaa (2003: 18) on todennut, kielikeskusteluun kuuluu usein annos besserwisserismiä. Keskustelijat näpättelevät toisiaan ja esittelevät havaitsemiaan virheitä. (Hiidenmaa 2003: 18.) Neuvontadiskurssi aktivoituukin juuri kommentteissa, joissa lukija antaa kirjoittajalle ohjeita kielellisistä seikoista. Kun puhutaan kieliasioista, lukijat lähestyvät blogin kirjoittajaa usein juuri silloin, kun ovat huomanneet jonkin ongelman. Näin on myös luonnollista, että kommentteissa on paljon neuvoja: lukija haluaa tarjota ratkaisun ongelmaan.

Useimmiten diskurssi aktivoituu kommentoijan kertoessa jostakin kielen normista. Selitykset saattavat olla lyhyitä ja keskittyä tiettyyn rajattuun ongelmaan. Usein kyseessä on yhden sanan tai ilmaisun korjaaminen. Neuvontadiskurssista löytyykin kokonaisuudessaan vain yhden sanan mittaisia kommentteja, joissa korjataan ongelmallinen ilmaisu, kuten esimerkeissä 39 ja 40. Näin ytimekkäitä kommentteja ei muista diskursseista löydy.

(39) Samppanja* (LK47)

(40) *ylettyvään (LK48)

Yleensä kirjoittaja kuitenkin avaa selitystään edes jonkin verran. Kommentissa esimerkiksi kerrotaan, kuinka jokin kielellinen normi oikeaoppisesti menee. Etenkin tällaisissa kommentteissa neuvontadiskurssi yhdistyy usein oikeinkirjoitukseen.

(41) Hotelli kirjoitetaan kahdella ällällä, eikä hoteli... (L26)

(42) Raakapuuroresepti on yhdyssana (LK53)

Yksiselitteisiin oikeinkirjoitusvirheisiin näyttäisi olevan helppo puuttua lyhyellä neuvovalla kommentilla. Tällaiset virheet on helppo huomata, ja lukijat tietävät ne vääriksi. Niiden selittäminen tai perustelu ei ole työlästä, eikä niissä ole lukijalle juurikaan analysoitavaa. Vaikeammin hahmottuvia kieliongelmia koskevat korjaukset vaativat enemmän vaivaa.

Niihinkin kuitenkin puututaan etenkin, jos ongelma koetaan jatkuvaksi tai muuten erityisen häiritseväksi. Varsinkin kirjoittajan tyylin kommentointi saa lukijan argumentoimaan oman kantansa puolesta:

(43) Sellaista kritiikkiä kehun lisäksi, että käytät aivan hirveesti tuota "kin" -lisäkettä sanojen perässä ja se laskee blogisi kielellistä tasoa merkittävästi. Tulee fiilis, että lukisi lukion tyydyttävää esseetä. "Kin" -lisä toimisi siellä täällä, mutta kun sitä on jokaisessa lauseessa, niin kyseinen lisä tehokeinona menettää arvonsa. (LK69)

(44) tosiaan tekstiäsi olisi kivempi lukea jos välillä vaihtelisit kirjoitustyyliä. Itse en ainakaan huomaa kummosia kielioppivirheitä ja ei muu ainakaan ne kiinnostaxD mut monesti kirjoitat jonkun lauseen ja heti perään alat lauseen edellisessä lauseessa olleella sanalla. Sinänsä ihan kiva tyylikeino mut ois mukavampi lukea jos et joka postauksessa käyttäs sitä. Esim "Näin tänään pitkästä aikaa yhtä ystävääni. Ystävääni, joka oli hyvin tärkeä." tiedän heille voivani kertoa kaiken. Aivan kaiken" tätä on tosi paljon sun teksteissä. Kuulostaa pilkunviilaamiselta (mitä moni täällä harrastaa) mut musta se parantas sun tekstejä. (LK71)

Sekä oikeinkirjoitusta koskevista esimerkeistä että esimerkeistä 43 ja 44 käy hyvin ilmi neuvontadiskurssin ratkaisukeskeinen luonne. Lukija on huomannut kirjoittajan teksteissä jotakin parannettavaa ja tuo sen ilmi. Pelkän huomautuksen lisäksi kommentoija haluaa myös tarjota ratkaisun ongelmaan. Neuvontadiskurssissa keskeistä onkin ratkaisun etsiminen verrattuna kommentteihin, joissa vain huomautetaan kielellisistä ongelmista.

Kielellisten normien selittämisen lisäksi diskurssi aktivoituu erityisesti verbien kautta. Verbi-valinnoilla kommentoija pyrkii ohjaamaan kirjoittajan toimintaa haluamaansa suuntaan. Hieman odotuksenvastaisesti käskymuotoja käytetään aineistossa verrattain harvoin. Kaikissa aineiston neuvontadiskursseissa käskymuoto on aktiivisena elementtinä vain neljä kertaa:

(45) panosta oikeinkirjoitukseen (LK49)

(46) lue esimerkiksi tämän postaus läpi. (LK50)

(47) Opettele kirjoittamaan. Tai käytä oikolukuohjelmaa (LK112)

Käskymuoto koetaan luultavasti liian voimakkaaksi, ja sen käyttöä halutaan siksi välttää. Kahdessa kommentissa käskyn vahvuutta onkin lievennetty liitepartikkelilla:

(48) Luetutathan jatkossa tekstit tarkistajalla, mikäli et itse pysty virheitä korjaamaan. (LK76)

(49) Korjaathan yhdyssanavirheet tekstistäsi uskottavuuden nimissä. (LK52)

Kummassakin tapauksessa liitepartikkeli on lisätty väitelauseen muotoiseen kehoitukseen. Kielitoimiston ohjepankin mukaan tällaisessa tapauksessa -han/-hän vähentää kehoituksen velvoittavuutta liitepartikkelittomaan muotoon verrattuna (KO 25.11.2019): *luetutat ja korjaat*.

Näiden lisäksi erilaisia verbimuotoja löytyy kommentoijien käyttämästä neuvovasta puheesta. Tällä tarkoitan ilmaisuja, joilla kommentoijat kertovat kirjoittajalle, mitä tämän tulisi tehdä

parantaakseen bloginsa kielen laatua. Verbivalinnat ovat sävyltään vahvasti neuvovia: *kannattaa, voit, suosittelen, etkö voisi*. Ehdottomasti eniten kommentoijat käyttävät *kannatta*-verbiä erilaisissa verbiketjuissa:

(50) Kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää huomiota aikamuotoihin. (LK51)

(51) Kannattaa jatkossakin kiinnittää superisti huomiota tekstin ulkoasuun ja kielioppeihin (LK63)

(52) Kannattaa luetuttaa tekstit vaikka [henkilön nimi] ennen julkaisua. (LK91)

Tällaisten ilmaisuiden avulla kommentoijan ei tarvitse viitata suoraan itseensä tai kirjoittajaan. Hän voi käyttää modaalista velvoittavaa verbiä, mutta jättäytyä samalla sanomastaan taka-alalle. Vaikka kehoitus on osoitettu kirjoittajalle, se ei käskymuodon tai väitelauseen tapaan nimeä tätä vastaanottajaksi.

Osa kommentoijista on valinnut erilaisen tavan esittää asiansa. He tuovat selkeästi esiin joko itsensä tai blogin kirjoittajan käyttämällä yksikön ensimmäistä ja toista persoonaa.

(53) voisit vähän panostaa tuohon (LK70)

(54) voisitko keskittyä kielioppiin ja lauserakenteisiin? (LK55)

(55) Suosittelen bloggaajalle myös perehtymistä oikeinkirjoitukseen (LK118)

Esimerkissä 55 kommentoija seisoo vahvasti kommenttinsa takana viittaamalla itseensä persoonamuotoisella verbillä *suosittelen*. Sekä esimerkissä 53 että 54 taas käytetään verbiä *voisit* yksikön toisessa persoonassa osoittamassa kehoitukselle selkeä vastaanottaja. Näin kommentoijat esittävät asiat omana mielipiteenään ja kohdistavat kritiikin suoraan kirjoittajalle, ei yleisesti kaikille.

6.2 Lukijoiden tunnediskurssi

Neuvontadiskurssin jälkeen useimmiten aktivoituva diskurssi on tunne. Maamies ja Räikkälä (1997: 276) sanovatkin, että tunteet – jopa intohimot – kuuluvat kielenhuoltoon. Arvosteleminen on helppoa, sillä ollaan tekemisissä kaikkia koskevan aiheen kanssa. (Maamies & Räikkälä 1997: 276.) Koskinen (2014: 129) taas toteaa, että sosiaalisen median luonne on vahvasti affektiivinen eli tunnetiloja painottava. Ei siis ole ihme, että blogien kommentteissa kielestä keskustellessa tunteita esiintyy paljon.

Tunnediskurssi aktivoituu neljässäkymmenessä kommentissa, mikä tarkoittaa hieman enemmän kuin joka neljättä kommenttia. Tämä poikkeaa oleellisesti Saviniemen (2015: 246) tutkimuksesta, jossa tunnediskurssi aktivoitui suhteellisen harvoin. Tässä voi nähdä eroavaisuutta tämän tutkimuksen maallikoiden ja Saviniemen (2015) tutkimuksen semi-maallikoiden välillä.

Diskurssi aktivoituu kommentteissa, joista löytyy tunnepitoista kieliaineista. Erityisesti sanavalinnat ilmaisevat tunnetta ja sanaluokista useimmiten affektiiviset verbit. Myös aiemmissa

tutkimuksissa on huomattu erityisesti tiettyjen verbien ilmaisevan tunnetta kielikeskusteluissa. Esimerkiksi Haakanan ja Mäntysen (2002: 296) tutkimuksessa useimmiten kielestä puhujia *ärsyttää*.

Tämän tutkimuksen aineistossa *ärsyttää*-verbi esiintyy melko harvoin, vain kolmessa kommentissa. Huomattavasti useammin blogien lukijoita *haittaa* tai *häiritsee* jokin kieliongelma. Tämän tapaisia verbejä kutsutaan tunnekausatiiveiksi. Siironen (2002: 210–211) määrittelee tunnekausatiivilauseelle ominaiseksi transitiivisen finiittiverbin, joka merkitykseltään viittaa ihmisen psyykkisiin ja fyysisiin ilmiöihin. Lauseen objekti on partitiivissa ja semanttiselta rooliltaan kokija. Subjektin semanttinen rooli on ärsyke. Tunnekausatiivilauseelle on ominaista, että erilaisten tunteiden esitetään vaikuttavan kokijaan ulkoapäin niin, että kokija ei kontrolloi tilannetta tai tee aktiivisesti mitään. (Siironen 2002: 210–211.)

Kaikkein useimmiten blogien lukijat käyttävät tunnekausatiiveista *häiritä*-verbiä. Se mainitaan aineistossa 16 kertaa, eli tässä tutkimuksessa se syrjäyttää *ärsyttää*-verbin mennessä tullen.

(56) Ainoo mikä postauksessa häiritä oli taxi-sanan käyttö (LK24)

(57) Minua välillä vähän häiritsee kun tekstissäsi verbien aikamuoto vaihtelee imperfektistä preesensiin ja sen konditionaalimuotoon (isi-muoto). (LK56)

(58) Olen lukenut blogiasi kauan ja alkuun minua häiritä ihan hirveästi se, että teksteissäsi on kirjoitusvirheitä eikä se ole välttämättä juuri sitä viimeistellyintä tekstillisesti. Enää ei häiritse, vaan se kuuluu tyyliisi eikä siihen oikeastaan enää kiinnitä lainkaan huomiota. (LK113)

Häiritä on merkitykseltään *ärsyttää*-verbiä neutraalimpi. Se kertoo jonkin asian vaikuttavan negatiivisesti lukijaan, mutta ei ole ilmauksena yhtä voimakas. Myös muut aineiston tunnekausatiivit ovat melko hillittyjä: *haitata*, *vaivata*, *kummastuttaa*, *hetkauttaa*, *kiinnostaa* ja *harmittaa*. Näistä kaikki kahta ensimmäistä lukuun ottamatta ovat yksittäisiä mainintoja. *Vaivata* esiintyy yhtä usein kuin *ärsyttää*, eli kolme kertaa. *Haitata*-ilmaisu on *häiritä*-verbin jälkeen suosituin. Sitä on käytetty aineistossa kuusi kertaa.

(59) Kirjoitusvirheet ei mua haittaa...ne on persoonallisia! (LK2)

(60) Mua ei haittaa pilkku- eikä yhdyssanavirheet (LK97)

Mielenkiintoista *haittaa*-verbissä on, että sitä käytetään lähes poikkeuksetta vain kielteisessä yhteydessä kuten esimerkeissä 59 ja 60. Vain yhdessä kommentissa *haittaa* esiintyy ilman kieltoa:

(61) Niin ja näin lukijan näkökulmasta muakin vähän haittaa noi kirjoitusvirheet. (LK33)

Ilmaisu tuntuu toimivan luontevimmin kielteisessä muodossa. Muutoin kommentoija valitsee mieluummin jonkin toisen tunnekausatiivin, oman aineistoni perusteella todennäköisimmin *häiritä*-verbin. Tunnekausatiivien avulla lukija voi viitata kielen ongelmiin ulkopuolisena ärsykkeenä. Näin hänen ei tarvitse tuoda itseään tai kirjoittajaa esiin aktiivisena tekijänä. Kieliasiat ovat pääosassa.

Tunnekausatiivien lisäksi diskurssi aktivoituu myös muutamissa muissa verbivalinnoissa. Yksittäisinä mainintoina kirjoittajat *säälivät* tai *ihmettelevät*. *Tuntua*-verbistä löytyy kolme mainintaa.

(62) Muutenkin välillä tätä blogia lukiessa tuntuu siltä, että käytät sellaisia sanoja joiden merkitystä et itsekään aina tiedä, tai et ainakaan osaa kirjoittaa niitä oikein. (LK59)

(63) Välillä tuntuu, että lauserakenteesi ovat vähän mitä sattuu (LK61)

(64) Joskus tuntuu, että täällä takerrutaan mitä ihmeellisempiin juttuihin (LK3)

Esimerkeistä huomaa, että *tuntua* on käyttökelpoinen ilmaisu silloin, kun lukija haluaa kuvailla havaitsemaansa ongelmaa. Näissäkään esimerkeissä kommentoija ei ole viitannut suoraan itseensä, joten verbi antaa mahdollisuuden etäännyä tilanteesta. Myös aiemmissa tutkimuksissa on huomattu, että kielikeskusteluissa vedotaan aistihavaintoihin. Esimerkiksi Mäntynen (2003) tutkimuksessa aistihavainnot ja tuntemukset, kuten *kuulla*, *kuulostaa*, *näyttää* ja *tuntua*, nousevat esiin asiantuntijoiden tapoina puhua kielestä.

Myös Hiidenmaan (2003: 17) mukaan kielenkäyttöä arvioitaessa nimetään usein kokemuksia ja reaktioita. Näitä reaktioita voidaan kuvata myös metaforisesti. Aineistossa tämä näkyy etenkin silmiä koskevinä värikkäinä luonnehdintoina.

(65) Tuo särkee silmiä ja sielua niin paljon että välillä oikeasti tekisi mieli itkeä (LK59)

(66) "Kaikkineen hyvineen ja huonoineen asioineen" = kaikkine hyvine ja huonoine asioineen. Sattui silmiin, anteeksi (LK60)

(67) sinulla on tietynlaisia manereja, jotka paljon kirjoittavalla ja lukevalla tökkäävät silmään. (LK73)

(68) Minua pistää silmään useat kirjoitusvirheet. (LK23)

Näin muotoillessaan kommentoijat viittaavat siihen, että kieli erottuu ja herättää huomiota. Juuri silmät nousevat ilmaisuissa esiin luultavasti siksi, että on kyse kirjoitetusta kielestä. Lukiessa kielivirheet välittyvät silmien kautta, ja siksi tuntuu luontevalta kuvata niiden häiritsevän nimenomaan silmiä. Verbeinä käytetään fyysistä kipua kuvaavaa tematiikkaa: *särkeä*, *sattua*, *tökätä* ja *pistää*. Huomioita voi verrata esimerkiksi Mielikäisen ja Palanderin (2014: 116) tutkimukseen, jossa kuulluista murteista puhutaan ilmauksilla, joihin sisältyy korva. Kuten Mäntynen (1996: 511) toteaa, metaforisuus kertoo siitä, millaisena oliona kieli nähdään. Jos kieli on jollakin lailla väärää, se mielletään jopa fyysisesti satuttavaksi.

Verbien lisäksi tunteita kuvataan myös muilla sanaluokilla, vaikkakin huomattavasti vähemmän. Substantiiveissa tunne näkyy yksittäisinä sanoina kuten *fiilis* ja *harmi*. Aineistosta löytyy myös yksi interjektio *yäk*, sekä yksi voimasana *helvetin*. Adjektiiveista diskurssi aktivoituu ilmaisuna *kiusallista* ja partisiipeista *turtunut* ja *häiritsevä*. Jälkimmäisestä käytetään myös adverbimuotoa *häiritsevästi*. Tunnekausatiivina vahvasti edustettu *häiritä* näkyy siis myös muissa sanaluokissa. Tässäkin tutkimukseni poikkeaa aiemmista, sillä esimerkiksi Mielikäisellä ja Palanderilla (2014: 101) vastenmielisyyttä kuvaavista adjektiiveista laajakäyttöisin on *ärsyttävä*.

Kuten Voutilainen (2016: 147) on todennut, kielen herättämät tunteet ovat usein luonteeltaan kielteisiä. Myös tässä tutkimuksessa näin on lähes poikkeuksetta. Jos sävy ei ole kielteinen, se on

korkeintaan neutraali. Kuten Saviniemellä (2015: 266), myös tämän tutkimuksen aineistossa tunne-
nediskurssissa myönteiset tunteet ovat harvinaisia. Joskus kielen ongelmat saattavat aiheuttaa hil-
peyttä, kuten esimerkissä 69, mutta pääosin kielestä puhuminen on sävyltään negatiivista.

(69) Sain itse kunnon aamunaurut kun luin kirjoituksesi : "Miettii että voikun kakki kuulisi. Se auttaisi." Loistavasti
sattui kirjoitusvirhe ;) hihhihih :) (LK4)

6.3 Laatudiskurssi

Aineistossa kolmanneksi useimmiten aktivoituu laatudiskurssi. Sitä on noin joka neljännessä kom-
mentissa, mikä on vähemmän kuin Saviniemellä (2015: 254), jolla se on diskursseista selvästi useim-
min aktivoituva. Saviniemellä (2015: 254) diskurssia aktivoi hyvästä ja huonosta kielestä sekä vir-
heellisyydestä ja virheettömyydestä puhuminen. Myös tässä tutkimuksessa kielen taso ja virheet ovat
keskeisiä aiheita laadusta keskusteltaessa. Laatudiskurssissa onkin nähtävissä viitteitä suomen kielen
puristiseen ja oikeakielisyyttä painottavaan historiaan, jonka valossa yhä edelleen kielenkäyttäjät nä-
kevät jotkin kielimuodot toisia parempina.

Puhuessaan kielen tasosta lukijat käyttävät jonkin verran suoraan *laatu-* ja *taso-*sanoja. Näistä
taso mainitaan useammin, yhteensä neljä kertaa.

(70) Sellaista kritiikkiä kehun lisäksi, että käytät aivan hirveesti tuota "kin" -lisäkettä sanojen perässä ja se laskee
blogisi kielellistä tasoa merkittävästi. (LK69)

(71) pakko sanoa, että vaikka noita kirjoitusvirheitä löytyy (joo olen natsi niihin liittyen), niin sun kuvat ja yleisesti
blogin taso on noussut tosi paljon! (LK41)

(72) suosittelen kiinnittämään huomiota kielioppiin. Se nostaisi muuten niin hyvän blogisi tasoa älyttömästi.
(LK54)

(73) Onko kohtuutonta ”vaatia” jonkunmoista tasoa kirjoitussääntöjen suhteen, jos kirjoittaja tekee sitä puoliam-
matikseen? (LK134)

Esimerkeissä *taso* on jotakin tavoittelemisen arvoista. Siihen yritetään joko kurkottaa, tai se mielle-
tään liikkuvaksi asiaksi. Liikettä kuvataan *laskea-* ja *nousta-*verbeillä, ja suuntaan, johon liike tapah-
tuu, vaikuttavat kielen yksityiskohdat. Lukijan mielessä on jonkinlainen asteikko, jolla hän arvottaa
blogin tekstiä ja kieltä.

Suoraan laadusta puhumisen lisäksi diskurssi aktivoituu virheellisyyksiin viittaamalla. Hyvin
usein virheistä huomauttamisen yhteydessä lukijat käyttävät jotakin vahvistavaa sanaa. Puhutaan *kai-*
kista, *useista*, *lukuista*, *jatkuvista*, *monista* ja *toistuvista* virheistä. Viitataan siihen, kuinka *paljon* ja
usein virheitä on tai miten *juttu on täynnä kirjoitusvirheitä*. Ehdottomasti eniten käytetään *paljon-*
ilmaisua. Kommentoijat haluavat korostaa virheiden määrää ja kenties oikeuttaa sillä huomautuksen.
Kommentti katsotaan aiheelliseksi, sillä on kyse määrällisesti suuresta ja jatkuvasta ongelmasta.

Määrään viittaavien ilmausten lisäksi lukijat saattavat myös kuvailla virheitä adjektiivein kuten esimerkiksi 74.

(74) Esimerkiksi tässä postauksessa on paljon todella outoja ja jopa alkeellisia virheitä, kuten sana "vapaa-aika", kun puhe on kampaajan vapaasta ajasta, kysymysmerkkejä sellaisten virkkeiden lopussa, joiden tulisi päättyä pisteeseen ja puuttuvia yhdysmerkkejä. (LK54)

Virheitäkin voi siis olla eri tasoisia, ja esimerkin 74 kommentoijan mielestä tietyt yhdyssana- ja välimerkkivirheet ovat erityisen pahoja. Ne asetetaan muita virheitä vakavammiksi adjektiiveilla *outo* ja *alkeellinen*. Lukijan kannalta ei siis ole samantekevää minkälaisia kielivirheitä blogin kirjoittaja tekee.

Laatudiskurssia aktivoivat myös ilmaisut, joissa lukija luonnehtii lukukokemustaan tai vaikutelmaansa tekstistä ja kielestä. Kun lukukokemusta kuvaillaan, on lähtökohta melkein poikkeuksetta negatiivinen. Lukeminen on *todella hankalaa*, *rasittavaa*, *raskasta* tai *vaikeaa*. Kaikissa ilmaisuissa tulee esiin työläys: lukija joutuu näkemään vaivaa lukeakseen tekstiä.

Kun lukijat kertovat, minkälaisen vaikutelman tekstistä ovat saaneet, he kiinnittävät erityisesti huomiota blogin kirjoittajan työpanokseen.

(75) yhteistyöpostaukset yms on ns. hutiloidusti tehdyn oloisia kun niissä on isot määrät virheitä. (LK91)

(76) Jatkuvat virheet saavat postaukset näyttämään vasemmalla kädellä hutaistuilta (LK30)

(77) Paljon virheitä sisältävä teksti antaa ensimmäiseksi sen kuvan, että olet vain kirjoittanut sen toista silmää auki pitäen etkä ole vaivautunut edes tarkistamaan tekstiä. (LK90)

Esimerkeissä lukijat kertovat virheiden antavan vaikutelman laiskasta työstä. Syyksi virheiden taustalla epäillään kirjoittajan viitsimättömyyttä tarkastaa tekstejään ennen julkaisua. Kommenteissa siis tarkastellaan kieltä ja tekstiä sen perusteella, kuinka paljon vaivaa kirjoittaja on nähnyt.

Virheistä puhuminen on paljolti oikeasta ja väärästä puhumista. Saviniemi (2015: 254) toteaa, että laatudiskurssin taustalla olevat seikat aktivoivat voimakkaasti dikotomiaa käsityksestä oikeasta ja väärästä suomen kielestä. Kun puhutaan laadusta, on kyseessä lukijoiden subjektiivinen kokemus blogin arvosta. Kuten Hiidenmaa (2003: 50) muotoilee, arviointi ja arvottaminen on olennainen osa kieltä.

6.4 Lievennysdiskurssi

Neljäntenä lukijoiden diskurssina on lievennys. Sitä esiintyy 29 kommentissa, eli hieman alle joka viidennessä. Lievennysdiskurssia aktivoivat lukijoiden pyrkimykset pehmentää sanomaansa. Nikulan (2000: 341) mukaan kielenkäytön sosiaalinen luonne on syy siihen, että sanomien selkeyden ohella yhtä tärkeää on käyttää kieltä niin, että yksityisyyttä ei uhata, keskustelukumppaneille jätetään

liikkumatilaa ja heitä kohdellaan ystävällisesti. Lukijoilla onkin useita keinoja tavoitella kohteliasta kanssakäymistä.

Ehdottomasti eniten käytössä ovat sanavalinnat. Diskurssia aktivoivat monet ilmaiset, joilla kommentoija yrittää keventää sanomaansa. Sanavalinnoista nousee selkeästi kaksi eri ryhmää: toinen ryhmä koostuu sanoista, joilla viitataan aikaan, toinen taas lukumäärään. Esimerkeissä 78 ja 79 löytyy ajallinen määritelmä.

(78) Ymmärrän, jos sulla on esim lukihäiriö, mutta jos ei, niin vähän tarkempi oikoluku vois olla välillä paikallaan (LK33)

(79) Joskus postaukset ovat hieman vaikealukuisia kielioppivirheiden takia ja olen huomannut, että käytät todella paljon "mieletön" sanaa! (LK27)

Välillä-ilmaisu on kommentoijissa hyvin usein käytössä, *joskus* hieman harvemmin. Kumpikin viittaa epämääräiseen ajankohtaan, joka tapahtuu harvoin tai toisinaan, mutta ei usein. Kommentoija haluaa huomautuksensa yhteydessä korostaa, että kyse ei ole jatkuvasti toistuvasta ongelmasta ja näin lieventää sanomansa vahvuutta.

Lukumäärän viittaavissa kommentoijissa *vähän*-ilmaisu esiintyy kaikkein useimmiten. Esimerkiksi esimerkissä 78 puhutaan *vähän tarkemmasta oikoluvusta*. Vähäisen määrän mainitsemalla lukija korostaa ongelman pienuutta ja työn määrää, joka kirjoittajan on nähtävä saavuttaakseen lukijan esittämä toive. Muita määrästä puhumisen sanavalintoja ovat *hiukan* ja *hieman*, jotka käyttäytyvät *vähän*-sanan tapaan, sekä *yksi* ja *ainoa*, joilla usein korostetaan ongelman ainutkertaisuutta.

(80) Tykkään lukee sun blogia ja tekstejä, mutta yks juttu häiritsee. Kirjotat välillä korostaen persoona/omistusmuotoja vähän liikaa... (LK58)

Esimerkissä 80 kuvataan, miten blogi on muuten lukijan mieleen, mutta yksi juttu häiritsee. Kommentoija pehmentää sanottavaansa antamalla ensin positiivista palautetta ja sen jälkeen kertomalla, että häiritseviä asioita on vain yksi. Kaikista näistä sanavalinnoista voi tulkita lukijoiden asettelevansa sanansa niin, että kirjoittaja säilyttää kasvonsa ja pystyy ottamaan helpommin kritiikkiä vastaan.

Lukija saattaa myös viitata aliarvioivasti omaan kielelliseen kompetenssiinsa kuten esimerkeissä 81 ja 82.

(81) Välillä tuntuu, että lauserakenteesi ovat vähän mitä sattuu (en kyllä itsekään ole mikään äidinkielen mestari :D (LK61)

(82) Lauseista tulee ehkä toisiaan toistavia, kun käyttää koko ajan samaa sanaa. Vaikka ei oma kielioppinikaan aivan sujuvaa aina ole haha. (LK27)

Esimerkeissä kommentoijat väheksyvät omia kielellisiä kykyjään. Kritiikin antamista pehmennetään kyseenalaistamalla kommentoijan itsensä asema neuvojen antajana. Kommentoija toteaa, ettei omakaan oikeakielisyys ole täydellistä. Toisaalta esimerkkejä voisi tulkita myös sen kautta, että lukija, joka ei itsekään koe olevansa parhain kielenkäyttäjä, huomaa tietyt virheet kirjoittajan teksteissä. Tällä kenties viitataan siihen, että myös kirjoittajan tulisi kiinnittää niihin huomiota.

Kommentoijat myös ennakoivat kritiikin saamaa vastaanottoa ja lieventävät näin sanomaansa. He ottavat jo omassa kommentissaan kantaa siihen, miten viesti saatetaan ymmärtää. Jos lukija esimerkiksi kokee kieliongelman olevan melko mitätön, hän saattaa viitata siitä huomauttamiseen *pilkunviilaamisena*, tai itseensä *oikeinkirjoitushaukkana* tai *natsina*. Tarkoituksena on sekä lieventää sanomaa että viedä terä mahdollisilta vasta-argumenteilta.

Kaikkein konkreettisimmillaan lievennysdiskurssi aktivoituu pahoitteluissa. Muutamissa kommentteissa lukija pyytää suoraan anteeksi kritiikkiään.

(83) Toistat usein samaa sanaa tai ilmausta peräkkäisissä lauseissa. Myös esimerkiksi "ilta sai alkaa", "matka sai alkaa"-ilmaus on turhan usein käytössä. Jatkuvasti käytettyinä nämä dramatiikkaa luovat keinot alkavat menettää tehoaan. Kirjoitusvirheisiin voit vielä puuttua, etenkin yhdyssanojen osalta. Esimerkiksi jos yhdyssana sisältää vierasperäisen etuosan, kuuluu se kirjoittaa näin: macaron-leivos. Anteeksi paasaus. (LK73)

Yhteistä kaikille pahoitteluille on niiden paikka kommentin loppupuolella. Ensin lukija esittää huomionsa ongelmasta ja lopuksi pyytää anteeksi. Kuten esimerkissä 83 pahoittelulla saatetaan lieventää kommentin saarnaavaa luonnetta. Anteeksipyyntö viestii myös siitä, että lukija arvelee viestin sisällön olevan epätoivottu tai pahoittavan kirjoittajan mielen.

6.5 Ymmärrettävyysdiskurssi

Viides diskurssi, ymmärrettävyys, esiintyy aineistossa suhteessa saman verran lievennyksen kanssa, 28 kommentissa. Se aktivoituu kommentteissa, joissa pohditaan tekstin sanoman ymmärtämistä ja kielen ongelmien vaikutusta siihen. Honko (tulossa) mainitsee virheiden ilmeisimmän merkityksen arjessa perustuvan siihen, että ne saattavat aiheuttaa kitkaa vuorovaikutuksessa. Kitka voi ilmetä esimerkiksi tarkennuspyyntöinä, oikean muodon hakemisena, epäröintinä ja keskustelun katkeiluna. (Honko, tulossa.)

Tässä tutkimuksessa ymmärrettävyyskeskustelussa on kolme keskeistä kantaa. Ensimmäisen mukaan virheet eivät haittaa ymmärrettävyyttä. Kommenteissa virheiden olemassaolo myönnetään, mutta niiden ei katsota vaikuttavan tekstin sisäistämiseen.

(84) Minä kyllä huomaan kaikki kirjoitusvirheet, mutta eipä tekstin sisältö virheettömänä miksikään muutu. (LK130)

(85) Itse kyllä huomaan aika ison osan kirjoitusvirheistä, mutta loppujen lopuksi mitä se vie pois sanomasta? Kyllä se idis sieltä esiin tulee vaikka erheitä tuliskin. Who cares. (LK132)

Kommentit painottavat tekstin sisältöä muodon edelle. Virheiden ja sanoman välittämisen välillä ei nähdä suhdetta. Kiinnostavaa on, että kummassakin esimerkissä kommentoijat korostavat itse kuitenkin huomaavansa kirjoitusvirheet. Kenties he haluavat painottaa omaa kielellistä osaamistaan, vaikka ovatkin sitä mieltä, että virheet tekstissä eivät aiheuta ymmärrysongelmia.

Toisen kannan mukaan virheet eivät ole ongelma, jos ne eivät haittaa ymmärrystä. Tällainen ajattelutapa näkyy esimerkeissä 86 ja 87.

(86) Itse osaan kyllä oikeinkirjoituksen, mutta täällä blogimaailmassa on vaan niin turtunut noihin kirjoitusvirheisiin, että se ei enää haittaa. Kunhan tekstistä saa selvää niin kaikki ok. (LK103)

(87) Pääasialahan on että lukija ymmärtää ! Kieliopillisiin seikkoihin en kiinnittäisi niin vakavasti huomiota. (LK72)

Virheet voidaan hyväksyä, mikäli lukija voi kuitenkin ymmärtää, mitä tekstissä sanotaan. Tekstin sisältö nähdään edelleen ensisijaisena muotoon nähden, mutta virheillä nähdään kuitenkin olevan jotain vaikutusta ymmärrettävyyteen.

Viimeisessä kannassa virheiden merkitys nähdään keskeisenä viestin onnistuneisuuden kannalta. Lukijat toteavat virheiden johtavan väärinymmärryksiin tai aiheuttavan *pahoja ymmärrysmo-
kia*. He saattavat joutua lukemaan tekstin useaan otteeseen ymmärtääkseen, mistä on kyse. Myös virheiden laatuun otetaan kantaa, sillä erityisesti tietyt virheet mielletään ymmärrystä vaikeuttaviksi. Etenkin välimerkki-, yhdyssana- ja verbiongelmat mainitaan useissa kommentteissa.

(88) Mä tykkään sun blogista ja luen sitä, mutta täytyy tunnustaa, että välillä kyllä olen ihan ihmeissäni miten paljon pilkku-, piste- ja yhdyssanavirheitä teksteissäsi on. Joskus olen jopa käsittänyt asioita tästä syystä väärin.... (LK91)

(89) Mitä paremmin teksti on oikoluettu, sitä paremmin se onnistuu välittämään viestin. Vaikkapa verbin puuttuminen tai väärä muoto saattaa saada koko lauseen tai virkkeen asian pääläelleen, siksi ihmettelen miten moni bloggajakin toteaa ettei ole ”resursseja” oikolukuun. (LK129)

Ymmärrettävyyssdiskurssissa voi nähdä lukijoiden suhtautumisen kieliongelmiin pähkinäkuoressa. Joitakin virheet häiritsevän enemmän, joitakin vähemmän. Tietyt virheet saavat aikaan enemmän huomautuksia kuin toiset. Yhdistävänä tekijänä on kuitenkin tekstin jonkinlainen ymmärtäminen. Paljon voidaan hyväksyä, mikäli tekstin kuitenkin ymmärtää. Vaikka joissakin kommentteissa virheiden ei juuri nähdä vaikuttavan ymmärrettävyyteen, ei niissäkään puolusteta tekstiä, josta ei saa selvää. Tämä onkin varsin luonnollista, sillä blogit ovat lukijoille pääsääntöisesti vapaa-ajan viihdettä, ja tuskin kukaan vapaaehtoisesti kuluttaa aikaansa lukemalla tekstiä, jota ei ymmärrä.

6.6 Kontekstidiskurssi

Kontekstia koskeva diskurssi aktivoituu 21 kommentissa. Niissä pohditaan kontekstin vaikutusta kieleen, sen ongelmiin ja normien mukaiseen käyttöön. Solinin (2012: 352) mukaan sosiaalisen toiminnan näkökulmasta normeja analysoidaan aina suhteessa kontekstiin. Tällöin oletetaan esimerkiksi tietynlaisen kielenkäytön hyväksyttävyyden määrittävän eri tavoin eri tilanteissa. Jos kielellinen toiminta on tilanteelle tyypillistä, odotuksenmukaista ja yhteisön näkökulmasta hyväksyttävää, se katsotaan normatiiviseksi. (Solin 2012: 352.) Tässä tutkimuksessa blogien lukijat pyrkivätkin määrittämään blogikontekstille norminmukaista kielenkäyttöä.

Aineistosta on rajattavissa kaksi tapaa nähdä konteksti ja puhua siitä. Ensimmäinen tapa on kertoa, mikä ei ole norminmukaista blogikontekstille. Monessa kommentissa tehdään ero blogin ja virallisen tekstin välille.

(90) Aika pätemistä yhdyssana poliiseilta. Kertoo ehkä enemmän heistä, kuin sinusta. Tämähän on blogi, eikä mikään virallinen asiasivusto (LK104)

(91) En missään nimessä tarkoita, että pitäisi kirjoittaa jäykkää asiakirjakieltä, vaan selkeää tekstiä omalla tyylillä. (LK55)

(92) Mä en ymmärrä yhtään mitä epäselvää tuossa tekstissä on. Mielestäni selkeää! Ei mitään kirjakieltä mutta sellaista en jaksaisikaan lukea (LK84)

Esimerkeistä käy ilmi, että blogien kielen nähdään selvästi poikkeavan kielimuodosta, jota kommentoijat kutsuvat *asiakirjakielleksi* tai *kirjakielleksi*. Niiden välille halutaan tehdä ero, ja virallisempi kieli nähdään jopa huonona asiana. Esimerkissä 91 siihen viitataan adjektiivilla *jäykkä* ja esimerkissä 92 todetaan, että sellaista ei jaksaa lukea. Esimerkissä 90 muistutetaan kontekstin olevan blogi, eikä virallinen asiasivusto, mikä antaa ymmärtää, että näiden kahden välillä on selvä kielellinen ero. Mieli-käinen ja Palander (2014: 236) ovat todenneet, että tilanteissa, joissa odotetaan epävirallista rekisteriä ja persoonallista lähikieltä, sosiaaliset normit eivät suosi kirjakielen käyttämistä.

Sen lisäksi, että kerrotaan mitä blogien kieli ei ole, kuvaillaan myös, mikä sille on tyypillistä ja norminmukaista.

(93) Puhekielisyyys, vapaammat sanamuodot sun muut on mielestäni olennainen osa ns. semi-ammattilaisten tekstejä ja nettijuttuja. (LK129)

(94) Mä olen tarkka oikeinkirjoituksesta – mutta en omastani somessa enkä esim. blogikirjoittajien teksteissä. (LK133)

(95) Musta aika normaali puhekielinen teksti. En oikein ymmärrä, mikä tuossa lauseessa oli vaikeasti ymmärrettävää... (LK81)

Tietynlainen vapaus ja puhekielisyyys nostetaan esiin blogikielen normeina. Esimerkissä 95 todetaan tekstin olleen *normaali puhekielinen teksti*, mikä implikoi puhekielen olevan blogien normaali kielimuoto. Myöskin turha tarkkuus kieliasioissa, esimerkiksi oikeinkirjoituksessa, nähdään sosiaalisessa mediassa ja blogiteksteissä norminvastaisena.

Blogeilla vaikuttaa siis olevan omat sääntönsä kielen suhteen. Tämä onkin luonnollista ottaen huomioon niiden erityisluonteen puhutun ja kirjoitetun kielen välimaastossa. Vapaa puhekielinen teksti sopii blogimaailmaan, kunhan kieli pysyy ymmärrettävänä. Öörni (2016) onkin artikkelissaan todennut blogikielen tärkeimmäksi tavoitteeksi sujuvuuden. Sivistyneisyydellä on blogitekstissä vähän painoarvoa sujuvuuden ja kiinnostavan kielenkäytön ollessa tärkeämmässä asemassa. (Öörni 2016.)

6.7 Motivointidiskurssi

Kaksi seuraavaa diskurssia liittyvät osittain toisiinsa. Niistä ensimmäinen on motivointi, joka kahdelatoista kommentilla edustaa selvästi harvemmin aktivoituvia diskursseja. Motivoinnin keskeinen idea on saada bloggaaja tekemään jotain lukijan toivomaa siinä uskossa, että bloggaaja hyötyy siitä itse. Lukija yrittää siis ohjata kirjoittajaa tiettyyn suuntaan perustelemalla väitteensä kirjoittajan kannalta tärkeillä asioilla.

Usein lukijat vetoavat lukukokemukseen, kuten esimerkit 96 ja 97 osoittavat:

(96) Kannattaa jatkossakin kiinnittää superisti huomiota tekstin ulkoasuun ja kielioppeihin, koska se tekee lukemisesta miljoona kertaa mukavampaa (LK63)

(97) Lukukokemus on miellyttävämpi ja uusi lukija palaa todennäköisemmin uudelleen, jos oikeinkirjoitus on kohdillaan. (LK49)

Kommentoijat kertovat kirjoittajalle, minkälainen kokemus tekstien lukeminen on, ja mikä tekisi kokemuksesta paremman. Mikäli kieliasiat, kuten oikeinkirjoitus, tekstin ulkoasu ja kielioppi olisivat kohdillaan, lukijan kokemus tekstistä ja sitä kautta blogista olisi parempi. Tällaiset kommentit sisältävät taustaoletuksen, jonka mukaan kirjoittaja on kiinnostunut lukijoistaan ja haluaa tehdä blogista heille mahdollisimman miellyttävän paikan. Motivointina lukukokemus vaikuttaa luontevalta, sillä lähtöoletuksena on, että tekstejä tehdään jotakuta muuta kuin itseä varten.

Toinen keskeinen diskurssin aktivointitapa on lukijoiden saamiseen ja sitouttamiseen viittaaminen. Kuten Noppari ja Hautakangas (2012: 58) toteavat, vasta yleisö synnyttää blogin. Lukijat ja vuorovaikutus ovat bloggaajalle kaikki kaikessa. (Noppari & Hautakangas 2012: 58). Usein kommentoijat esittävätkin laadukkaamman tekstin tuovan blogiin enemmän lukijoita, kuten esimerkissä 98.

(98) Tietysti, jos ei sua kiinnosta edes tuota kymmentä sekkaa käyttää tuohon oikeinkirjoitukseen, niin sittenhän sille ei voi mitään. Ajattelin vaan että se voisi houkutella lisää lukijoita paikalle. (LK96)

Uusien lukijoiden lisäksi kommentoijat uskovat bloggaajien olevan kiinnostuneita säilyttämään ja sitouttamaan jo sivustolle tiensä löytäneet kävijät. Tämä on nähtävissä esimerkissä 97. Lukijoiden määrä tarkoittaa sitä, kuinka suosittu blogi on. Sivuston kävijämäärät ja kävijöiden toimet taas ovat usein verrannollisia siihen, minkälainen tulonlähde blogi pitäjälleen on. Onkin luonnollista, että lukijat arvelevat kirjoittajien olevan kiinnostuneita heidän mielipiteistään ja siitä, palaavatko he myöhemmin blogin pariin.

6.8 Ammattimaisuusdiskurssi

Kahdeksas diskurssi käsittelee blogien ammattimaisuutta eli jatkaa jo edellisessä luvussa pilkahtaneen teeman syventämistä. Diskurssi aktivoituu yhdeksässä kommentissa, joissa pohditaan blogien ammattimaista luonnetta. Manifeston vuoden 2019 barometrin mukaan somevaikuttaminen on kehittynyt harrastuksesta ammattimaisempaan suuntaan ja siihen suhtaudutaan entistä vakavammin (Manifesto 2019: 4).

Aineiston kaikki bloggaajat ovat siinä mielessä ammattilaisia, että tienaa blogillansa rahaa. Vaikka bloggaamiseen ei vaadita minkäänlaista pätevyyttä, kuuluvat kirjoittaminen ja tekstin tuottaminen kuitenkin kaikkien aineiston bloggaajien työhön. Kuten Piippo, Vaattovaara ja Voutilainen (2016: 78) toteavat, sosiaalisen median avulla on mahdollista tavoittaa laajoja yleisöjä ilman perinteisen median portinvartijoiden väliintuloa. Uudenlainen valta onkin hälventänyt julkisen ja yksityisen rajaa kielenkäytön suhteen ja tuonut puhekielisemmät lajit myös osaksi julkista kielenkäyttöä (Piippo, Vaattovaara & Voutilainen 2016: 78). Siksi onkin mielenkiintoista tarkastella, mitä mieltä yleisö, eli lukijat ovat kielen ja blogien ammattimaisen luonteen yhteydestä.

Monissa kommentteissa ammattimaisuus asetetaan jonkinlaiseksi takeeksi paremmasta kielestä.

(99) Niin, sitä juuri tarkoitin että ammatikseen jos kirjoittaa niin voisi tarkistuttaa tekstin toisella henkilöllä tms. jos tietää että oikeinkirjoitus on itselle vaikeaa. (LK124)

(100) En tarkoita loukata tällä henkilökohtaisesti, mutta mun mielestä jos kirjoittaminen on ammatti niin siihen on panostettava ja nähtävä vaivaa oikeinkirjoituksen eteen. (LK121)

(101) Pointtina tähän nyt lähinnä on se, että kun kerran kirjoitat blogia työksesi, tai sivutyöksesi, niin voisitko keskittyä kielioppiin ja lauserakenteisiin? (LK55)

Esimerkeistä 99–101 käy ilmi, että lukijoiden mielestä tekstin tulisi olla laadukkaampaa, mikäli blogia kirjoitetaan työksi. Status työstä yhdistyy lukijoiden mielessä suurempiin vaatimuksiin, joita blogin kirjoittajalle voi esittää. Kaikissa esimerkkien kommentteissa toivotaan suurempaa tarkkuutta kielen työstämiseen, mikä perustellaan sillä, että blogi on kirjoittajan työ. Kommentit muotoillaan ehdoksi: kieleen tarvitsee kiinnittää huomiota vain, jos blogia tekee työksensä.

Havainnollistaakseen vaatimuksiaan lukijat myös vertaavat blogia muihin konteksteihin.

(102) Sehän on sama kuin että menet hammaslääkärille ja joka päivä 1/5 sen duuneista menis vituralleen, koska on näet tämä hahmotushäiriö. Tai kampaaja ei onnistu värien sekoituksessa, koska värisokeus. (LK134)

(103) Ei Hesari tai muutkaan lehdet ole täynnä kirjoitusvirheitä ja joo, kyllä vertaan blogiasi niihin koska niinkun sanoit tämä on sulle ammatti ja kirjoitat julkisesti. (LK121)

Esimerkissä 102 blogin pitoa verrataan muihin ammatteihin. Näin lukija muistuttaa, että jokaisessa työssä on tiettyjä vaatimuksia, jotka tulee täyttää ja joita ei voi sivuuttaa. Jälkimmäisessä esimerkissä 103 blogia suhteutetaan Helsingin Sanomiin ja muihin lehtiin. Kaikki aineiston blogit ilmestyvätkin verkkolehden alaisuudessa, joten assosiaatio lehtimaailmaan on luonnollinen.

Kaikki kommentoijat eivät miellä blogin pitoa samassa määrin työnteoksi. Pikemminkin blogien ammattimaisuus nähdään jatkumona, jonka eri kohtiin lukijat mielipiteillään sijoittuvat. Bloggaajista puhutaan esimerkiksi *semi-ammattilaisina*, blogista *puoliammattina* tai *sivutyönä*. Jos taas blogi nähdään kirjoittajan ainoana työnä, sille halutaan asettaa enemmän laatuvaatimuksia. Bloggaamisen luonne aiheuttaa siis selvää horjuntaa kommenteissa.

Jopa saman blogin sisällä eri postausten ammattimaisuutta verrataan keskenään. Yhden blogin kaikkia postauksia ei nähdä samalla tavalla työnteoksi ja ammattimaisuuden osoituksiksi.

(104) Mun mielestä omissa teksteissä virheet on ihan sama, mutta yhteistyöpostaukset yms on ns. hutiloidusti tehdyn oloisia kun niissä on isot määrät virheitä. Mulla ainakin henk koht tulee olo, että eipä taida [henkilön nimi] oikeasti olla tätä mieltä... postaus on tehty vaan kiireessä rahankiilto silmissä.... vaikka ei näin olisikaan. (LK91)

Esimerkissä 104 käy ilmi, että erilaiset yhteistyöt yritysten kanssa nähdään varsinaisena työntekona, johon pitäisi panostaa. Blogin kirjoittajan omiin teksteihin hän saa soveltaa vapaampaa tyyliä. Yhteistyöpostaukset katsotaan ammattimaisuuden osoitukseksi, jonka uskottavuus kärsii kielellisistä ongelmista. Tällaisissa postauksissa olevat virheet voivat myös assosioitua yritykseen, jonka kanssa yhteistyötä tehdään.

Myös blogin kirjoittajan saama rahallinen korvaus kiinnostaa lukijoita. Se katsotaan vakuudeksi siitä, että bloggaajan tulisi nähdä vaivaa blogin ja sen kielen eteen, mutta myös jonkinlaisena lahjana lukijoilta. Lukijat kokevat mahdollistavansa blogin pitäjän työn ja tämän siitä saaman korvauksen.

(105) Saako kysyä, pystytkö elämään ihan vain blogin kautta saaduilla tuloilla? Missä summissa liikutaan noin suurin piirtein kuukausittain? Jos et halua vastata ok, mutta muista, että lukijaystävällisyys kannattaa – ilman lukijoita et blogilla itseäsi elättäisi (-: Sitten vielä olisi mukavaa, että oikolukisit näitä tekstejäsi vähän ennen julkaisemista. Vai onko tosiaan niin, että tosissasi luulet esimerkiksi sosiaalisen median olevan yhdyssana? Mitä suuremmiksi blogisi kautta saadut tulosi kasvavat, sitä enemmän vaatimuksia tulee mielestäni hyväksyä myös lukijoilta ja sinun pitää osata myös ottaa kritiikki vastaan. (LK28)

Lukijan mukaan blogista saadut tulot ovat suoraan verrannollisia siihen, kuinka paljon kirjoittajan on otettava palautetta lukijoilta ja toimittava sen mukaisesti. Kommentoija muistuttaa, että lukijat – hän mukaan luettuna – mahdollistavat kirjoittajalle blogilla elämisen, minkä vuoksi lukijoita olisi syytä kohdella ystävällisesti. Bloggaaja on ikään kuin ammattinsa velkaa yleisölleen.

6.9 Lukijoiden vastuudiskurssi

Kahdeksan varsinaisen diskurssin lisäksi aineistossa esiintyy vastuudiskurssia. Se aktivoituu kommenteissa, joissa pohditaan, kuka tekstistä, sen kielestä ja lukemisesta on vastuussa. Myös Saviniemi (2015: 259) puhuu tutkimuksessaan vastuudiskurssista, mutta se eroaa tämän tutkimuksen vastavasta tarkoittamalla toimitushenkilökunnan vastuuta kielestä esimerkiksi mallinannon näkökulmasta.

Kuten kaikki diskurssit myös vastuu aktivoituu vain osassa kommentaareissa. Tässä luvussa esitellään lukijoiden kommentaareissa esiin tulevia ilmaisuja, myöhemmin tutkimuksessa pääsevät myös

käsittelyyn kirjoittajien kommentit. Molemmissa kommenteissa vastuu aktivoituu keskustelussa, jossa pohditaan, kenelle se kuuluu.

Osa aiemmin esitellyistä diskursseista aktivoi automaattisesti myös vastuudiskurssia. Esimerkiksi neuvontadiskurssiin kuuluu luonnollisesti ajatus, että kirjoittajan tulee hyödyntää annettuja neuvoja ja tehdä näin tekstistään laadukkaampaa. Myös laatudiskurssin virheellisyyksiin ja lukukokemukseen viittaaminen sisältää oletuksen kirjoittajan vastuusta. Viimeisenä esitelty ammattimaisuus aktivoi usein vastuuta, sillä kommenteissa todetaan suoraan blogin työnä velvoittavan kirjoittajan tiettyihin asioihin. Esimerkiksi kirjoittajan suora puhuttelu, hänen käskemisensä tai häneltä jonkin asian pyytäminen ovat kaikki viitteitä vastuun siirtämisestä kirjoittajan suuntaan.

Myös ymmärrettävyyssdiskurssin väärin ymmärtäminen nähdään usein kirjoittajan syynä. Kiinnostavaa kyllä, ymmärtäminen voidaan nähdä myös lukijasta lähtöisin olevana asiana.

(106) Musta aika normaali puhekielinen teksti. En oikein ymmärrä, mikä tuossa lauseessa oli vaikeasti ymmärrettävää... Jos tekstiä on vaikea ymmärtää tai lukea, kannattaa lopettaa, lukea jotain muuta ja säästää itsensä kommentoinnin vaivalta (LK81)

Mikäli lukija ei siis ymmärrä tekstin sanomaa, on hänen kommentoijan mielestä parempi lukea jotain muuta, eikä vaatia kirjoittajalta selvennystä. Näin vastuu lukemisesta ja sen aiheuttamasta hämmennyksestä siirretään lukijalle. Kommentoija kannattaa siis jonkinlaista ”Lue omalla vastuulla” -periaatetta.

Joissakin diskursseissa vastuunjako ei siis ole kovin selvä. Joidenkin diskurssien kommenteissa vastuuseen ei oteta lainkaan kantaan, joissakin se riippuu täysin lukijan mielipiteestä. Keskeinen huomio vastuusta on kuitenkin se, että vaikka blogin kirjoittaja ammatikseen tarjoaa tekstejä luettavaksi, tämä ei automaattisesti lukijoiden mielestä vastuuta häntä kielellisesti laadukkaaseen ja ymmärrettävään tuotokseen. Vastuu voidaan yhtä hyvin nähdä lukijalla, joka vapaaehtoisesti käy blogissa ja näin menettää oikeuden kielestä huomauttamiseen. Kanta kiteytyy painokkaasti esimerkissä 107:

(107) Ei tarvitse lukea jos häiritsee. (LK98)

7 KIRJOITTAJIEN DISKURSSIT

Kolmas analyysiluku esittelee blogien kirjoittajien näkökulmaa. Luvussa tarkastellaan kommentteja, joilla kirjoittajat ovat vastanneet lukijoiden huomautuksiin, joita käsiteltiin edellisessä analyysiluvussa. Lisäksi aineistona on muutama blogiteksti, joissa on pohdittu kieliongelmiä. Analyysissa keskitytään siihen, miten kirjoittajat vastaavat lukijoille ja miten he perustelevat vastauksensa. Luku pyrkii vastaamaan kysymyksiin: **Miten blogien kirjoittajat suhtautuvat kielen ongelmiin ja niistä huomauttamiseen? Miten he rakentavat vastakommenttinsa?**

Pietikäisen ja Mäntysen (2009: 56) mukaan asiat voi esittää monella tavalla, ja jokaisella tavalla on omanlaisensa seuraukset sekä asian että asianomaisten kannalta. Se miten lukijat ovat kommenttinsa esittäneet, vaikuttaa siihen, millä tavalla kirjoittajat huomautuksen kokevat ja sitä tulkitsevat. Edelleen sillä, miten kirjoittaja lukijoilleen vastaa, on vaikutusta lukijoiden vastareaktioon ja laajemmin blogin ilmapiiriin.

Myös tässä luvussa tutkimuskysymyksiin vastataan diskurssien avulla. Edellisen luvun tavoin kirjoittajien diskurssit ovat muodostuneet aineistolähtöisesti sisällönanalyysin ja diskurssinanalyysin avulla. Tämäkin tarkastelu nojautuu Saviniemen (2015) tutkimuksen diskursseihin ja niiden muodostustapaan. Osa kirjoittajien diskursseista on samoja kuin lukijoilla, mutta erilaisen näkökulman vuoksi myös eroja löytyy paljon.

Yhteensä kirjoittajien kommentteissa aktivoituvia diskursseja on kahdeksan: kuittaus, vahvistus, parannus, puolustus, syy, konteksti, ammattimaisuus ja tunne. Kirjoittajien diskurssit ovat siis haajantuneempia kuin lukijoiden. Kuittaus- ja vahvistusdiskurssit on yhdistetty samaan käsittelyyn niiden yhteneväisen luonteen vuoksi. Samoin on tehty konteksti- ja ammattimaisuusdiskurssille.

Aineistossa on kirjoittajien kommentteja huomattavasti vähemmän kuin lukijoiden (61 kappaletta). Kirjoittajien diskursseja on tarkasteltu vastakommenttien lisäksi blogiteksteissä, mikäli bloggaaja on aineiston tarkasteluvälillä ottanut kieliongelmiin kantaa. Huomattavaa on, että näin on tehnyt vain yksi aineiston bloggaaja. Blogitekstejä on yhteensä viisi, joten niitä on vähäisen määrän vuoksi käsitelty yhteneväisesti kommenttien kanssa. Katsaus kirjoittajien näkökulmaan on siis lukijoihin verrattuna suppeampi.

Kirjoittajissa on myös keskinäisiä eroja. Jotkut vastaavat kaikkiin kielitä koskeviin kommentteihin, jotkut vain harvoihin. Myös vastaustyyli on luonnollisesti jokaisella omanlaisensa. Kiinnostavaa on, että tietyt diskurssit painottuvat tietyillä kirjoittajilla. Jotkut bloggaajat esimerkiksi etsivät enemmän syitä ongelmien selittämiseksi, joidenkin kommentteissa aktivoituu usein puolustusdiskurssi. Tätä avataan enemmän pohdintaosiossa.

7.1 Kuittausdiskurssi ja vahvistusdiskurssi

Kuittaus on aineistossa kaikkein eniten aktivoituva diskurssi. Yhteensä se löytyy 32 kommentista, eli enemmän kuin joka toisesta. Aktivoitumisen määrä selittyy diskurssin laadulla: sillä on tarkoitus ”kuitata” lukijan viesti vastaanotetuksi. Useimmiten kuittaus tapahtuu kiittämällä lukijaa kommentista.

(108) Hei! Kiitos kommentistasi! :) Yritän panostaa vielä enemmän tekstiin ja sen laatuun! (KK33)

(109) Kiitos tiedosta 😊 (KK7)

Kiittämällä kirjoittaja viestii vastaanottaneensa ja sisäistäneensä lukijan huomautuksen. Sen voi myös mieltää vastaukseksi lukijan näkemään vaivaan. Lukija on pannut merkille kieliongelman ja kirjoittanut kommentin korjatakseen sen, joten bloggaaja kuittaa tämän vaivannäön kiittämällä siitä. Esimerkiksi jälkimmäisen esimerkin tapaiset *kiitos tiedosta/korjauksesta* -ilmaisut voi tulkita näin.

Kiittämisen lisäksi kirjoittajat saattavat myös kuvailla saamaansa palautetta positiivisesti. Kriitikki voi olla esimerkiksi *rakentavaa* tai palaute *tervetullutta*. Tällaisilla ilmauksilla bloggaaja pitää yllä hyviä välejä lukijoihin ja luo positiivista ilmapiiriä blogiin. Lukijoiden kommentointihalua ei lanistu, ja he palaavat todennäköisemmin sivustolle.

Kuittaus voi olla myös huomattavan suppea. Kirjoittaja saattaa vastata palautteeseen esimerkiksi yhdellä sanalla tai jopa pelkällä merkillä kuten esimerkeissä 110 ja 111:

(110) Haptee <3 (KK56)

(111) <3 (KK50)

Esimerkistä 110 on tulkittavissa, ettei blogin kirjoittaja näe lukijan huomautusta perusteltuna tai kovin oleellisena. Sen sijaan hän vastakommentissaan kehottaa lukijaa ottamaan happea, eli rauhoittumaan. Lyhyt kommentti antaa myös ymmärtää, ettei kirjoittaja halua nähdä enempää vaivaa sen eteen. Esimerkissä 111 taas kirjoittaja on valinnut hyvin tiiviin tavan kuvailla tuntemuksiaan lukijan kommentin sisältöä kohtaan.

Kuten jo aiemmin on todettu, lukijat ja vuorovaikutus ovat bloggaajalle kaikki kaikessa (Noppari & Hautakangas 2012: 58). Kuittausdiskurssissa voikin pääosin nähdä viitteitä blogin kirjoittajien halusta rakentaa hyvää vuorovaikutusta lukijoiden kanssa. Kuittaamisella kirjoittaja viestii lukijan tulleen huomatuksi ja ymmärretyksi. Aina kuittaus ei kuitenkaan tarkoita lukijan esittämän kannan hyväksymistä ja siitä samaa mieltä olemista.

Eräänlaisena kuittauksena voi nähdä myös vahvistusdiskurssin, joka aktivoituu silloin, kun kirjoittaja vahvistaa lukijan osoittaman epäkohdan. Diskurssi löytyy viidestätoista, eli lähes joka neljännestä kirjoittajien kommentista. Myös vahvistamalla lukijoiden huomaamat asiat kirjoittaja rakentaa

vuorovaikutusta itsensä ja heidän välilleen. Vahvistus tapahtuu esimerkiksi toteamalla, että lukijan huomaama ongelma on todellinen.

(112) Olen pahoillani, että näitä kirjoitusvirheitä aina silloin tällöin blogiini eksyy. (KK26)

(113) Hups niinpä tietenkin <3 Se H vain tulee sinne AINA :D. (KK32)

Esimerkissä 112 kirjoittaja vastaa lukijan huomautukseen blogissa olevista kirjoitusvirheistä. Toteamalla, että niitä eksyy sinne silloin tällöin, hän vahvistaa lukijan tekemän huomion ja lisäksi pahoittelee tilannetta. Jälkimmäinen esimerkki 113 on vastaus *samppanja*-sanan oikeinkirjoituksesta muistuttavaan kommenttiin. Kiinnostavaa on, että kirjoittaja kuvailee h-kirjaimen *tulevan* sanaan, eikä näin joudu myöntämään omaa vaikutustaan virheen syntymiseen.

Diskurssi aktivoituu myös teksteissä, joissa kirjoittaja kertoo olevansa tietoinen kieliongelmistä:

(114) Tiedän ja tiedostan ongelmani ja osaan elää sen kanssa ja toivottavasti myös moni lukijani. (BT1)

Suoralla kommentilla kirjoittaja tuo ilmi tiedostavansa lukijoiden merkille panemat asiat. Kertomalla olevansa niistä tietoinen kirjoittaja vihjaa kenties, että asia on mennyt perille, eikä siitä tarvitse enää keskustella. Vahvistamisen tarkoituksena voi siis olla myös käsitellä asia tehokkaasti ja lopullisesti. Joistakin kommenteista on myös tulkittavissa turhautumista sekä kieltä että siitä huomauttajia kohtaan.

(115) Mää rehellisesti en osaa yhdyssanoja ja tungen pilkun aina sinne, missä se näyttää musta hyvältä. Tarkastan ja luen tekstini aina vähintään 3 kertaa enkä silti erota virheitäni 😊 (BT4)

Esimerkin 115 kaltaisessa vahvistamisessa voi olla kyse vastareaktiosta, joka kirjoittajalle on tullut kieltä kohtaan. Hän on pyrkinyt tarkastamaan tekstinsä virheiden varalta, mutta ei ole onnistunut siinä. Sen sijaan lukijat huomaavat virheet ja huomauttavat niistä. Tämä voi luoda kirjoittajalle tunteen hänen saavuttamattomissaan olevista normeista. Voutilaisen (2016: 169) mukaan suosituksia hallitsematon voi kokea, ettei kykene viestimään yhteisellä yleiskielellä yhtä hyvin kuin muut, eli että se ei kuulu hänelle. Tällaisesta vastareaktiosta voi olla kyse, kun blogin kirjoittaja kuvailee kamppailuaan kieliongelmiensa kanssa.

7.2 Parannusdiskurssi

Kuittauksen jälkeen useimmiten aktivoituu parannusdiskurssi. Sitä löytyy 22 kommentista, eli diskurssi kattaa yli kolmasosan kirjoittajien aineistosta. Ilmaisut, jotka sitä aktivoivat, liittyvät ajatuksen paremmasta kielestä. Kirjoittajat vastaavat lukijoiden kommentteihin viittaamalla kieliongelmiensa mahdolliseen poistumiseen. Osassa kommenteissa luvataan suoraan, että asialle aiotaan tehdä jotain:

(116) Kiitos kovasti rakentavasta kritiikistä, otan tämän huomioon seuraavissa postauksissa (KK19)

(117) Kiitos kovasti rakentavasta palautteesta :) Kiinnitän ehdottomasti siihen enemmän huomiota! (KK22)

(118) Kiitos kumminkin rakentavasta kritiikistä otan tämän asian huomioon ja luen tekstini läpi ennen kuin julkaisen ne! (KK31)

Esimerkeistä 116–118 käy ilmi, että kirjoittaja kertoo muuttavansa toimintaansa lukijan toivomaan suuntaan. Kommenteissa ei ole epävarmuutta, vaan kirjoittaja lupaa ilmaisuihlla *otan huomioon, kiinnitän huomiota* ja *luen tekstini läpi* tekevänsä tästä lähtien tarvittavat toimenpiteet. Sanoista *seuraavissa postauksissa* ja *enemmän huomiota* voi tulkita, että tilanne tulee muuttumaan aiempaan nähden.

Kirjoittaja saattaa myös viitata vaivaan, jonka tekstien eteen näkee. Puhumalla esimerkiksi asian *työstämisestä, harjoittelemisesta* ja *paremman lopputuloksen hakemisesta* kirjoittaja kertoo lukijoille näiden huomauttamien asioiden olevan työn alla. Vahvistusdiskurssin tapaisesti lukijalle annetaan tunne, että hänet on huomioitu. Toisaalta kirjoittaja voi ilmaisulla myös huomauttaa, että kieli aiheuttaa hänelle haasteita, jotka eivät välttämättä heti katoa. Työntekoon liittyvät puhettavat kertovat lukijalle, että asian eteen nähdään vaivaa, ja tilanteeseen on mahdollisesti odotettavissa parannusta.

Useimmiten parannusdiskurssi aktivoituu kuitenkin kommenteissa, joiden ilmaisutavat viittaavat epävarmuuteen. Tyypillisesti epävarmuus ilmaistaan verbivalinnoilla.

(119) Yritän ottaa tuon huomioon kirjoittaessani tekstejä! (KK35)

(120) Pyrin kiinnittämään tuohon huomiota jatkossa!! (KK42)

(121) Kokoajan koitan oikeinkirjoitusta kehittää ja se mistä lähdin niin on jotain muuta kun missä olen nyt (KK55)

Yritän-, *pyrin-* ja *koitan-*verbeissä merkitys on kaikissa verrattain sama. Aineiston perusteella on tavallista, että kirjoittaja lieventää lupauksensa velvoittavuutta käyttämällä tämän tapaisia epävarmuutta ilmaisevia verbejä. Luukka (1992: 361) on huomannut saman tieteellisten kirjoittamisen yhteydessä. Hänen mukaansa kirjoittaja antautuu aina mahdollisen kritiikin kohteeksi ja jättää siksi vastaiskun varalta takaportin auki. Varovainen kirjoittaja käyttää tekstissään varauksia, tarkennuksia sekä varmuusasteen lievennyksiä. (Luukka 1992: 361.) Suuri osa parannusdiskurssin aktivoivista ilmaisuista sisältääkin jonkinlaista ehdollisuutta tai varmuuden lieventämistä.

7.3 Syydiskurssi

Puhetapoja, joissa blogin kirjoittaja pohtii virheiden taustalla olevia syitä, kutsutaan tässä syydiskursiksi. Diskurssi aktivoituu 18 kommentissa. Keskustelussa, jossa toiselle osapuolelle esitetään virheitä tämän toiminnassa, on luontevaa ongelmien aiheuttajien selvittäminen. Tämä kategoria on siinä mielessä mielenkiintoinen, että se valottaa hieman blogien kieliongelmiin syitä, joihin muuten tällä tutkimuksella ei ole mahdollista saada selvyttä.

Syyt ovat moninaisia, eikä niistä ole löydettävissä kovin yhtenäistä linjaa. Ne voi kuitenkin luonteensa perusteella jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä koostuu sisäisistä syistä, eli syistä, jotka liittyvät kirjoittajaan itseensä, ja toinen ryhmä ulkoisista syistä, jotka ovat ulkopuolisen tahon aiheuttamia. Ensimmäistä ryhmää edustavat esimerkit 122 ja 123.

(122) Yritän ottaa tuon huomioon kirjoittaessani tekstejä! Tässä neljän vuoden aikana vain, kun teksti on muuttunut ns. oman tyyliseksi kaikkineen "ärsyttävineen" juttuine hah, mutta yritän kiinnittää tuohon huomiota enemmän (KK35)

(123) Mitä olen itse huomannut, kun teksti tulee suoraan sydämeistä, on tekstikin paljon sujuvampaan. Joskus postauksen teksteihin menee monta tuntia, mutta tämän kirjoitin alle puolessa tunnissa ilman mitään keskeytyksiä. (KK37)

Esimerkissä 122 kirjoittaja perustelee lukijan huomaamaa komitatiivivirhettä sillä, että siitä on tullut osa hänen kirjoitustyyliään. Kirjoittaja näkee virheen osana persoonallista kirjoitustapaa, joka hänelle on kehittynyt blogin pitämisen aikana. Parannusdiskurssi, joka seuraa syydiskurssia, on epävarmassa muodossa *yritän*. Kirjoittaja ilmaisee epäröivänsä, että pääsisi persoonallisesta tavastaan eroon. Jälkimmäinen esimerkki 123 on siitä kiinnostava, että kirjoittaja vastaa siinä lukijan antamaan positiiviseen palautteeseen. Lukija on huomannut, kuinka sujuvaa teksti on ollut, ja bloggaaja esittää syynä olevan kirjoituksen aihe, joka on lähellä hänen sydäntään. Positiivisen asian aiheuttajaa onkin varmasti helpompi etsiä itsestään virheisiin verrattuna.

Toinen ryhmä, ulkoiset syyt, on sisäisiä huomattavasti suurempi ja kirjavampi. Kirjoittajat vetoavat esimerkiksi kiireeseen: blogin kirjoittaminen on *hektistä hommaa*, siihen ei ole tarpeeksi aikaa, postaus on tehty nopeasti aamupalalla tai kahdelta yöllä. Kiireeseen viittaaminen antaa ymmärtää, että kielikin olisi laadukkaampaa, mikäli bloggaajalla olisi enemmän aikaa hioa sitä. Erinäiset tekniset syyt ovat myös suosittuja, kuten esimerkeistä 124–126 käy ilmi:

(124) Mulla vaan tulee huolimattomuusvirheitä etenkin koneella kirjoittaessa vaikka miten yritän (KK16)

(125) Mulla on vaan vähän hankala luetuttaa postauksia kellään toisella.. (KK13)

(126) Mulla ei ole Macissa kirjoitusohjelmaa ja vaikka olisi niin se että kirjoitan sanat erikseen ei se niitä yhdysanoiksi korjaa... (KK48)

Kirjoittajien mukaan etenkin tietokoneella kirjoittaminen aiheuttaa kielivirheitä. Samoin se, jos joutuu kirjoittamaan suoraan blogialustalle ilman erillistä kirjoitusohjelmaa. Myös se, että tekstejä ei saa oikoluettutettua kenelläkään ennen julkaisua, aiheuttaa virheellisyyksiä. Tekniset ongelmat ovat yksiselitteisiä ja uskottavia, ja siksi niihin on helppo vedota. Joskus kirjoittajat viittaavat siihenkin, että ovat yrittäneet selvittää jotain kielinormia, mutta ovat saaneet väärää tietoa:

(127) Voi hitsi, google kertoi siis mulle väärin kun väitti että erikseen kirjoitetaan (KK9)

(128) Mietin pitkään kuinka tuo kirjoitetaan. Osa sanoi erikseen ja osa yhteen. (KK21)

Tällaisissa tapauksissa kirjoittaja puolustautuu sillä, että on ainakin yrittänyt ennakoida mahdollisia kielivirheitä. Hän asettuu ulkopuolisen tahon, esimerkiksi Googlestä saadun väärän tiedon taakse,

eikä joudu ottamaan syytä omille niskoilleen. Lukijalle välittyy kuva, jonka mukaan virhe ei johdu bloggaajan välinpitämättömyydestä eikä tietämättömyydestä. Kiinnostavaa on, että osapuolista, joiden syyksi ongelmat pannaan, puhutaan henkilöiden tapaan. Esimerkiksi Google voi *kertoa* tai *väittää* jotain.

Syydiskurssia aktivoi myös lukihäiriöön viittaaminen. Kuten virhetyyppianalyysissä kävi ilmi, lukijat epäilevät useamman aineistossa olevan blogin kirjoittajan kärsivän lukihäiriöstä. Bloggaajat itse eivät tuo asiaa kovin innokkaasti ilmi, mutta joskus kommenteissa viitataan siihen. Tällöinkään ei välttämättä puhuta suoraan lukihäiriöstä, vaan yleisemmin ongelmista kielen suhteen.

(129) Mää uskon että suurinosa ymmärtää mun tekstit ja ne ketkä tarttuvat niihin virheisiin haluvat vain tarttua niihin virheisiin. Ihmiset kenellä ei ole vastaavaa ongelmaa ei voi ymmärtää että vaikka kuinka asiaa treenaa se ei poistu. Se voi parantua mutta ei poistu. (KK47)

Kuten Hiidenmaa (2003: 239) on todennut, kielikäsitteemme on grafisentrinen, eli kirjakielen ohjaama. Kirjakielen hallinta liitetään älykkyyteen ja sitä taitamaton ihminen saatetaan tulkita tyhmäksi tai oppimattomaksi. (Hiidenmaa 2003: 238–239) Lukijoiden diskursseista kävikin ilmi, että blogin lukijat saattavat oudoksua kirjakielen taitamattomuutta. Siihen nähden onkin mielenkiintoista, että kirjoittajat eivät tuo enempää esiin mahdollista lukihäiriötä kirjoitushaasteidensa takana. Tämänkin tutkimuksen aineistosta puolesta blogeista lukijat epäilevät kirjoittajan kärsivän lukihäiriöstä, joten ilmiö ei ole harvinainen.

7.4 Puolustusdiskurssi

Puolustusdiskurssi aktivoituu 16 kommentissa, eli noin joka neljännessä. Kommenteissa kirjoittajat käyttävät itseään tai puutteellista kieltä puolustavaa ainesta. Yhteneväisen teeman vuoksi syydiskurs- sin voisi nähdä myös puolustusdiskurssin alalukuna, mutta aktivoituvien kommenttien suuren lukumäärän vuoksi ryhmää on käsitelty itsenäisenä.

Bloggaajilla on kirjava joukko puolustautumistapoja. Diskurssi aktivoituu esimerkiksi kom- menteissa, joissa bloggaajat kertovat kiinnittäneensä huomiota asioihin, joista lukijat huomauttavat.

(130) Mietin pitkään kuinka tuo kirjoitetaan. (KK21)

(131) Mä yritin vielä lukea tekstin pariinkin otteeseen läpi jottei virheitä olisi ainakaan niin paljon (KK14)

(132) Käyn aina tekstin läpi, mutta jostain syystä mä oon aika sokea omille virheilleni. En siis kirjoita kiirrellisesti! (KK16)

Esimerkkien 130–132 tapaisissa vastauskommenteissa pyritään vakuuttamaan lukija siitä, että kielen eteen on nähty vaivaa. Vaikka valittu muoto olisikin osoittanut vääräksi, kuten ensimmäisessä esi- merkissä 130, sitä on kuitenkin harkittu. Lukijalle on siis tarkoitus osoittaa viimeisen esimerkin 132 tapaan, ettei virheiden taustalla ole kiire tai välinpitämättömyys. Kuten esimerkissä 131 kirjoittaja

voi myös vedota siihen, että on pyrkinyt eliminoimaan virheet, mutta useampikaan yritys ei ole autanut.

Diskurssi aktivoituu myös kirjoittajan todetessa, että kieleen on tullut jo parannusta. Kirjoittaja voi kertoa esimerkiksi harjoitelleensa asiaa ja huomanneensa muutosta positiiviseen. Kommentit voivat tuntua epäreiluilta, jos bloggaaja on jo pyrkinyt tekemään asialle jotain. Puolustuskurssi useimmiten aktivoituu silloin, kun kirjoittaja tuntee itsensä uhatuksi. Kuten Noppari ja Hautakangas (2012: 41) toteavat, coping-keinot, esimerkiksi myönteisyys, suojaavat bloggaajaa verkossa helposti vihamieliseksi yltyvältä keskustelulta.

Yksi kirjoittajien puolustautumiskeino muistuttaa lukijoiden lievennysdiskurssia. Sillä kirjoittajat viittaavat kieliongelmiin vähäiseen merkitykseen. Ilmaisut, joilla virheiden vähäpätöisyyttä kuvaillaan, ovat monin tavoin samanlaisia kuin lievennysdiskurssissa.

(133) Olen pahoillani, että näitä kirjoitusvirheitä aina silloin tällöin blogiini eksyy. Pyrin aina oikolukemaan tekstini, mutta välillä nämä pienet virheet jäävät huomaamatta. (KK26)

(134) Mulla vaan tulee huolimattomuusvirheitä etenkin koneella kirjoittaessa vaikka miten yritän :D Onneksi ne on kuitenkin useimmiten aika pieniä! (KK16)

(135) Kyllä suurin osa ymmärtää tekstini. Sitten on niitä ihmisiä joidenka silmät sokeutuvat kun yksi pilkku on väärässä paikassa 😊 Mulla on elämässä aika hektinen vaihe meneillään ja usein ongelmat on hieman suurempia kun yhdyssanat.. (KK51)

Kirjoittajat kuvailevat virheiden kokoa tai lukumäärää vähäiseksi ilmaisuilla kuten *pieniä*, *välillä* ja *aina silloin tällöin*. Esimerkissä 135 kirjoittaja myös vihjaa, että lukijat kiinnittävät huomiota liian mitättömiin seikkoihin viittaamalla silmien sokeutumiseen yhdestä pilkkuvirheestä. Virheiden merkitys halutaan tuoda oikeisiin suhteisiin puhumalla siitä, kuinka pieniä ja satunnaisia ne ovat. Asioiden mittasuhteita pohditaan myös viimeisessä esimerkissä 135, jossa kirjoittaja vertaa yhdyssanavirheitä elämänsä muihin suurempiin ongelmiin.

Toinen lukijoiden diskursseja muistuttava puolustuskeino on ymmärrettävyyteen vetoaminen. Sekä yllä olevassa esimerkissä 135 että seuraavassa esimerkissä 136 kirjoittaja arvelee suurimman osan lukijoista ymmärtävän hänen tekstinsä.

(136) Mää uskon että suurinosa ymmärtää mun tekstit ja ne ketkä tarttuvat niihin virheisiin haluvat vain tarttua niihin virheisiin. (KK47)

Kummatkin, lukijat ja kirjoittajat, näkevät ymmärrettävyyden hyvin samaan tapaan. Se on ensisijainen, eivätkä virheet ole vaarallisia, mikäli tekstin sanoman voi kuitenkin sisäistää. Kuten Öörni (2016) on todennut, ymmärrettävyys on ja pysyy prioriteettina, etenkin blogitekstissä, jossa sujuva ymmärrettävä kieli on sivistyneisyyttä oleellisempaa.

7.5 Kirjoittajien tunnediskurssi

Honko (tulossa) toteaa, että kielivirheistä puhuminen nostattaa pintaan tunteita, sillä niiden tarkasteluun liittyy arvottamista ja ideologista painolastia. Siksi – kuten lukijoiden – myös kirjoittajien kommentteista löytyy tunnepitoista ainesta, joskin pienemmissä määrin. Sitä sisältävät ilmaisut aktivoivat tunnediskurssia, jota esiintyy kymmenessä kommentissa. Vaikka kummankin osapuolen puheta-voissa on affektiivisia piirteitä, ne eroavat toisistaan melko paljon. Tämä selittyy keskustelijoiden erilaisella asemalla.

Lukijoiden tapaan myös kirjoittajat ilmaisevat tunteitaan verbivalinnoilla. Suhteellisen vähäisessä kommenttimäärässä yksi verbi esiintyy usein.

(137) Voit palata pari postausta taaksepäin.... ei jaksais enää joka tekstiin selitellä. En jaksa oikein enää vastata ystävällisesti vaan: jos et saa selvää niin vaihda sivua. (KK45)

(138) Joo en jaksa kirjoittaa tänne asiatekstejä, tän on oltava mullekin paikka rentoutua eikä päteä kieliopilla (KK3)

Jaksaa näyttäisi olevan käyttökelpoinen ilmaisu blogien kirjoittajien vastareaktioissa. Kieliongel- mista huomauttaminen saattaa tuntua kirjoittajasta uuvuttavalta, sillä sen merkitys on yleensä pyyntö tehdä asialle jotain. Kirjoittajan suhtautuminen ilmenee viittaamalla vastauksessa negatiivisesti jak- samiseen. Muissa diskursseissa on kuitenkin käynyt ilmi, että bloggaajat pyrkivät välttämään mieli- kuvaa, jonka mukaan kielivirheet johtuisivat piittaamattomuudesta. Tästä näkökulmasta onkin mie- lenkiintoista, että käytetyin affektiivinen verbi on juuri *jaksaa*.

Muut verbi-ilmaisut ovat pääasiassa tunnekausatiiveja, joita käsiteltiin myös lukijoiden diskurs- sien yhteydessä luvussa 6.2. Lukijat ja kirjoittajat käyttävät hyvin saman tyyllisiä verbejä, sillä jo aiemmin esitellyt *ärsyttää*, *häiritä* ja *hetkauttaa* esiintyvät kaikki myös kirjoittajien puheessa. Lisäksi eräs kirjoittaja käyttää *nyppiä*-verbiä tunnekausatiivin tapaan kertoessaan, miten kieliongelmistä hu- mauttaminen aiheuttaa hänessä negatiivisia tuntemuksia.

Toinen myös lukijoiden käyttämä diskurssin aktivoija on metaforat. Merkille pantavaa on, että kirjoittajat kuvailevat metaforilla lähinnä lukijoiden tuntemuksia, eivät omiaan.

(139) Luen tekstini joskus 4-10 kertaa ja ajattelen mielessäni että nyt jumaliste onnistuin "ei virheen virhettä"... ja juuri siihen tekstiin tulee aina kommentti lukijalta jonka silmät vuotaa verta hahahaah (KK46)

(140) Kukaan ei pakota kenekään lukemaan blogiani hengenmenetyksen uhalla, eli jos koet sokeutuvasi kirjoituk- sistani niin ole hyvä ja vaihda sivua. (BT1)

Esimerkeistä 139 ja 140 huomaa, että myös kirjoittajat käyttävät silmiin liittyviä metaforia, jotka nousivat tarkasteluun myös lukijoiden diskurssien yhteydessä. Kuten silloin todettiin, kirjoitettu kieli vaikuttaa siihen, että metaforien kohteena ovat erityisesti silmät ja fyysiset haitat, joita kieli niihin aiheuttaa. Ainoa metafora, jolla kirjoittaja kuvaa itseensä kohdistuvaa toimintaa, on kuvaus siitä,

kuinka kommentit saattavat *mennä vähän ihon alle*. Myös tämä ilmaus jatkaa tutkimuksessa ilmi käynyttä fyysisyyteen ja kehollisuuteen viittaavaa tematiikkaa.

Verbivalintojen ja metaforien lisäksi kirjoittajat ilmaisevat tunteitaan myös hyvin suorilla tavoilla. Voimasanoista käytössä ovat esimerkiksi 139 esiintyvä *jumaliste* ja sen lisäksi *hemmetin*. Kuten Haakana ja Mäntynen (2002: 296) ovat todenneet, kielenkäyttäjät suhtautuvatkin kieleensä varsin tunneperäisesti. Suoraa tunteista puhumista löytyy myös esimerkistä 141:

(141) Vaikka tämä kommenttisi oli varmasti ihan positiivisessa mielessä kirjoitettu tuli tästäkin sellainen: haista vittu fiilis... (KK48)

Esimerkissä kirjoittaja käyttää voimakkaita ilmaisuja osoittaakseen tunteita, joita lukijan kommentti hänessä herättää. Tämän tapaiset reaktiot ovat kuitenkin verrattain harvinaisia, ja aineiston perusteella bloggaajat jättävät mieluummin vastaamatta kokonaan kuin reagoivat näin affektiivisella tavalla.

7.6 Kontekstidiskurssi ja ammattimaisuusdiskurssi

Lukijoilta tutuista diskursseista kirjoittajilla aktivoituvat myös konteksti ja ammattimaisuus, jotka on tässä käsitelty yhdessä vähäisen lukumäärän ja yhteneväisen luonteen vuoksi. Kontekstiin viittaavissa kommentteissa blogi nähdään ympäristönä, jolla on kieleen omat vaikutuksensa.

(142) Tämä on blogipostaus. :) Blogipostauksissani olen valinnut kieleksi hyvin vapaan puhekielen, niissäkin jotka sisältävät mainoksia. (KK2)

(143) Juurihan tekstissä sanottiin että senkin kirjoittajalla on erikseen tekstin korjaajat ja todellakaan blogiani ei voi verrata missään suhteessa Hesariin, mikä nyt oli jo ihan naurettavaa.. (KK53)

Esimerkeistä käy ilmi, että kirjoittajien mielestä blogi kontekstina on kielen normatiivisuutta lieventävä seikka. Kuten onkin jo todettu, normeja tarkastellaan aina suhteessa kontekstiin (Solin 2012: 352). Ensimmäisessä esimerkissä kirjoittaja kertoo valinneensa kieleksi vapaan puhekielen, mikä antaa ymmärtää, että kielelliset asiat ovat bloggaajien itsensä valittavissa. Niiden suhteen ei tule sääntöjä tai suosituksia esimerkiksi lehdiltä, joiden sivustoilla blogit ilmestyvät.

Jälkimmäisessä esimerkissä kirjoittaja ilmaisee, kuinka hänen bloginsa ei ole verrattavissa Helsingin Sanomiin. Niiden vertaaminen keskenään on jopa *naurettavaa*, eli kommentti aktivoi kontekstin lisäksi myös tunnediskurssia. Muissa kontekstia aktivoivissa kommentteissa puhutaan lukijoiden kontekstidiskurssin tapaan puhekielisyydestä ja asiateksteistä, joita blogitekstien ei katsota edustavan ainakaan kielellisesti.

Ammattimaisuudesta puhutaan kirjoittajien keskuudessa samaan tapaan kuin lukijoiden diskurssissa. Ammattimaisuus nähdään asiana, joka asettaa kielelle vaatimuksia, mutta jota voi myös käyttää kielteisessä mielessä syynä kieliongelmiin: mikäli blogi ei ole täysin ammattimainen, myöskään kielen ei sitä tarvitse olla.

(144) Heti vain kun saan antaa pelkästään 110% blogille, lupaan kielen parantuvan paljon! (KK31)

Myös blogin kirjoittajat siis näkevät, että jos blogille voi antaa kaiken aikansa, sen tulisi näkyä myös kielessä ja toisaalta toisinpäin. Jos blogia tekee esimerkiksi sivutyönä, voi pienet kielivirheet panna sen syyksi, että blogiin ei ole panostettu täysillä. Esimerkin 144 tapaisilla kommentteilla bloggaaja myös vihjaa, että tilanteeseen on mahdollisesti tulossa muutos. Heti kun aikaa on enemmän, myös kielen laatu paranee.

Joskus kirjoittaja näkee ammattimaisuuden saavutuksena, joka kertoo, ettei kieli ole blogeissa kaikki kaikessa:

(145) Voitteko ihan oikeasti uskoa, että ihminen joka ei osaa yhdyssanoja ja laittaa pilkun sinne missä se näyttää hyvältä saa rahaa siitä että kirjoittaa käytännössä päin persettä ja elättää sillä vielä perheensä! Hei kuinka siistiä. (BT2)

(146) Voin nostaa ylpeänä käden ilmaan, että kaikista virheistäni huolimatta olen tehnyt siitä vajaavaisuudestani itselleni ammatin, millä voin elättää perheeni. (BT4)

Kummassakin esimerkissä blogi nostetaan esiin rahan ansaitsemistapana. Bloggaaja pystyy elättämään itsensä sekä perheensä blogista ansaitsemillaan tuloilla, vaikka kieliosaaminen on puutteellista. Esimerkeistä käy kuitenkin implisiittisesti ilmi, että menestyvän blogin pitäminen vaatii kirjoitus- ja tekstiosaamista. Esimerkissä 146 nimittäin puhutaan siitä, kuinka virheistä *huolimatta* bloggaaja on onnistunut tekemään blogista ammatin itselleen. Esimerkissä 145 taas kysytään, voivatko lukijat uskoa, että puutteellisella kielellä saa rahaa. Tällaisilla ilmauksilla kirjoittaja itsekin osoittaa ajattelevansa norminmukaisen blogikielen olevan huoliteltua standardikieltä. Hänen virheitä sisältävä kielensä on siis ennemminkin poikkeus, ja sillä rahan tienäminen hämmästyksen aihe.

7.7 Kirjoittajien vastuudiskurssi

Lukijoiden tapaan myös kirjoittajien kommentteista käy toisinaan ilmi, miten blogin lukemisen ja kielen vastuu jakautuu osapuolten kesken. Luonnollisestikaan kaikissa kommentteissa ei vastuuseen oteta kantaa, mutta joistakin diskursseista se on tulkittavissa. Esimerkiksi suuressa osassa kommentteja aktivoituvat parannus- ja vahvistusdiskurssit viittaavat kirjoittajan vastuuseen. Jos kirjoittaja vahvistaa virheet ja lupaa parantaa kieltä, voi olettaa, että hän kokee itse olevansa vastuussa tuottamastaan sisällöstä ja sen luettavuudesta.

Aina bloggaaja ei ole kuitenkaan valmis ottamaan kielestä ja kirjoittamisestaan täyttä vastuuta. Kuten analyysissa avatuista esimerkeistä käy ilmi, bloggaajien reagoititavat vaihtelevat, ja jotkut vastaavat kärkeämmmin heille esitettyyn kritiikkiin. Esimerkki 147 osoittaa voimakasta reagoitintia ja vastuun vierittämistä lukijoiden suuntaan:

(147) Se että kirjoittaa julkista blogia ei mielestäni tee muille sitä oikeutta yhtään sen enempää pilkata ihmistä sen heikkouksista. Itsehän teet sen valinnan mitä luet ja jos blogini on niin rasittavaa luettavaa, niin keksi jotain muuta päivääsi äläkä väännä veistä haavassa ja vielä kommentoi mikä tuskin tuottaa iloa päivääsi <3 (KK53)

Lukijoiden kommentteissa esiintyi jonkin verran kirjoittajia puolustavia kommentteja, joissa kehoitettiin vaihtamaan sivustoa, mikäli blogin sisältö ei miellytä. Myös kirjoittajilla esiintyy esimerkin 147 tapaan tällaisia suoria kehotuksia, jotka siirtävät täyden vastuun lukijalle. Kirjoittaja huomauttaa, että kukaan ei velvoita lukijaa lukemaan, saati kommentoimaan blogia. Bloggaaja ihmettelee, miksi lukija jaksaa nähdä vaivaa asian eteen, mikäli blogin taso ei miellytä häntä. Kirjoittaja säilyttää itsellään oikeuden tuottaa haluamansa tyylistä sisältöä ja vastuuttaa lukijan harkitsemaan, haluaako tätä sisältöä lukea.

Aineistossa esimerkin 147 tapaiset kannanotot ovat keskittyneet tietyille bloggaajille. Pääsääntöisesti kirjoittajat pyrkivät asialliseen kommunikaatioon ja välttävät kehottamasta lukijoitaan poistumaan. Kuten jo aiemmin on todettu, useimmiten bloggaajat ovat mieluummin vastaamatta lainkaan, tai tavoittelevat asiallista kanssakäymistä. Tämä onkin ymmärrettävää blogien yhä kapallisemman luonteen vuoksi: bloggaajat tuskin toivovat lukijoiden jättävän blogia kokonaan lukematta, sillä lukijoiden määrä on usein verrannollinen blogilla ansaitsemisen tasoon.

8 LOPUKSI

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten lifestyleblogien lukijat ja kirjoittajat suhtautuvat blogien kielenhuollollisiin ongelmiin. Ensimmäisessä analyysiluvussa pohdittiin lukijoiden huomaamien ongelmien virhetyyppejä, toisessa ja kolmannessa tapoja, joilla näistä ongelmista puhutaan. Tässä luvussa kerätään ensin yhteen keskeisimpiä analyysin johtopäätöksiä ja esitetään kokoaavaa yhteenve-toa tutkimuksen teemoista. Viimeiseksi on syytä arvioida tutkimuksen onnistuneisuutta ja luotetta-vuutta.

8.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuksen mukaan lukijat mieltävät blogien kieliongelmat kahdentyyppisiksi. On asioita, jotka ovat selvästi oikein tai väärin, kuten esimerkiksi useimmat oikeinkirjoitukseen ja huolimattomuuteen liittyvät virheet. Lisäksi on seikkoja, joissa kirjoittajalle sallitaan suurempi liikkumatila, kuten per-soonallinen kirjoitustyyli. Virheet eivät myöskään ole keskenään saman arvoisia, vaan jotkin ongel-mat nähdään toisia vakavampina. Esimerkiksi yhdyssanavirheet ovat yhä edelleen ilmeisen pahoja virheitä muihin verrattuna.

Tarkastelu osoittaa, että kieleen suhtaudutaan mustavalkoisesti, ongelmalähtöisesti ja virhekes-keisesti. Blogien lukijat kommentoivat kieliasioita harvoin positiivisesti, pikemminkin kommentit syntyvätkin halusta huomauttaa ongelmista ja korjata ne. Tulokset näyttävät olevan linjassa aiempien tutkimusten kanssa, sillä esimerkiksi sekä Saviniemi (2015: 160) että Haakana ja Mäntynen (2002: 292) ovat huomanneet, että kieltä ja sen normeja lähestytään usein kriittisesti ja ongelmalähtöisesti.

Lisäksi kieleen suhtaudutaan tunneperäisesti. Saviniemen (2015: 246) tutkimuksesta poiketen tässä aineistossa tunnediskurssi aktivoituu usein. Blogien lukijat ja kirjoittajat ovat Saviniemen (2015) toimittajiin verrattuna maallikoita kieliasioissa, mikä saattaa selittää asennoitumisen erilai-suutta. Sekä lukijoiden että kirjoittajien puhetapoihin liittyy affektiivisia piirteitä, vaikka ne ilme-nevätkin usein eri tavoin. Tunteisiin vetoaminen näyttäisi kuitenkin olevan yleisempää lukijoiden keskuudessa. Kirjoittajien affektiiviset kannanotot ovat harvinaisempia, sillä he jättäytyvät mieluum-min kokonaan pois keskustelusta kuin antavat voimakkaiden tunteiden näkyä vastauksissaan.

Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että kielen ymmärrettävyys on blogikontekstissa kaikkein keskeisintä. Vaikka virheitä olisi, tekstin on pysyttävä ymmärrettävänä, jotta blogin idea säilyy. Öörni (2016) onkin muotoillut ymmärrettävyyden olevan ja pysyvän tärkeimpänä seikkana, sillä mi-käli sanoma ei ole selvä, pinnan kiillotus menee hukkaan. Kieli-ideologialtaan liberaaleimmatkaan

blogilukijat eivät ole valmiita joustamaan tekstin ymmärrettävyydestä, vaikka katsoisivat karkeitakin virheitä sormiensa läpi.

Tässä tutkimuksessa kieleen suhtautumisen tapaan vaikuttaa varmasti se, että aineisto on syntynyt lukijoiden ja kirjoittajien vapaasta keskustelusta. Kielikeskustelun aiheita ei ole rajattu tai syötetty, ja siksi ne kertovat, mistä keskustelijat oma-aloitteisesti puhuvat. Kielestä näyttäisikin olevan tapana puhua kriittisesti, mikäli keskustelu syntyy ilman ohjausta. Olisi mielenkiintoista tietää, miltä keskustelu näyttäisi, jos lukijoita ja kirjoittajia pyydetäisiin vastamaan valmiisiin kysymyksiin ja heitä kehoitettaisiin pohtimaan kieltä useammalta kannalta, sekä positiivisten että negatiivisten asioiden kautta.

Tutkimuksen valossa blogien kielikeskustelu liikkuu kahdella eri tasolla. Puhetavat, eli diskurssit voi jakaa kahteen asennoitumistapaan. Ensinnäkin voidaan puhua hyvän tekstin ideaalista. Tämän tason muodostavat ne diskurssit, joilla lukijat ja kirjoittajat luovat ajatusta hyvän blogin ja sen kielen periaatteista. Katégoriaan kuuluvat diskursseista laatu, ymmärrettävyys, konteksti, ja ammattimaisuus. Näillä puhetavoilla lukijat ja kirjoittajat rakentavat käsitystä siitä, minkälainen hyvä blogiteksti on kielellisesti.

Toinen taso käsittää diskurssit, joilla kirjoittajat ja lukijat asemoivat itseään suhteessa toisiinsa. Keskustelijat luovat välilleen vuorovaikutusta tietynlaisilla puhumisen tavoilla. Nämä diskurssit ovat neuvonta, lievennys, motivointi, kuittaus, vahvistus, syy, puolustus ja vastuu. Keskustelun osapuolet käyttävät diskursseja viestiäkseen toisilleen, miten sanoma tulisi vastaanottaa, tai miten se on ymmärretty. Saviniemen (2015: 257) tutkimuksesta poiketen tässä tarkastelussa ei ole yhtä varsinaista vuorovaikutusdiskurssia, vaan vuorovaikutusta rakennetaan useiden eri diskurssien voimin.

Jäljelle jäävissä kahdessa diskurssissa on viitteitä kummastakin tasosta. Tunnetdiskurssi vaikuttaa luonnollisesti keskustelijoiden väliseen kanssakäymiseen ja rakentaa näin vuorovaikutusta heidän välilleen. Diskurssilla tarkastellaan kuitenkin myös kielen laatua, sillä virheet *häiritsevät* tai *haittaavat*, ja pahoiksi koetut ongelmat aiheuttavat erityisen suuria tunnereaktioita. Parannusdiskurssi taas implikoi sitä, että tekstin laatu ei ole vielä paras mahdollinen eli täytyä hyvän blogikielen ideaalia. Toisaalta sitä käytetään myös vakuuttamaan lukija tulevasta muutoksesta, jolloin puhetapaa hyödynnetään keskustelijoiden välisen suhteen muodostamisessa.

Kuten Saviniemi (2015: 288) on todennut, kieleen liittyvät asenteet ovat muuttuvia, joustavia ja inhimillisiä. On vaikea sanoa, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat asenteisiin, mutta kielenhuollon asenneilmasto on pitkälti erilaisiin interteksteihin perustuva. (Saviniemi 2015: 288.) Suomalaisten kieliasenteiden taustalla on pitkän aikaa nähty kielen historia. Paunosen (1994: 23) mukaan tiukan kieliopillis-puristisen kielenohjailun vaikutuksia on syytä arvioida myös nykynäkökulmasta, sillä oikeakielisyyisperiaatteiden vaikutus on ollut tuntuva.

Tutkimus osoittaa, että yhä edelleen kielenkäytössä jotkin kielimuodot nähdään parempina kuin toiset. Usein ajatellaan, että asiat ovat joko oikein tai väärin. Tämä näyttäisi toteutuvan etenkin oikeinkirjoitukseen liittyvien ongelmien kohdalla. Väärien muotojen nähdään vaikuttavan kielen laatuun negatiivisesti. Oikeakielisyys vaikuttaa siis edelleen keskeiseltä hyvän tekstin arvolta. Tämä vahvistaa aiempien tutkimusten tuloksia, sillä sekä Saviniemi (2015: 283) että Lappalainen ja Korhonen (2013) ovat todenneet ihmisten yhä kaipaavan selviä, mustavalkoisia oikein–väärin-sääntöjä.

Mistä sitten johtuu kielenkäyttäjien mustavalkoisuus, kun Saviniemen (2015: 283) sanoin kielenhuoltajat taas haluaisivat antaa ennemmin yleisluontoisia suosituksia? Mielikäisen ja Palanderin (2002: 101) mukaan arvottavat asenteet ovat riippuvaisia aikakauden prestiisivaihteluista, eli siitä, mikä on milloinkin arvostettua. Nykyaikana, jolloin esimerkiksi sosiaalinen media on tuonut puhekielisen ja viimeistelemättömän kielimuodon julkiseen keskusteluun, blogien lukijat saattavat kokea kieliongelmat uhaksi äidinkielelleen. Esimerkiksi tämä voi vaikuttaa yksipuoliseen ajatteluun kieliasioissa.

Tutkimuksen analyysiosioita voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, miten ne yhdistyvät toistensa suhteen. Minkälaisia puhetapoja lukijat käyttävät minkäkin virhetyypin kanssa? Kirjoitusvirheistä huomauttaessa lukijat puhuvat usein tekstin laadusta. Puhetavat aktivoivatkin laatudiskussia, mutta sen lisäksi myös ymmärrettävyyttä. Kirjoitusvirheet ovat luonteeltaan karkeita virheitä, ja runsaasti esiintyessään ne häiritsevät jopa tekstin ymmärtämistä. Laadun ja ymmärrettävyyden lisäksi kirjoitusvirheet aktivoivat tunnediskussia, mikä selittynee niiden vaikutuksella lukukokemukseen.

Erilaisiin oikeinkirjoitusongelmiin puututaan neuvomalla. Neuvontadiskurssi aktivoituu oikeinkirjoituksen kanssa useammin kuin mikään muu diskurssi. Nämä kaksi muodostavat selkeän parin varmasti siksi, että oikeinkirjoitukseen löytyy usein selvät säännöt, jotka lukija voi jakaa kirjoittajan kanssa. Myös semanttisiin ongelmiin lukijat tarjoavat usein neuvojaan. Sanojen merkitykset ovat oikeinkirjoituksen ohella asioita, joihin on löydettävissä niin sanottuja oikeita ja väriä vaihtoehtoja, joten niihin on helppo puuttua neuvoja antamalla. Semanttisiin ongelmiin liittyy myös ymmärrysongelmia, ja siksi onkin luontevaa, että toinen usein aktivoitua diskurssi on ymmärrettävyys. Ymmärtämisestä puhutaan paljon myös rakenneongelmien yhteydessä. Vaikeudet tekstin rakenteessa vaikuttavat suuresti sen sisäistettävyyteen. Siksi on odotettavissa, että lukijat puhuvat ymmärtämisestä ja sen ongelmista rakennevirheitä huomatessaan.

Tyyli eroaa muista virhetyyppikategorioista, sillä sen suhteen lukijat ovat usein armollisempia ja suvaitsevaisempia. Tämä näkyy myös diskursseissa, joita tyylin kanssa käytetään. Tyylistä puhuttaessa viitataan usein kontekstiin. Blogi luo tekstille omanlaisensa ympäristön, mikä monesti nostetaan esiin tyylistä huomautettaessa. Toinen tyylin kanssa toistuva diskurssi on tunne. Koska tyyliseikat ovat monesti makuasioista, ne saattavat aiheuttaa tunnereaktioita. Tyyliä ei ole yhtä helppo

todeta oikeaksi tai vääräksi kuin esimerkiksi joitakin oikeinkirjoitusasioita, ja siksi siitä keskusteleminen voi saada affektiivisia piirteitä. Näiden diskurssien lisäksi tyylihuomaukset sisältävät usein lieventäviä elementtejä. Lukijoiden mielipiteet ovat tyyliin liittyen monesti muihin virheisiin verrattuna vähemmän ehdottomia, mikä näkyy haluna lieventää ja pehmentää kommentin sanomaa.

Aineisto osoittaa, että diskurssit painottuvat sen mukaan, kuka blogin kirjoittajista on kyseessä. Jokaisella bloggaajalla on oma tyyli ja strategia sen suhteen, miten he hoitavat saamansa palautteen. Kuten jo aiemmin on todettu, vastausaktiivisuus vaihtelee voimakkaasti: osa vastaa lähes jokaiseen kieltä koskevaan huomautukseen, osa harvemmin. Saadun palautteen määrällä ei näytä olevan vaikutusta siihen, kuinka todennäköisesti bloggaaja palautteeseen vastaa. Enemmän merkitystä saattaa olla blogin ja sen kirjoittajan luonteella.

Osa aineiston bloggaajista on valinnut selväksi strategiakseen palautteen kuittaamisen. Heidän tapanaan on viestittää kuittaus- ja vahvistusdiskurssia käyttäen, että kommentoijan asia on kuultu. Usein kyseiseen strategiaan liittyy myös parannusdiskurssi. Kirjoittaja haluaa pysyä asiallisena, ja pyrkii vakuuttamaan lukijan siitä, että tämä on huomioitu ja asiaan on luvassa parannusta. Toinen selkeä linja on puolustautuminen. Tämän tavan valinneet bloggaajat aktivoivat usein puolustus- ja syydiskurssia. He etsivät selityksiä kieliongelmiin ja tarjoavat niitä vastauksena lukijoiden kritiikkiin. Usein tähän strategiaan liittyy ensin mainittua enemmän tunneperäistä suhtautumista.

Tutkimuksen teon aikana on myös käynyt ilmi, että blogien kielellisellä tasolla ja siitä huomauttamisella ei ole niin selkeää yhteyttä kuin voisi olettaa. Aineiston sisällä tällaista vastaavuutta on kyllä nähtävissä, sillä paljon ja karkeita virheitä, etenkin kirjoitusvirheitä sisältävät blogit keräävät runsaasti huomautuksia. Aineistoa kootessani huomasin kuitenkin, että kaikissa blogeissa näin ei ole. Runsaastikin kielellisiä puutteita sisältävissä blogeissa ei esiintynyt välttämättä lainkaan kritiikkiä asiasta, ja siksi kyseiset blogit piti rajata aineiston ulkopuolelle. Kielen taso ei siis välttämättä korreloi siitä huomauttamisen kanssa. Miksi siis joissakin blogeissa kielestä huomautetaan herkemmin kuin toisissa?

Yhtenä yksinkertaisena syynä saattaa olla blogin kirjoittajan linja kommenttien julkaisemisen suhteen. Tutkimuksen metodeilla ei ole mahdollista päästä selville siitä, millä periaatteella bloggaaja julkaisee tai on julkaisematta kommentteja. Kommenttiosioon on teknisesti mahdollista säätää ennakotarkastus, mikä tarkoittaa, että blogin kirjoittaja voi tarkastaa kaikki saamansa kommentit ennen niiden julkaisua. Negatiivisia viestejä on siis mahdollista jättää julkaisematta. Julkaisemattomuus ei kuitenkaan ole kovin hyvässä linjassa blogien vuorovaikutukseen perustuvan luonteen kanssa.

Siksi voikin arvella blogien erojen johtuvan enemmän niiden kirjoittajista ja niissä vallitsevasta ilmapiiristä. Noppari ja Hautakangas (2012: 41) ovat myös todenneet, että kärjekkäät ja kantaaottavat tekstit ja persoonat houkuttelevat paikalle häiriköitä ja vihaajia, joiden tarkoituksena on anonyymisti

kritisoida ja haastaa riitaa. Bloggaajan persoonallisuudella näyttäisikin olevan vaikutusta siihen, saako hän kielestä huomauttavia kommentteja. Luonteella on merkitystä myös blogin ja sen kommenttiosion ilmapiirin muodostumiseen. Mikäli bloggaajan strategia on hyökkäävä, hän saattaa käytöksellään provosoida lukijoita ja kerätä lisää kritiikkiä osakseen.

Tällainen käytös ei luonnollisestikaan edistä blogin pitäjän ja sen lukijan onnistunutta vuorovaikutusta. Jos blogien keskeinen idea perustuu niiden vuorovaikutukseen, miksi bloggaajat ovat valmiita vaarantamaan hyvän lukijasuhteen kärjekkäällä käyttäytymisellä? Tämän tutkimuksen kaikki bloggaajat ansaitsevat rahaa blogillaan, joten lukijoita voi jossakin määrin verrata asiakkaisiin. Hyvän keskusteluyhteyden luulisi siis olevan blogien pitäjille tärkeä prioriteetti. Halu ja pyrkimys hyvään vuorovaikutukseen ei kuitenkaan aina näy konkreettisissa teoissa.

Kuten missä tahansa keskustelussa, bloggaajat eivät välttämättä aina ole samaa mieltä lukijoidensa kanssa. Etenkin usein toistuessaan tämä saattaa näkyä blogin kirjoittajan kritiikkiin väsymisenä ja siihen inhimillisesti suhtautumalla. Toisaalta asia voi selittyä myös sillä, että bloggaajat eivät näe lukijoita asiakkanaan samalla tavalla kuin nämä itse. Blogien luonne on myös muuttunut vuosien kuluessa lukijoiden kanssa keskusteleavasta päiväkirjamaisesta alustasta enemmän ammattimaiseen ja asiantuntevaan sisällöntuottoon. Bloggaajat voivat nähdä tuottavansa omanlaistaan sisältöä, joka on ensisijaisesti suunnattu niille, jotka sen parissa viihtyvät.

Kuten jo aiemmin on todettu, kielellä on suuri vaikutus ihmisen identiteettiin. Myös tästä syystä bloggaajat saattavat reagoida kielestä huomauttamiseen vahvasti. He kokevat oman kielellisen osaamisensa ja sitä kautta kielellisen identiteettinsä uhatuksi, eivätkä välttämättä pysty suhtautumaan kritiikkiin neutraalisti. Nikanne (2002: 30) on todennut äidinkielen identiteettifunktion olevan vahva ja kielen selvä osa meitä itseämme. Siksi kieleen kohdistuva arvostelu voi tuntua bloggaajista erityisen pahalta.

Kielen ja identiteetin suhde vaikuttaa kuitenkin myös toisinpäin. Myös lukijat kokevat kielen omakseen ja huomaavat sen virheet siksi erityisellä tarkkuudella. Lukijat panevat merkille etenkin sellaiset seikat, jotka kokevat itselleen tärkeiksi. He tarttuvat niihin virheisiin, jotka itse huomaavat ja tietävät vääriksi. Vaattovaara (2016: 91) onkin huomauttanut, että tapaamme olla herkkähipiäisiä niistä yleiskielen normeista, jotka itse hallitsemme. Jokaisen kielenkäyttäjän suhtautumiseen vaikuttaa väistämättä yksilön kielenhuoltotiedot ja -kokemukset, kuten Saviniemi (2015: 237) muotoilee.

Blogien ammattimaisuus näyttäytyy kielen kannalta ajatuksia herättävänä asiana. Lukijat ja kirjoittajat näyttävät olevan yhtä mieltä siitä, että jos blogia kirjoittaa työkseen siihen pitäisi panostaa myös kielellisesti. Blogin näkeminen työnä on kuitenkin seikka, josta keskustelijat eivät välttämättä ole samaa mieltä. Ammattimaisuus nähdään jonkinlaisena jatkumona, jolle keskustelijat ajatuksillaan asettuvat. He saattavat puhua sivutyöstä tai puoliammatista, tai vedota siihen, että kieli olisi

parempaa, mikäli blogiin panostamiseen olisi käytettävissä enemmän aikaa. Ammattimaisuutta ja sen astetta voi siis käyttää perusteena sekä hyvän kielen vaatimukselle että kielen puutteille.

Blogin ammattistatuksen osoituksena pidetään usein erilaisia yhteistyöpostauksia, joiden kielellinen taso näyttäisi olevan erityisen tarkkailun alla. Lukijoiden kommentteista käy ilmi, että kieli- virheet vähentävät yhteistyöpostauksen uskottavuutta. Yhteistyöt edustavat blogissa yrityksiä, joten virheet kyseisissä postauksissa saattavat assosioitua yrityksiin. Aineiston blogit ilmestyvät lehtien verkkosivuilla, joten on myös aiheellista pohtia, miten bloggaajien tuottama sisältö ja kieli yhdistyvät lukijoiden mielessä lehteen.

Noppari ja Hautakangas (2012: 107) kertovat lehtitalojen varjelevan tarkasti omaa brändiään ja olevan tarkkoja bloggaajien valinnasta. Blogien kirjoittajien tulee ennen muuta sopia lehden konseptiin. Ammattimaistumisen kannalta on keskeistä, miten blogisisällöt vertautuvat journalistisesti tuotettuihin sisältöihin ja mikä bloggaajien rooli on toimittajiin verrattuna. (Noppari & Hautakangas 2012: 107, 125.) Näistä lähtökohdista katsottuna on mielenkiintoista, että kielen tasoon ei kiinnitetä enempää huomiota, eikä bloggaajille esimerkiksi tarjota heitä työllistävien lehtien taholta resursseja kielen oikolukuun.

Tutkimus osoittaa, että blogiteksti on omanlaisensa tekstilaji, jonka kielen normit eivät ole välttämättä yhteneväiset yleiskielen kanssa. Lukijoiden odotukset käyvät ilmi heidän huomautuksistaan: esimerkiksi välimerkkien käyttöä tai niiden puuttumista kritisoidaan muihin tutkimuksiin (esim. Räsänen 2001) verrattuna harvoin, sillä niiden puutteellisuus ikään kuin kuuluu asiaan. Vapaa puhekielinen teksti näyttäisi olevan normi ja jopa suotavaa blogikontekstissa. Useissa kommentteissa verrataan blogikieltä kirjakieleen tai asiakieleen, joita blogikielen ei toivota muistuttavan.

Mäntynen (1996: 504) on todennut muodollisen kirjoitetun kielen ja ei-muodollisen puhutun kielen väliin jäävän ei-muodollinen kirjoitettu kieli. Se vastaa eri kielimuodoista parhaiten blogikieltä. Blogeilla näyttää olevat oma sääntönsä kielenhuollon suhteen, mikä on luonnollista niiden luonteen huomioon ottaen. Sekä lukijat että kirjoittajat jakavat ajatuksen, jonka mukaan blogin kielen ei tarvitse tai pidäkään olla muodollista kirjakieltä. Sen sijaan ei ole löydettävissä täyttä yhteneväisyyttä siitä, kuinka suuressa määrin yleiskielen normit tulisi ottaa huomioon. Tekstin toivotaan kuitenkin olevan sujuvaa ja ymmärrettävää ja mukailevan omalla tyylillään kielenhuollon normeja.

Tutkimuksessa hahmottuva maallikoiden metapuhe näyttäisi noudattelevan samoja linjoja aiempien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi Haakana ja Mäntynen (2002: 309) ovat pohtineet, ovatko tunnereaktiot maallikoiden metapuheelle ominaisia. Sekä lukijoiden että kirjoittajien tunneperäinen suhtautuminen ja jopa populistiset argumentit affektiivisine piirteineen tukevat tätä oletusta. Suominen (2019: 289) taas on todennut maallikoiden terminologian eroavan lingvistien käyttämästä niin, että asioita kuvataan pääosin yleiskielen ja puhekielen ilmauksin. Myös tässä tutkimuksessa maallikot

turvautuvat yleisiin termeihin, mikäli eivät osaa nimetä ongelmaa tarkasti. Esimerkiksi *virhe*, *kirjoitusvirhe*, *kielioppi* ja *oikeinkirjoitus* näyttävät olevan käyttökelpoisia termejä yleisten kieliongelmien kuvailuun.

8.2 Tutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusideoita

Tutkimuksen antina on uusi tarkka käsitys lifestyleblogiyhteisön kielenhuoltoasenteista. Blogien kieltä ei ole lähestytty samasta näkökulmasta aiemmin, joten tarkastelu vastaa edellisten tutkimusten jättämään tutkimusaukkoon. Uuden tutkimustiedon lisäksi tarkastelusta on hyötyä blogimedialle ja yleisemmin sosiaalisen median parissa toimiville. Blogit ja sosiaalinen media ovat lyhyessä ajassa ammattimaistuneet ja kaupallistuneet voimakkaasti. Tätä muutosta ovat mahdollistaneet sekä blogien lukijat, jotka voi nähdä ammattimaisen blogimaailman kuluttajina, että kirjoittajat, jotka tarjoavat yhä asiantuntevampaa sisältöä. Informanttien asenteiden tunteminen antaa blogien kirjoittajille mahdollisuuden sisällön kielellisen tason tarkasteluun, sekä arvokasta tietoa muille blogien kanssa työskenteleville ja niitä hyödyntäville tahoille.

Analyysin tutkimusasetelma osoittautui toimivaksi. Sisällönanalyysi tarjoaa mahdollisuuden tekstin tarkkaan läpikäymiseen ja oleellisten asioiden löytämiseen ja erotteluun. Diskurssitutkimus taas on käyttökelpoinen metodi tämänkaltaisen aineiston materiaalin käsittelyyn. Sen avulla tekstien kielellisistä valinnoista on muodostettu kategorioita, jotka koostuvat informanttien tavoista puhua kielen ongelmista.

Käytetyn aineiston etuna voi pitää sen autenttisuutta ja luonnollista muodostumista. Sitä ei ole tuotettu tutkimusta varten tai tutkijan avulla. Tutkimusasetelma ei ole vaikuttanut aineiston syntyyn, vaan se on rakentunut vapaassa keskustelussa blogien lukijoiden ja kirjoittajien kesken. Näin on päästy selville informanttien todellisista spontaaneista mielipiteistä.

Aineisto vastaa kattavasti rajattuihin tutkimuskysymyksiin, mutta tulokset eivät ole kovin laajasti yleistettävissä. Suomalaisten naistenlehtien verkkosivuilla julkaistavat lifestyleblogit ovat materiaalina rajallinen joukko, josta tehtyjä johtopäätöksiä ei ole syytä yleistää liikaa. Aineistossa saattavat myös korostua tietynlaiset reagoitavat, sillä kieltä koskevien kommenttien määrä vaihtelee blogien kesken ja painottuu enemmän tiettyihin sivustoihin.

Yleistettävyyden rajallisuus on laadulliselle tutkimukselle ja diskurssianalyysille tavanomaista. Diskurssien tutkiminen on aina jossain määrin tutkijan omaa tulkintaa. Kuten Kalaja (1999: 67) on todennut, kieliasenteiden tutkiminen diskurssianalyysin avulla tuottaa lopputulokseksi yhden tulkinan joukosta tekstejä. Näin ollen tulosten arviointiinkaan eivät kovin hyvin sovellu perinteisesti käytetyt kriteerit, luotettavuus ja validius. (Kalaja 1999: 67.)

Saviniemi (2015: 18–19) muistuttaa, että tutkijan näkemykset ja asenteet ovat väistämättä mukana tutkimuksen vaiheissa. Kyse onkin siitä, miten onnistuneesti tutkija kykenee sanoittamaan ajatusmaailmaansa analyysissaan (Saviniemi 2015: 18–19). Jotta saavutettaisiin mahdollisimman suuri läpinäkyvyys, analyysissa on esitetty tarkan kuvauksen lisäksi runsaasti aineistoesimerkkejä. Näin lukijan on mahdollista itse arvioida ja tarkastella tehtyä tulkintaa ja sen onnistuneisuutta.

Tutkimusasetelma on tuottanut tietoa sekä blogien kirjoittajien että lukijoiden kielellisistä asenteista. Tässä tutkimuksessa heidän välistään keskustelua ei kuitenkaan päästä tutkimaan kovin tarkasti, sillä kommentteja on analysoitu omina ryhminään. Tässä olisikin antoisaa tarkasteltavaa esimerkiksi keskustelunanalyysille jatkotutkimuksia ajatellen. Koska tarkastelussa on keskitytty virheistä huomauttamisen puhetapoihin ja niiden rakentumiseen, jatkotutkimuksien aiheeksi jää myös blogiteksteissä todellisuudessa esiintyvät virheet. Tutkittavaa olisi esimerkiksi siinä, minkälaisia virheitä blogiteksteissä esiintyy ja mikä niiden suhde on lukijoiden huomautuksiin. Onko olemassa virheitä, joita lukijat eivät noteeraa lainkaan, vai näkevätkö he kenties virheitä sielläkin, missä niitä ei ole?

LÄHTEET

- AAPALA, KIRSTI – RUPPEL, KLAAS 2017: Lomalle! – *Kielikello* 2/2017. <https://www.kielikello.fi/-/lomalle->
- HAAKANA, MARKKU – MÄNTYNEN, ANNE 2002: Rakas ärsyttävä äidinkieli. Kielestä kysyminen ja tunteet radion kieliohjelmissa. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset* s. 287–311. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 869. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HEIKKINEN, VESA 2012a: Konteksti. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 88–93. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169. Helsinki: Gaudeamus.
- HEIKKINEN, VESA 2012b: Diskurssi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169. Helsinki: Gaudeamus
- HEINONEN, ARI – DOMINGO, DAVID 2009: Blogit journalismin muutoksen merkinä. – Esa Väli-ronen (toim.): *Journalismi murroksessa* s. 68–87. Helsinki: Gaudeamus.
- HIIDENMAA, PIRJO 2003: *Suomen kieli – who cares?* Helsinki: Otava.
- HONKO, MARI, nn, teoksessa Anneli Pajunen ja Mari Honko (toim.), *Suomen kielen hallinta nuoruus- ja aikuisiällä*.
- HÄKKINEN, KAISA 1994: *Agricolasta nykyykieleen. Suomen kirjakielen historia*. Porvoo: WSOY.
- HÄMÄLÄINEN, TYTTI 2017: *Maallikot kieltä kuvaamassa: kielen muutoksen diskurssit ja kieli-ideologiat kielenkäyttäjien puheessa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- JOKINEN, ARJA 2016: Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila, & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi. Teoria, peruskäsitteet ja käyttö* s.249–265. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI 2016: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila, & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi. Teoria, peruskäsitteet ja käyttö* s.267–310. Tampere: Vastapaino.

- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN, EERO 2016: Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila, & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi. Teoria, peruskäsitteet ja käyttö* s.25–47. Tampere: Vastapaino.
- KALAJA, PAULA 1999: Kieli ja asenteet. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kielenopimisen kysymyksiä* s. 45–72. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- KALAJA, PAULA – HYRKSTEDT, IRENE 2000: Heikot sortuu elontielle. Asenteista englannin kieleen. – Paula Kalaja & Lea Nieminen (toim.), *Kielikoulussa. Kieli koulussa* s. 369–386. Afinkan vuosikirja 2000. Numero 58. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys Afinkla.
- KANKAANPÄÄ, SALLI 2009: Omistusliitteet kuuluvat yleiskieleen. – *Kielikello* 3/2009. <https://www.kielikello.fi/-/omistusliitteet-kuuluvat-yleiskieleen>
- KANKAANPÄÄ, SALLI 2013: Kieliohjeiden kirjo. – *Kielikello* 4/2013. <https://www.kielikello.fi/-/kieliohjeiden-kirjo>
- KO = *Kielitoimiston ohjepankki*: Liitepartikkeli. <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/722>. [Viitattu 25.11.2019.]
- KOLEHMAINEN, TARU 2007: Tulla-futuuri – suomea vai ei. – *Kielikello* 2/2007. <https://www.kielikello.fi/-/tulla-futuuri-suomea-vai-ei>
- KOLEHMAINEN, TARU 2010: Oikeakielisyyttä ja kielenhuoltoa. – *Kielikello* 4/2010. <https://www.kielikello.fi/-/oikeakielisyytta-ja-kielenhuoltoa>
- KOLEHMAINEN, TARU 2014: *Kielenhuollon juurilla. Suomen kielen ohjailun historiaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KORHONEN RIITTA – LAPPALAINEN HANNA 2013: *Toisaalta ja toisaalta: verkkokyselyn mukaan suhtautuminen kielenkäyttöön on kaksijakoista* [verkkodokumentti]. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/artikkelit/toisaalta_ja_toisaalta_verkkokyselyn_mukaan_suhtautuminen_kielenkayttoon_on_kaksijakoista
- KOSKINEN, KAISA 2014: Tunteella ja tuttavallisesti. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s.127–147. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- KS = *Kielitoimiston sanakirja*: 2018. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 6.6.2018 [viitattu 25.9.2019]
- KULJU, PIRJO – MÄKINEN, MARITA 2009: Sanelukirjoituksen arviointi – tyyppivirheistä sanarakenteiden fonologiseen analyysiin. *Virittäjä* 113 (4) s.508–529.
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 964. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 1992: Varmuuden kahdet kasvot tieteellisessä tekstissä. *Virittäjä* 96 (4) s.361–379.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2000: Näkökulma luo kohteen. Diskurssintutkimuksen taustaoletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s.133–160. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MAAMIES, SARI 1998: Kolmekymppinen. – *Kielikello* 4/1998. <https://www.kielikello.fi/-/kolmekymppinen>
- MAAMIES, SARI 2002a: Mitä kielenhuoltaja tekee? – *Kielikello* 4/2002. <https://www.kielikello.fi/-/mita-kielenhuoltaja-tekee->
- MAAMIES, SARI 2002b: Normatiivista vapaamielisyyttä? – *Kielikello* 1/2002. <https://www.kielikello.fi/-/normatiivista-vapaamielisyytta->
- MAAMIES, SARI – RÄIKKÄLÄ, ANNELI 1997: Virittäjä kielenhuollon kimpussa. – *Virittäjä* 101 s.272–276.
- MANTILA, HARRI 2005: Kielikäsityksestä kielenhuollon uusiin periaatteisiin. – *Kielikello* 2/2005. <https://www.kielikello.fi/-/kielikasityksesta-kielenhuollon-uusiin-periaatteisiin>
- MIELIKÄINEN, AILA – PALANDER, MARJATTA 2002: Suomalaisten murreasenteista. – *Sananjalka* 44 s.86–109.
- MIELIKÄINEN, AILA – PALANDER, MARJATTA 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MUSTANOJA, LIISA 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatutkimus Tampereen puhekielestä*. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy
- MÄNTYNEN, ANNE 1996: Miten normeista puhutaan. Näkökulma ja normien rajat. – *Virittäjä* 100 s.504–519.

- MÄNTYNEN, ANNE 2003: Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 926. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MÄNTYNEN, ANNE – HALONEN, MIA – PIETIKÄINEN, SARI – SOLIN, ANNA 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä. – *Virittäjä* 116 s.325–348.
- NIEDZIELSKI, NANCY A. – PRESTON, DENNIS R. 2003 [2000]: *Folk linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- NIKANNE, URPO 2002: Äidinkielen merkitys ihmiselle. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset* s.16–34. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 869. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NIKULA, TARJA 2000: Pragmaattinen näkökulma kieleen. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s.331–358. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- NOPPARI, ELINA – HAUTAKANGAS, MIKKO 2012: *Kovaa työtä olla minä. Muotibloggaajat mediemarkkinoilla*. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s.13–338. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- PAUNONEN, HEIKKI 1994: Kielen normit ja kielen ohjailun normit. – *Tiede & Edistys* 1/1994. Monitieteinen aikakauslehti. Tutkijaliiton julkaisuja 76. s.17–28.
- PAUNONEN, HEIKKI 1996: Suomen kielen ohjailun myytit ja stereotypiat. – *Virittäjä* 100 s.544–555.
- PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN, ANNE 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- PIIPPO, IRINA 2016: Kielen kuva. – Irina Piippo, Johanna Vaattovaara & Eero Voutilainen (toim.), *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat* s.23–52. Helsinki: Art House.
- PIIPPO, IRINA – VAATTOVAARA, JOHANNA – VOUTILAINEN, EERO 2016: Koskaan et muuttua saa. – Irina Piippo, Johanna Vaattovaara & Eero Voutilainen (toim.), *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat* s.53–82. Helsinki: Art House.
- RINTALA, PÄIVI 1992: Suomen kirjakielen normeista. – *Sananjalka* 34 s.47–68.
- RINTALA, PÄIVI 1998: Kielikäsitys ja kielenohjailu. – *Sananjalka* 40 s.47–64.

- RINTALA, PÄIVI 2000: Oikeakielisyydestä kielenhuoltoon. – *Kielikello* 1/2000 <https://www.kielikello.fi/-/oikeakielisyydesta-kielenhuoltoon>
- RUOPPILA, ISTO – RÖMAN, KYLLIKKI – VÄSTI, MAIRE 1969: KTL:n diagnostisia kirjoituskokeita peruskoulun II ja III luokille: Kokeiden standardointi ja kirjoitusvirheiden faktorianalyttinen tutkimus. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja 50. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- RÄSÄNEN, MATTI 2001: Mitä Kielitoimiston puhelinneuvonnasta kysytään? – *Kielikello* 3/2001. <https://www.kielikello.fi/-/mita-kielitoimiston-puhelinneuvonnasta-kysytaan->
- RÄSÄNEN, MATTI 2002: Vierassanojen kirjoitusongelmat. – *Kielikello* 3/2002. <https://www.kielikello.fi/-/vierassanojen-kirjoitusongelmat>
- SANASTOKESKUS TSK RY 2010: *Sosiaalisen median sanasto* = SMS (TSK 40), [verkkodokumentti]. Saatavilla: http://www.tsk.fi/tsk/fi/sosiaalisen_median_sanasto_tsk_40-513.html
- SAJAVAARA, PAULA 2000: Kielenohjailu. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s.67–106. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- SAVINIEMI, MAIJA 2015: *On noloa, jos ammattilaiset tekevät tökeröitä kielioppivirheitä – Toimitushenkilökunnan kielenhuoltotiedot, -käytännöt ja -diskurssit*. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 127. Oulu: Oulun yliopisto.
- SIIRONEN, MARI 2002: ”Jopas kortittaa”. Nykysuomen tunnekausatiivilauseen alkuperää jäljittämässä. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset* s.210–227. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 869. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SOLIN, ANNA 2012: Genremuutos kieli-ideologisena prosessina. Normiristiriidat ja uuden genren kotouttaminen. – *Virittäjä* 116 s.349–377
- SUOMINEN, RIITTA 2019: *Virkatekstin käytettävyys Pöytäkirjasta verkkotekstiksi ja sosiaalisen median päivitykseksi*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- SUONINEN, EERO 2016: Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila, & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi. Teoria, peruskäsitteet ja käyttö* s.229–247. Tampere: Vastapaino.

- TANSKANEN, SANNA-KAISA 2014: “Eipäs nyt puhuta omia”. Metapragmaattiset kommentit opiskelijoiden keskustelupalstoilla. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s.51–74. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2017: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E-kirja. Tammi.
- TÖYRY, MAIJA 2009: Lukijälähtöisyys aikakauslehtijournalismissa. – Esa Väliaverronen (toim.): *Journalismi murroksessa* s.129–149. Helsinki: Gaudeamus.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2005: Lisää lingvistiikkaa kansan käsityksistä. – *Virittäjä* 109 (3) s.466–475.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2009: *Meän tapa puhua. Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1224. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2016: Murtuvat murteet ja murreasenteet. – Irina Piippo, Johanna Vaattovaara & Eero Voutilainen (toim.), *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat* s.83–106. Helsinki: Art House.
- VALTONEN, SANNA 1998: Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. – Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.): *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. s.93–121. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- VIESTINTÄTOIMISTO MANIFESTO 2019: *Somevaikuttaja 2019 -barometri* [verkkodokumentti]. Saatavilla: <https://manifesto.fi/manifeston-somevaikuttaja-2019-barometri-on-julkaistu/>
- VOUTILAINEN, EERO 2016: Kielenohjailu on politiikkaa. – Irina Piippo, Johanna Vaattovaara & Eero Voutilainen (toim.), *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat* s.147–173. Helsinki: Art House.
- VÄLIVERRONEN, ESA 1998: Mediatekstistä tulkintaan – Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.): *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. s.13–39. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- ÖÖRNI, EEVA 2014: *Kielitohtori.fi:n oikeinkirjoitusta ja muoto-oppia koskevat kielenhuoltokysymykset*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

ÖÖRNI, EEVA 2016: Kielenhuolto kirkastaa viestintää. – *Kielikello* 4/2016. <https://www.kielikello.fi/-/kielenhuolto-kirkastaa-viestintaa>